

Saksdokumenter - sak PS 0079/23

Kvalitetsmelding for Barne- og familietjenesten 2022

TRONDHEIM KOMMUNE

Saksprotokoll

Utvalg:	Bystyret
Møtedato:	25.05.2023
Sak:	79/23
Tittel:	Saksprotokoll - Kvalitetsmelding for Barne- og familietjenesten 2022

Resultat:	Annet forslag vedtatt
Arkivsak:	23/9537

Vedtak:

1. Bystyret tar kvalitetsmelding for oppvekst og utdanning 2022 til orientering.
2. Bystyret tar kvalitetsmelding for Barne- og familietjenesten 2022 til orientering.
3. Bystyret tar tilstandsrapport for barnevernet i 2022 til orientering og ber Kommunedirektøren sikre følgende:
 - a. fortsette arbeidet med å forhindre fristbrudd i undersøkelsesarbeidet og styrke en helhetlig barneverntjeneste som påser at barn og unge får rask hjelp i bydelen der de bor
 - b. rekruttere flere fosterhjem i slekt og nettverk
 - c. påse at alle barn og unge i fosterhjem får tilfredsstillende omsorg i fosterhjemmet, og at de forutsetninger som ble lagt til grunn for plasseringen blir fulgt opp gjennom tilsyn
 - d. utvikle tilpassede kommunale tiltak for barn og unge med samtidig barnevern- og helseproblematikk, slik at de kan opprettholde sin tilknytning til familien og lokalsamfunnet
 - e. legge frem en plan for kommunens forebyggende arbeid. Planen skal beskrive hvordan kommunen skal forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer og legge særlig vekt på hvordan forebyggende arbeid og tidlig innsats er et felles ansvar for alle kommunens tjenester.
 - f. barnevernsansatte har tilstrekkelig tilbud om veiledning
4. Bystyret understreker viktigheten av barn og unges hverdagsarena som grunnlag for et godt liv og ber Kommunedirektøren sikre at BFT fortsetter det systematiske arbeidet med å gi rask og tilgjengelig hjelp i barnehagene og skolene.
5. Bystyret ber Kommunedirektøren vurdere mulighetene for å etablere flere FACT-team for å møte behovene til hele målgruppen for denne tverrfaglige og oppsøkende behandlingstjenesten.
6. Bystyret ber Kommunedirektøren gjøre en gjennomgang av den tverrfaglige helsestasjonen og skolehelsetjenesten for å skape en felles retning for framtidens helsetjenester for barn og unge. Gjennomgangen skal gjøres i tett samarbeid med tillitsvalgte på oppveksfeltet og også ivareta innbyggerinvolvering i utforming av tjenestene. Et mål med gjennomgangen må være å sikre mer tid til gode møter mellom ansatte og brukere av disse tjenestene. Bystyret ber kommunedirektøren komme tilbake med en sak om dette.
7. Bystyret ber Kommunedirektøren fortsette arbeidet med å utvikle gode kvalitetsmeldinger og indikatorsett for Barne- og familietjenesten i tett samarbeid med praksisfeltet, innbyggere, forskningsmiljøer, arbeidstakerorganisasjonene på oppvekstområdet og andre samarbeidspartnere.
8. Bystyret viser til vedtak i tilknytning til fjorårets kvalitetsmelding, og ber om at fjorårets vedtak med bl a nye indikatorer blir fulgt opp så snart som mulig. Bystyret er svært bekymret for at det fortsatt er en stor andel fristbrudd mht til igangsettelse av undersøkelse etter bekymringsmeldinger til barnevernet og at det ikke er gjennomført tilsyn i 20% av fosterhjemmene.
9. Bystyret ber kommunedirektøren følge opp videre opptrapping av faste ansettelser av helsesykepleiere i skolen i forbindelse med HØP, slik at Helsedirektoratets måltall for barneskoler og ungdomskoler nås.

TRONDHEIM KOMMUNE

10. I fremtidige kvalitetsmeldinger for BFT bes kommunedirektøren gi mere informasjon om rekruttering av fosterhjem og samarbeidet mellom kommunen og fosterhjemmet.
11. Bystyret ber Kommunedirektøren arbeide for at familier i barnevernet møter ansatte som representerer det samme mangfoldet samfunnet ellers består av.

Behandling:

John-Peder Denstad (R) tilleggsforslag på vegne av R, PP:

Bystyret ber kommunedirektøren følge opp videre opptrapping av faste ansettelse av helseyskepleiere i skolen i forbindelse med HØP, slik at Helsedirektoratets måltall for barneskoler og ungdomskoler nås.

Kjetil Utne (H) tilleggsforslag på vegne av H:

I fremtidige kvalitetsmeldinger for BFT bes kommunedirektøren gi mere informasjon om rekruttering av fosterhjem og samarbeidet mellom kommunen og fosterhjemmet.

Efia Marie Damba (SV) tilleggsforslag 1 til innstillingen punkt 3 på vegne av SV, Ap, MDG: barnevernsansatte har tilstrekkelig tilbud om veiledning

Efia Marie Damba (SV) tilleggsforslag 2 på vegne av SV, Ap, MDG:

Bystyret ber Kommunedirektøren arbeide for at familier i barnevernet møter ansatte som representerer det samme mangfoldet samfunnet ellers består av.

Kjetil Utne (H) merknad på vegne av H:

Merknadsstilerne er bekymret for at helseplattformen i noen av tjenestene fører til redusert drift og forsinkelser. Det er ikke akseptabelt at tjenestemottagerne skal motta et dårligere tjenestetilbud som følge av innføringen av helseplattformen.

Votering:

- Innstillingen ble enstemmig vedtatt.
- Denstads forslag ble enstemmig vedtatt.
- Utnes forslag ble enstemmig vedtatt.
- Dambas forslag 1 ble enstemmig vedtatt.
- Dambas forslag 2 ble enstemmig vedtatt.
- R, V, FrP, PP, KrF, Uavh sluttet seg til merknaden fra H (mindretallsmerknad).

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

TRONDHEIM KOMMUNE

Saksprotokoll

Utvalg: Arbeids- og sosialkomiteen

Møtedato: 09.05.2023

Sak: 16/23

Tittel: **Saksprotokoll - Kvalitetsmelding for Barne- og familietjenesten 2022**

Resultat:

Arkivsak: 23/9537

Vedtak:

Saken sendes bystyret med slik innstilling:

1. Bystyret tar kvalitetsmelding for oppvekst og utdanning 2022 til orientering.
2. Bystyret tar kvalitetsmelding for Barne- og familietjenesten 2022 til orientering.
3. Bystyret tar tilstandsrapport for barnevernet i 2022 til orientering og ber Kommunedirektøren sikre følgende:
 - a. fortsette arbeidet med å forhindre fristbrudd i undersøkelsesarbeidet og styrke en helhetlig barneverntjeneste som påser at barn og unge får rask hjelp i bydelen der de bor
 - b. rekruttere flere fosterhjem i slekt og nettverk
 - c. påse at alle barn og unge i fosterhjem får tilfredsstillende omsorg i fosterhjemmet, og at de forutsetninger som ble lagt til grunn for plasseringen blir fulgt opp gjennom tilsyn
 - d. utvikle tilpassede kommunale tiltak for barn og unge med samtidig barnevern- og helseproblematikk, slik at de kan opprettholde sin tilknytning til familien og lokalsamfunnet
 - e. legge frem en plan for kommunens forebyggende arbeid. Planen skal beskrive hvordan kommunen skal forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer og legge særlig vekt på hvordan forebyggende arbeid og tidlig innsats er et felles ansvar for alle kommunens tjenester.
4. Bystyret understreker viktigheten av barn og unges hverdagsarena som grunnlag for et godt liv og ber Kommunedirektøren sikre at BFT fortsetter det systematiske arbeidet med å gi rask og tilgjengelig hjelp i barnehagene og skolene.
5. Bystyret ber Kommunedirektøren vurdere mulighetene for å etablere flere FACT-team for å møte behovene til hele målgruppen for denne tverrfaglige og oppsøkende behandlingstjenesten.
6. Bystyret ber Kommunedirektøren gjøre en gjennomgang av den tverrfaglige helsestasjonen og skolehelsetjenesten for å skape en felles retning for framtidens helsetjenester for barn og unge. Gjennomgangen skal gjøres i tett samarbeid med tillitsvalgte på oppveksfeltet og også ivareta innbyggerinvolvering i utforming av tjenestene. Et mål med gjennomgangen må være å sikre mer tid til gode møter mellom ansatte og brukere av disse tjenestene. Bystyret ber kommunedirektøren komme tilbake med en sak om dette.

TRONDHEIM KOMMUNE

7. Bystyret ber Kommunedirektøren fortsette arbeidet med å utvikle gode kvalitetsmeldinger og indikatorsett for Barne- og familietjenesten i tett samarbeid med praksisfeltet, innbyggere, forskningsmiljøer, arbeidstakerorganisasjonene på oppvekstområdet og andre samarbeidspartnere.
8. Bystyret viser til vedtak i tilknytning til fjorårets kvalitetsmelding, og ber om at fjorårets vedtak med bl a nye indikatorer blir fulgt opp så snart som mulig. Bystyret er svært bekymret for at det fortsatt er en stor andel fristbrudd mht til igangsettelse av undersøkelse etter bekymringsmeldinger til barnevernet og at det ikke er gjennomført tilsyn i 20% av fosterhjemmene.

Saksordfører John Peder Denstad (R)

Behandling:

Kjetil Utne (H), tilleggsforslag

Bystyret viser til vedtak i tilknytning til fjorårets kvalitetsmelding, og ber om at fjorårets vedtak med bl a nye indikatorer blir fulgt opp så snart som mulig. Bystyret er svært bekymret for at det fortsatt er en stor andel fristbrudd mht til igangsettelse av undersøkelse etter bekymringsmeldinger til barnevernet og at det ikke er gjennomført tilsyn i 20% av fosterhjemmene.

John Peder Denstad (R), tilleggsforslag

Bystyret ber kommunedirektøren følge opp videre opptrapping av faste ansettelser av helsesykepleiere i skolen i forbindelse med HØP, slik at Helsedirektoratets måltall for barneskoler og ungdomskoler nås.

Mona Berger (SV), alternativt forslag pkt 6

6. Bystyret ber Kommunedirektøren gjøre en gjennomgang av den tverrfaglige helsestasjonen og skolehelsetjenesten for å skape en felles retning for framtidens helsetjenester for barn og unge. Gjennomgangen skal gjøres i tett samarbeid med tillitsvalgte på oppveksfeltet og også ivareta innbyggerinvolvering i utforming av tjenestene. Et mål med gjennomgangen må være å sikre mer tid til gode møter mellom ansatte og brukere av disse tjenestene. Bystyret ber kommunedirektøren komme tilbake med en sak om dette.

Votering

1. Innstillinga unntatt pkt 6 ble enstemmig vedtatt
2. Ved alternativ votering mellom innstillinga pkt 6 og Bergers forslag, ble Bergers forslag enstemmig vedtatt.
3. Utnes tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt
4. Denstads tilleggsforslag fikk fire stemmer (2H, R, PP) , men falt mot flertallets fem stemmer (2Ap, SV, Sp, MDG).

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Saksframlegg

Kvalitetsmelding for Barne- og familietjenesten 2022

Arkivsak 23/9537

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

1. Bystyret tar kvalitetsmelding for oppvekst og utdanning 2022 til orientering.
2. Bystyret tar kvalitetsmelding for Barne- og familietjenesten 2022 til orientering.
3. Bystyret tar tilstandsrapport for barnevernet i 2022 til orientering og ber Kommunedirektøren sikre følgende:
 - a. fortsette arbeidet med å forhindre fristbrudd i undersøkelsesarbeidet og styrke en helhetlig barneverntjeneste som påser at barn og unge får rask hjelp i bydelen der de bor
 - b. rekruttere flere fosterhjem i slekt og nettverk
 - c. påse at alle barn og unge i fosterhjem får tilfredsstillende omsorg i fosterhjemmet, og at de forutsetninger som ble lagt til grunn for plasseringen blir fulgt opp gjennom tilsyn
 - d. utvikle tilpassede kommunale tiltak for barn og unge med samtidig barnevern- og helseproblematikk, slik at de kan opprettholde sin tilknytning til familien og lokalsamfunnet
 - e. legge frem en plan for kommunens forebyggende arbeid. Planen skal beskrive hvordan kommunen skal forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer og legge særlig vekt på hvordan forebyggende arbeid og tidlig innsats er et felles ansvar for alle kommunens tjenester.
4. Bystyret understreker viktigheten av barn og unges hverdagsarena som grunnlag for et godt liv og ber Kommunedirektøren sikre at BFT fortsetter det systematiske arbeidet med å gi rask og tilgjengelig hjelp i barnehagene og skolene.
5. Bystyret ber Kommunedirektøren vurdere mulighetene for å etablere flere FACT-team for å møte behovene til hele målgruppen for denne tverrfaglige og oppsøkende behandlingstjenesten.
6. Bystyret ber Kommunedirektøren gjøre en gjennomgang av den tverrfaglige helsestasjonen og skolehelsetjenesten for å skape felles retning for framtidens helsetjenester for barn og unge.
7. Bystyret ber Kommunedirektøren fortsette arbeidet med å utvikle gode kvalitetsmeldinger og indikatorsett for Barne- og familietjenesten i tett samarbeid med praksisfeltet, innbyggere, forskningsmiljøer, arbeidstakerorganisasjonene på oppvekstområdet og andre samarbeidspartnere.

Saksutredning:

Saken gjelder

Bystyret har bedt Kommunedirektøren om å presentere en årlig kvalitetsmelding for oppvekst og utdanning i Trondheim kommune. I kvalitetsmeldingen for 2022, som er vedlagt som en PDF, er det presentert en samlet melding for oppvekst og utdanning i kommunen. Meldingen gir en innledende vurdering basert på folkehelse- og oppvekstprofilene for Trondheim, og den tar for seg de tre områdene barnehage, skole og Barne- og familietjenesten (BFT).

For BFT er det spesielt viktig med kvalitetsrapporteringer for tjenestene, og årlige tilstandsrapporter for barnevernet, som er lovpålagt. Meldingen gir kommunestyret en bedre forståelse av tilstanden, utviklingen og viktige problemstillinger innenfor tjenestene i BFT.

Meldingen er strukturert etter de tre hovedkategoriene for kvalitet; strukturkvalitet, prosesskvalitet og resultatkvalitet. Dette gir en god oversikt over hvordan tjenestene i BFT fungerer, og hva som kan forbedres. Kvalitetsmeldingen er en del av en kontinuerlig kvalitetsutvikling i BFT, og den danner grunnlaget for videre planlegging og oppfølging av tiltak for å forbedre tjenestene. Den bidrar til økt bevissthet, åpenhet og innsikt i BFT, og gir et viktig kunnskapsgrunnlag for prioriteringer, kontroll og utvikling av tjenestene.

Investering i en god barndom er en investering i fremtiden, da det vil gi avkastning på mange områder gjennom hele livet. Det er viktig å huske på at barn og unge tilbringer størsteparten av livet sitt utenfor det kommunale tjenesteapparatet og i lokalmiljøet sitt med familien sin. Dette gjør det samtidig utfordrende å måle effektene av kommunens innsatser på oppvekstområdet, da det er mange variabler å ta hensyn til, og resultatene av innsatsen kan komme langt utover tiltaks- eller budsjettåret.

En annen utfordring er at resultatene av innsatsen på området ofte overskrider organisatoriske grenser, og det kan være vanskelig å tilskrive resultater til en bestemt tjeneste eller område/organisasjon. Årets indikatorsett er utvidet, men det er noen indikatorer som mangler på grunn av nye digitale plattformer som har erstattet tidligere databaser. Derfor jobbes det med å utvikle både kvantitative og kvalitative datakilder for å sikre en mer helhetlig evaluering av tjenestene og for å sikre at tjenestene også tar hensyn til ikke-målbare elementer i barns liv.

Fakta

Barne- og familietjenesten (BFT) samler kommunens tjenester innen barnevern, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og kommunale helsetjenester for barn og unge. Fire bydelvis enheter har ansvar for ulike tjenester, mens to byomfattende enheter samler spesialiserte tjenester innen helse og barnevern. BFT har tidligere vært opplevd som fragmentert, og en ny organisasjonsmodell har blitt etablert for å samle et felles team rundt barn, unge og familier på tvers av både BFT og OU. I november 2022 ble også avdelingen "Psykisk helse og familiearbeid" opprettet i hver bydel.

Helseplattformen og pasientportalen HelsaMi har som mål å øke kvaliteten på behandlingen og bedre pasientsikkerheten ved å samle alle helsedata i ett felles system og gi innbyggerne enklere tilgang til egen journal. Innføringen av Helseplattformen har

imidlertid utfordret tjenestene og kvaliteten, og det er fortsatt behov for utvikling og optimalisering av løsningene. Det er også manglende og usikre tall og statistikk for aktivitet i helsetjenestene for 2022 på grunn av overgangen til Helseplattformen midt i året. Det er viktig å jobbe videre med utvikling av gode kvalitetsindikatorer og sikre ensartet bruk fra tjenestene.

Behandling i kommunale råd

Saken har vært til uttalelse i Ungdommens bystyre, Trondheim eldreråd, Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne, Mangfoldsrådet og Studentrådet. Saksprotokollene ligger som vedlegg til saken.

Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne avgir følgende uttalelse:

Kommunalt råd for mennesker med funksjonsnedsettelse tar kvalitetsmelding for barne- og familietjenesten til orientering.

I 2022 ble det opprettet en egen barnekoordinator for å bedre samordne tjenestetilbudet. Rådet etterspør midlertidig evaluering av denne ordningen i kvalitetsmeldingen.

Rådet registrerer en økning i omsorgsstønad og bruk av BPA. Dette er tjenester som gir familier frihet og som kan virke forebyggende med tanke på fremtidig belastning på helsevesenet. Rådet spør seg om spesielt ordningen med omsorgsstønad bør gjøres mer kjent for innbyggerne.

Rådet registrerer også med glede at det er første gang kvalitetsmeldingen omtaler CRPD (Convention on the Rights of Persons with Disabilities) som fastslår at barn med nedsatt funksjonsevne har rett til et fullverdig og anstendig liv, og aktiv deltakelse i samfunnet.

Rådet stiller seg svært positive til etableringen av lavterskeltilbud for psykisk helsehjelp for barn og unge.

Barnekoordinator ble en lovfestet rettighet fra 01.08.22. Kommunedirektøren vil i løpet av 2023/24 evaluere ordningen.

Trondheim eldreråd avgir følgende uttalelse:

Trondheim eldreråd ser svært positivt på at Trondheim kommune deltar i samarbeid i forhold til FN sin agenda 2030 - for å gjennomføre vedtatte bærekraftsmål. Tiltakene vil være bærende for gode fellesskap for barn og unge.

Trondheim studentråd avgir følgende uttalelse:

Dagens helsestasjonstilbud i Trondheim fokuserer i stor grad på barn og unge. Som rapporten viser er det unge voksne mellom 18 og 25 år som bruker tilbudet mest, selv om helsestasjonen kun er til for de opp til 21 år. Kommunen har ansvaret for de som oppholder seg i Trondheim sin helse, også studentene. Studentrådet mener derfor at Trondheim kommune i større grad må se helhetlig på studenthelse og styrke samarbeidet mellom de kommunale organisasjonsområdene Oppvekst og Utdanning, Helse og Velferd, i tillegg til

samskipnadens tilbud. Videre bør det kommunale helsestasjonstilbudet utvides og omfatte studenter minst til og med 25 år.

Studentene er viktige for Trondheim, og kommunen vil jobbe videre med å ivareta studentenes behov for helsehjelp. Kommunen jobber nå med en ny helseplan "God helse for alle" på tvers av de kommunale organisasjonsområdene, og hvor det er naturlig å løfte studenthelse som tema. Studentrådet vil få mulighet til å medvirke i arbeidet med denne planen.

Behandling i Mangfoldsrådet:

Liv Riseth fra kommunedirektørens fagstab orienterte om saken, rådets medlemmer fikk anledning til å stille spørsmål. Mangfoldsrådet er ikke beslutningsdyktig så ingen uttalelse ble gitt.

Ungdommens bystyre avgir følgende uttalelse:

Vi i Ungdommens bystyre stiller oss positive til kvalitetsmeldingen for oppvekst fordi den var systematisk, bra forklart og gir en klar pekepinn på hva som må jobbes med. Statistikken viser tydelige tegn på at trivsel, inkludering og trygghet i barnehagen er en essensiell del av oppveksten til barna, og at barn i ung alder trenger oppfølging.

Kvalitetsmeldingen er ganske virkelighetsbasert og vi ser hvor viktig skolen er for de unge, skolen er en plattform for læring og sosialisering. Kvalitetsmeldingen tyder også på at tilrettelegging også er et problem kommunen ser, blant annet rundt det at flere får autisme diagnoser, dette er et problem vi i Ungdommens Bystyre ser må jobbes med og forbedres. Kommunen må jobbe for at elever får god nok tilrettelegging og lærere med riktig kompetanse. Det bør også gjøres vurderinger på hvordan elevmedvirkningen og elevdemokratiet på skolene fungerer i praksis. Selvfølgelig er påvirkningsevnen lavere hos yngre barn, men ikke mindre verdifull. Vi ber administrasjonen se blant annet til arbeidet til Elevorganisasjonen sitt arbeid innen disse feltene.

Konsekvenser for klima og det ytre miljø

Saken har ingen konsekvenser for klima og ytre miljø.

Økonomiske konsekvenser for kommunen

Saken har ingen økonomiske konsekvenser.

Kommunedirektørens vurdering og konklusjon

Kommunedirektøren vurderer at Barne- og familietjenesten (BFT) hadde et utfordrende, men spennende 2022, med omstillingsarbeid og normalisering etter pandemien. Kommunedirektøren ser utfordringer knyttet til økende antall barn med omfattende behov og merforbruk. Ny organisasjonsstruktur, helhetlig gjennomgang av BFT, etablering av lavterskel psykisk helsehjelp og økt tverrfaglighet vil på sikt kunne bidra til å heve kvaliteten ytterligere.

Oppvekstreformen trådte i kraft i 2022, og den gir kommunene større faglig og økonomisk ansvar for barnevernet. Reformen gir incentiver og muligheter til mer forebygging og mer samarbeid på tvers av tjenester. Kommunedirektøren påpeker at selv om det er positive indikasjoner på at flere barn får tidlig hjelp, har det vært en økning i antall barn og unge plassert i barneverninstitusjoner og antall barn som bor i barnebolig eller oppholder seg utenfor hjemmet fordi foreldrene har behov for avlastning. Dette medfører at store ressurser er bundet opp til et få og økende antall barn med svært omfattende behov.

De økte egenandelene i barnevernet forsterker utfordringene betraktelig. Merforbruket begrenser handlingsrommet til å styrke det helsefremmende og forebyggende arbeidet. En styrking av helsestasjonen, skolehelse, PPT og psykisk helse og familiearbeid, ville gjort det forebyggende arbeidet mer robust. Det er satt i gang arbeid for å finne bedre og mer bærekraftige løsninger for større faglig og økonomisk kontroll.

Samtidig understreker Kommunedirektøren at ressurser alene ikke løser utfordringsbildet. Det vil være behov for økt kompetanse for bedre treffsikkerhet og bevissthet i det helsefremmende og forebyggende arbeidet. De universelle tjenestene er gode til å bistå barn og familier, men kan bli bedre til å skape endring for de mest marginaliserte. Det er også behov for et større familieperspektiv i tjenestene i BFT, og bedre samarbeid mellom BFT og voksensiden i kommunen.

Helhetlig gjennomgang av BFT førte til at "bestiller - utfører - modellen" har blitt erstattet med dialog og samarbeid for å finne løsninger på utfordringer med utgangspunkt i barn og familiers behov. Dette gjør det mulig å utløse den nødvendige kompetansen uavhengig av organisering og ledelse i BFT. Kommunedirektøren mener at dette er et viktig faglig og verdimelessig valg og en solid grunnmur for fremtidens BFT. Målet er at familiene ikke må vente på hjelp og at løsningene blir funnet gjennom dialog mellom familiene og BFT.

Kommunedirektøren vurderer at HABU leverer fleksible og løsningsorienterte tjenester til en mangfoldig gruppe av barn og deres foreldre. Ambulant psykisk team (APT) er et eksempel på dette, og teamet har sammen med ungdom og familier funnet innovative løsninger for unge som ofte er "inn og ut av psykiatrien". På bakgrunn av APTs positive erfaringer, har HABU tatt initiativ til å etablere FACT Ung, en tverrfaglig og oppsøkende behandlingstjeneste som leverer både kommunale og spesialisthelsetjenester. Selv om FACT Ung vil kunne møte mange av de utfordringene vi står overfor i dag, viser befolkningsgrunnlaget i kommunen at det vil være behov for tre FACT-team for å gi hjelp til hele målgruppen. Derfor vil det fremover sees på mulighetene for å etablere flere team.

Kommunedirektøren påpeker at HABU har opplevd en endring i brukergruppen de siste årene, spesielt med tanke på et tydeligere skille mellom barnevern og helse i statlige tiltak. Som et resultat får flere barn som tidligere ble plassert etter barnevernloven i institusjoner nå et helsetilbud i barnebolig. Dette skaper en betydelig endring i utfordringsbildet, og kommunale tiltak er ikke alltid godt nok tilpasset behovene til denne gruppen av barn med store helse- og barnevernfaglige fordringer. Det er derfor satt i gang et arbeid for å utvikle kommunale tiltak som bedre imøtekommer behovene til denne målgruppen.

Det høye sykefraværet innenfor Oppvekst og utdanning bekymrer Kommunedirektøren. En helhetlig tilnærming er nødvendig for å lykkes med å redusere sykefraværet, og Kommunedirektøren oppfordrer til samarbeid og deling av erfaringer på tvers av områdene

TRONDHEIM KOMMUNE

i Oppvekst og utdanning. Ved å lære av hverandre og jobbe sammen, kan oppvekstområdet utvikle en mer effektiv og målrettet strategi for å redusere sykefraværet og styrke arbeidsmiljøet.

Kommunedirektøren ser altså både positive og utfordrende trekk ved Barne- og familietjenesten i Trondheim. Det er behov for økt fokus på forebyggende og helsefremmende arbeid, samtidig som det er viktig å gi tilstrekkelig oppfølging til de mest sårbare barna og familiene. Kommunedirektøren mener at den nye organisasjonsstrukturen i BFT, med fokus på dialog og samarbeid, vil bidra til å styrke tjenestene og sikre en mer helhetlig og sammenhengende hjelp til barn og familier i kommunen.

Kommunedirektøren i Trondheim, 28.04.2023

Lasse Arntsen
oppvekst- og utdanningsdirektør

Ingvild Dahl
konstituert kommunalsjef Barne- og familietjenesten

Liv Riseth
rådgiver

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Vedlegg:

Saksprotokoll Ungdommens bystyre

Saksprotokoll Mangfoldsrådet

Saksprotokoll Trondheim eldreråd

Saksprotokoll Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Saksprotokoll Trondheim studentråd

Kvalitetsmelding oppvekst og utdanning 2022

TRONDHEIM KOMMUNE

Saksprotokoll

Utvalg: Trondheim studentråd

Møtedato: 24.04.2023

Sak: 10/23

Tittel: **Saksprotokoll - Til uttalelse: Kvalitetsmelding for Barne- og familietjenesten 2022**

Resultat:

Arkivsak: 23/9537

Vedtak:

Trondheim studentråd avgir følgende

Uttalelse:

Dagens helsestasjonstilbud i Trondheim fokuserer i stor grad på barn og unge. Som rapporten viser er det unge voksne mellom 18 og 25 år som bruker tilbudet mest, selv om helsestasjonen kun er til for de opp til 21 år. Kommunen har ansvaret for de som oppholder seg i Trondheim sin helse, også studentene. Studentrådet mener derfor at Trondheim kommune i større grad må se helhetlig på studenthelse og styrke samarbeidet mellom de kommunale organisasjonsområdene *Oppvekst og Utdanning, Helse og Velferd*, i tillegg til samskipnadens tilbud. Videre bør det kommunale helsestasjonstilbudet utvides og omfatte studenter minst til og med 25 år.

Behandling:

Følgende felles uttale ble fremmet:

Dagens helsestasjonstilbud i Trondheim fokuserer i stor grad på barn og unge. Som rapporten viser er det unge voksne mellom 18 og 25 år som bruker tilbudet mest, selv om helsestasjonen kun er til for de opp til 21 år. Kommunen har ansvaret for de som oppholder seg i Trondheim sin helse, også studentene. Studentrådet mener derfor at Trondheim kommune i større grad må se helhetlig på studenthelse og styrke samarbeidet mellom de kommunale organisasjonsområdene *Oppvekst og Utdanning, Helse og Velferd*, i tillegg til samskipnadens tilbud. Videre bør det kommunale helsestasjonstilbudet utvides og omfatte studenter minst til og med 25 år.

Votering:

Forslag til uttale ble enstemmig vedtatt.

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

TRONDHEIM KOMMUNE

Saksprotokoll

Utvalg: Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Møtedato: 24.04.2023

Sak: 15/23

Tittel: **Saksprotokoll - Til uttalelse: Kvalitetsmelding for Barne- og familietjenesten 2022**

Resultat:

Arkivsak: 23/9537

Vedtak:

Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne avgir følgende

Uttalelse:

Kommunalt råd for mennesker med funksjonsnedsettelse tar kvalitetsmelding for barne- og familietjenesten til orientering.

I 2022 ble det opprettet en egen barnekoordinator for å bedre samordne tjenestetilbudet. Rådet etterspør midlertidig evaluering av denne ordningen i kvalitetsmeldingen.

Rådet registrerer en økning i omsorgstønad og bruk av BPA. Dette er tjenester som gir familier frihet og som kan virke forebyggende med tanke på fremtidig belastning på helsevesenet. Rådet spør seg om spesielt ordningen med omsorgstønad bør gjøres mer kjent for innbyggerne.

Rådet registrerer også med glede at det er første gang kvalitetsmeldingen omtaler CRPD (Convention on the Rights of Persons with Disabilities) som fastslår at barn med nedsatt funksjonsevne har rett til et fullverdig og anstendig liv, og aktiv deltakelse i samfunnet.

Rådet stiller seg svært positive til etableringen av lavterskeltilbud for psykisk helsehjelp for barn og unge.

Behandling:

Stine Børø Szell fremmet følgende fellesforslag:

Kommunalt råd for mennesker med funksjonsnedsettelse tar kvalitetsmelding for barne- og familietjenesten til orientering.

I 2022 ble det opprettet en egen barnekoordinator for å bedre samordne tjenestetilbudet. Rådet etterspør midlertidig evaluering av denne ordningen i kvalitetsmeldingen.

TRONDHEIM KOMMUNE

Rådet registrerer en økning i omsorgstønad og bruk av BPA. Dette er tjenester som gir familier frihet og som kan virke forebyggende med tanke på fremtidig belastning på helsevesenet. Rådet spør seg om spesielt ordningen med omsorgstønad bør gjøres mer kjent for innbyggerne.

Rådet registrerer også med glede at det er første gang kvalitetsmeldingen omtaler CRPD (Convention on the Rights of Persons with Disabilities) som fastslår at barn med nedsatt funksjonsevne har rett til et fullverdig og anstendig liv, og aktiv deltakelse i samfunnet.

Rådet stiller seg svært positive til etableringen av lavterskeltilbud for psykisk helsehjelp for barn og unge.

Votering:

Fellesforslaget ble enstemmig vedtatt.

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

TRONDHEIM KOMMUNE

Saksprotokoll

Utvalg: Trondheim eldreråd

Møtedato: 24.04.2023

Sak: 14/23

Tittel: **Saksprotokoll - Til uttalelse: Kvalitetsmelding for Barne- og familietjenesten 2022**

Resultat: Annet forslag vedtatt

Arkivsak: 23/9537

Vedtak:

Eldrerådets uttalelse:

Trondheim eldreråd ser svært positivt på at Trondheim kommune deltar i samarbeid i forhold til FN sin agenda 2030 - for å gjennomføre vedtatte bærekraftmål. Tiltakene vil være bærende for gode fellesskap for barn og unge.

Behandling:

Berit Kapelrud fremmet følgende forslag:

Trondheim eldreråd ser svært positivt på at Trondheim kommune deltar i samarbeid i forhold til FN sin agenda 2030 - for å gjennomføre vedtatte bærekraftmål. Tiltakene vil være bærende for gode fellesskap for barn og unge.

Votering:

Kapelruds forslag ble enstemmig vedtatt.

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

TRONDHEIM KOMMUNE

Saksprotokoll

Utvalg: Mangfoldsrådet

Møtedato: 25.04.2023

Sak: 10/23

Tittel: **Saksprotokoll - Til uttalelse: Kvalitetsmelding for Barne- og familietjenesten 2022**

Resultat:

Arkivsak: 23/9537

Behandling:

Liv Riseth fra kommunedirektørens fagstab orienterte om saken, rådets medlemmer fikk anledning til å stille spørsmål.

Mangfoldsrådet er ikke beslutningsdyktig så ingen uttalelse ble gitt.

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

TRONDHEIM KOMMUNE

Saksprotokoll

Utvalg: Ungdommens bystyre

Møtedato: 25.04.2023

Sak: 20/23

Tittel: **Saksprotokoll - Til uttalelse: Kvalitetsmelding for Barne- og familietjenesten 2022**

Resultat:

Arkivsak: 23/9537

Vedtak:

Ungdommens bystyre vedtok slik felles uttalelse uttalelse:

Vi i Ungdommens bystyre stiller oss positive til kvalitetsmeldingen for oppvekst fordi den var systematisk, bra forklart og gir en klar pekepinn på hva som må jobbes med. Statistikken viser tydelige tegn på at trivsel, inkludering og trygghet i barnehagen er en essensiell del av oppveksten til barna, og at barn i ung alder trenger oppfølging.

Kvalitetsmeldingen er ganske virkelighetsbasert og vi ser hvor viktig skolen er for de unge, skolen er en plattform for læring og sosialisering. Kvalitetsmeldingen tyder også på at tilrettelegging også er et problem kommunen ser, blant annet rundt det at flere får autisme diagnoser, dette er et problem vi i Ungdommens Bystyre ser må jobbes med og forbedres. Kommunen må jobbe for at elever får god nok tilrettelegging og lærere med riktig kompetanse. Det bør også gjøres vurderinger på hvordan elevmedvirkningen og elevdemokratiet på skolene fungerer i praksis. Selvfølgelig er påvirkningsevnen lavere hos yngre barn, men ikke mindre verdifull. Vi ber administrasjonen se blant annet til arbeidet til Elevorganisasjonen sitt arbeid innen disse feltene.

Behandling:

Liv Riseth fra kommunedirektørens fagstab orienterte kort om saken. Ungdommens bystyre fikk anledning til å stille spørsmål.

Oppvekstkomiteen fremmet følgende forslag til felles uttalelse:

Vi i Ungdommens bystyre stiller oss positive til kvalitetsmeldingen for oppvekst fordi den var systematisk, bra forklart og gir en klar pekepinn på hva som må jobbes med. Statistikken viser tydelige tegn på at trivsel, inkludering og trygghet i barnehagen er en essensiell del av oppveksten til barna, og at barn i ung alder trenger oppfølging.

Kvalitetsmeldingen er ganske virkelighetsbasert og vi ser hvor viktig skolen er for de unge, skolen er en plattform for læring og sosialisering. Kvalitetsmeldingen tyder også på at tilrettelegging også er et problem kommunen ser, blant annet rundt det at flere får autisme diagnoser, dette er et problem vi i Ungdommens Bystyre ser må jobbes med og forbedres. Kommunen må jobbe for at elever får god nok tilrettelegging og lærere med riktig kompetanse. Det bør også gjøres vurderinger på hvordan elevmedvirkningen og elevdemokratiet på skolene fungerer i praksis. Selvfølgelig er påvirkningsevnen lavere hos yngre barn, men ikke mindre verdifull. Vi ber administrasjonen se blant annet til arbeidet til Elevorganisasjonen sitt arbeid innen disse feltene.

TRONDHEIM KOMMUNE

Votering:

Uttalelsen ble enstemmig vedtatt.

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Oppvekst og utdanning

Kvalitetsmelding 2022

Barnehage, skole og Barne- og familietjenesten

Foto: Glen Musk

Innholdsfortegnelse

Forord	3
1. Innledning	5
2. Hva er kvalitet?	8
Kommunale føringer for kvalitet	9
3. Om oppvekstområdet	11
Barnehage	11
Skole	12
Barne- og familietjenesten	13
Oppvekstområdet i tall	14
4. Folkehelse- og oppvekstprofiler	16
Kommunedirektørens vurderinger	20
5. Kvalitet i barnehage	22
Barnehager og barnehagebarn: antall og andel	23
Strukturkvalitet i barnehagen	27
Prosesskvalitet og resultatkvalitet i barnehagen	30
Tilsyn med barnehager i 2022	35
Kommunedirektørens vurdering av barnehageområdet	36
6. Kvalitet i skolen	40
Antall og dekningsgrad	41
Beskrivelser av strukturkvalitet i skolen	44
Beskrivelser av prosesskvalitet i skolen	56
Beskrivelser av resultatkvalitet i skolen	64
Kommunedirektørens samlede vurdering av skole	73
7. Kvalitet i Barne- og familietjenesten	75
Barne- familietjenesten i tall	77
Barnevern	78
Pedagogisk-Psykologisk Tjeneste (PPT)	92
Helsetjenester	98
Uteseksjonen	123
Dagskolen	124
Kommunedirektørens vurderinger for Barne- og familietjenesten	125
8. Sykefravær	130
Kommunedirektørens vurderinger	131
9. Internkontroll	134
Internkontrollen som en del av kvalitetsarbeidet	135
Kommunedirektørens vurderinger	138
10. Referanser	141
11. Vedlegg	146

Forord

Kvalitetsmelding for Oppvekst og utdanning i Trondheim kommune gir en oversikt over status og utviklingstrekk for barnehage, skole og Barne- og familietjenesten i kommunen.

Trondheim kommune har gjennom flere år satset på å skape en god og inkluderende oppvekst for alle barn og unge i kommunen. Dette arbeidet har blitt gjort i nært samarbeid med barn og foreldre, skoler, barnehager, Barne- og familietjenesten og andre tjenesteområder og samarbeidspartnere. Kvalitetsmeldingen bygger på resultater fra en rekke kartlegginger, evalueringer og undersøkelser som er gjort i løpet av de siste årene.

Kvalitetsmeldingen gir et omfattende bilde av status og utfordringer for oppvekst- og utdanningssektoren i Trondheim kommune. Den viser blant annet at det er mange positive trekk og tiltak som bidrar til en god oppvekst og utdanning for barn og unge i kommunen. Samtidig pekes det også på områder hvor det er behov for å videreutvikle og forbedre tilbudet.

Kvalitetsmeldingen er en del av kommunens overordnede planverk, og vil være viktig i arbeidet med å sikre en god oppvekst og utdanning for alle barn og unge i Trondheim kommune.

Jeg vil takke alle som har bidratt i arbeidet med kvalitetsmeldingen, og ikke minst alle ansatte i oppvekst- og utdanningssektoren som hver dag jobber hardt for å sikre at våre barn og unge får en så god oppvekst og utdanning som mulig. Jeg håper kvalitetsmeldingen vil være til nytte for alle som jobber med barn og unge i kommunen, og bidra til å styrke kvaliteten i barnehage, skole og Barne- og familietjenesten.

Lasse Arntsen,
oppvekst- og utdanningsdirektør i Trondheim kommune

Foto: Daiga Ellaby, Unsplash

1. Innledning

I Trondheim kommune er nesten alle tjenestene for barn og unge samlet under oppvekstdirektøren i virksomhetsområdet Oppvekst og utdanning. Oppvekst og utdanning rommer sektorer som barnehage, skole, pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), helse og barnevern - hver med sitt respektive samfunnsoppdrag og lovverk. Her inngår både tjenester som brukes av alle barn, som skole og helsestasjon, og de som brukes av barn og familier med ytterligere behov, som barnevern og habiliteringstjenesten. Tjenestene følger opp alle barn fra 0-18 år og deres familier, foresatte i de ni månedene før fødsel og enkelte unge som er i ferd med å bli unge voksne. Oppvekst og utdanning har felles budsjett og felles periodemål i kommunens handlings- og økonomiplan (HØP). Denne organiseringen bidrar til et felles verdi- og kunnskapsgrunnlag på tvers av sektorer, og fremmer samarbeid mellom disse.

Kvalitetsmeldingen for Oppvekst og utdanning i 2022 er en viktig rapport for å evaluere statusen for alle tjenestene og alt arbeidet som gjøres i Trondheim kommune. Meldingen er viktig for å kunne identifisere områder som fungerer godt, og områder med forbedringspotensial. I tillegg gir den en oversikt over de ulike perspektivene og utfordringene som finnes innenfor oppvekstområdet. Kvalitetsmeldingen retter seg til både politikere, ledere, ansatte, foreldre og andre interessenter som har en tilknytning til tjenestene for barn og unge i Trondheim kommune. Meldingen gir en gjennomgang av samfunnseffekter, kvaliteten på tjenestene, internkontroll og sykefravær. Til sammenligning, er årsberetningen for 2022 en obligatorisk rapport som kommunen må levere for å gi en oversikt over økonomi og aktiviteter i løpet av året. Den tar utgangspunkt i handlings- og økonomiplanen (HØP) for perioden 2022-2025 og budsjettet for 2022, som gir føringer for hvordan midlene skal brukes og hvilke tiltak som skal gjennomføres. I årsberetningen retter man oppmerksomheten mot økonomiske avvik, altså om det er forskjeller mellom det som var planlagt å bruke og det som faktisk ble brukt, og hva som kan være årsakene til dette. Videre rapporteres det om nøkkeltall for områdene, gjennomførte mål og tiltak, og hva som fortsatt må jobbes med for å oppnå de overordnede målene i handlings- og økonomiplanen. Årsberetningen gir dermed en viktig oppsummering av kommunens økonomiske situasjon, nøkkeltall og måloppnåelse av de overordnede målene i HØP.

I 2022 opplevde vi en rekke utfordringer og muligheter innenfor oppvekstområdet. Pandemien fortsatte å påvirke alle tjenestene, og det var nødvendig å tilpasse oss etter stadig endrede forhold. I tillegg førte Russlands invasjon i Ukraina til krig, med påfølgende behov for bistand og beredskapstiltak. Beredskap relatert til både pandemi og krig preget dermed tjenestene i 2022.

I tillegg til disse utfordringene ble arbeidet også påvirket av nye nasjonale føringer,

som Oppvekstreformen. Lokalt ble det gjennomført organisatoriske endringer, som Helhetlig gjennomgang av Barne- og familietjenesten (BFT) og Spes.ped.modellen. Videre ble det innført nye digitale systemer, som meldingstjenesten i Vigilo og Helseplattformen. Slike endringer har vært, og er krevende, både for organisasjonen og den enkelte ansatte.

Kvalitetsmeldingen for oppvekst og utdanning i 2022 vil ta hensyn til disse ulike faktorene, og evaluere hvordan tjenestene har fungert i lys av dem. Meldingen er inndelt i barnehage, skole og Barne- og familietjenesten. Det fremmes også egne politiske saker for hvert område. Arbeidet med kvalitetsmeldingen er forankret hos enhetsledere og tillitsvalgte, som også har medvirket i arbeidet.

Bystyret har vedtatt at oppvekst- og utdanningsområdet i kommunen skal fortsette arbeidet med å utvikle kvalitetsmeldinger og indikatorsett i samarbeid med flere samarbeidspartnere. Dette er det blitt jobbet med i 2022, og årets indikatorsett er utvidet sammenlignet med tidligere år. Samtidig har innføringen av nye digitale plattformer ført til brudd i enkelte datasett, som følge av at de nye digitale plattformene har erstattet noen av de tidligere databasene som ble brukt til å samle inn informasjon og data. Derfor mangler noen indikatorer i årets Kvalitetsmelding. Selv om noen indikatorer mangler i årets kvalitetsmelding, forventes innføringen av disse nye digitale plattformene på sikt å gi nye og bedre indikatorer.

Det er viktig å merke seg at utviklingen av nye datakilder, både kvalitative og kvantitative, tar tid og vil fortsette i årene fremover. I årets melding har det blitt lagt større vekt på å gi informasjon om variasjonen i datasettene, i tillegg til gjennomsnittsverdier og antall. Selv om det har blitt gjort fremskritt når det kommer til å gi mer detaljert informasjon i årets indikatorsett, er det fortsatt utviklingspotensial når det kommer til rapportering av standardavvik. Datasett som gir muligheter for dette vil innhentes der det er mulig til neste års kvalitetsmelding.

Tjenestene våre innen oppvekstområdet fokuserer ikke kun på det kvantitativt målbare. Vi tar også hensyn til betydningen av den frie leken og andre ikke-målbare elementer i barns liv. Vi vil derfor jobbe aktivt med å videreutvikle metoder for å samle inn og analysere kvalitative data, spesielt når det gjelder de yngste barna. Det å utvikle gode metoder som gir oss mulighet til å forstå og beskrive barns opplevelser og erfaringer på en god måte er en viktig prioritet. Vi vil derfor fortsette å jobbe med nye og bedre indikatorsett, samtidig som vi også videreutvikler våre kvalitative data. Vi er trygge på at dette vil bidra til å sikre at våre tjenester møter barns behov på en best mulig måte, og at vi fortsetter å utvikle oss som en ledende kommune på oppvekstområdet.

2. Hva er kvalitet?

Kvalitet kan handle om egenskaper og måter prosesser blir gjennomført på (Roald, 2010) og i hvilken grad en tjeneste oppfyller brukernes behov eller forventninger (Gundersen & Halbo, 2018). Det foreligger ikke én definisjon eller beskrivelse av kvalitet, verken generelt eller innenfor oppvekst- og utdanningsområdet, utover det som er nedfelt i lov- og planverk knyttet til rammer og innhold. Skulberg og Aaslid (2019) fremmer at kvalitet kan forstås som ulike perspektiver, for eksempel, som noe fremragende, en inspirasjon, en standard, en økonomisk forståelse, en realisering av mål eller som en utvikling. God kvalitet på oppvekst- og utdanningsområdet er derfor ikke entydig og enkelt målbart, da det er mange ulike tolkninger av hva kvalitet i barnehage, skole, Barne- og familietjenesten (BFT) og oppvekstområdet som helhet er.

Kvalitetsbegrepet rommer dermed mange fasetter og det betyr mye forskjellig for ulike aktører. Det er ikke enighet om bredden i kvalitetsbegrepet, der enkelte tar utgangspunkt i en forståelse av kvalitet basert på formålsparagrafer, rammeplaner og læreplaner, eller knytter andre kvalitetsbegreper mer ensidig til resultatmålinger, realisering av samfunns mål og effektmål (Roald, 2010). Utdanningsdirektoratet (u.å.a) beskriver at målet med kvalitetsvurdering er utvikling, hvor kunnskap om læringsmiljø og læringsresultater brukes til å vurdere hvordan opplæringen for elever og lærlinger kan bli bedre.

Utdanningsdirektoratet (u.å.a) viser videre til flere ulike kilder som ståstedanalyse, nasjonale prøver, elevundersøkelsen, mal for tilstandsrapport skole, med mer som hjelp til skolebasert utvikling. Tilstandsrapporten, som i enkelte kommuner kalles Kvalitetsmelding, er ment å være et utgangspunkt for dialog, drøfting og planlegging av arbeidet med kvalitetsutvikling i kommunene og fylkeskommunene (Utdanningsdirektoratet, u.å.i). Den skal ifølge opplæringsloven (1998) være en analyse av tilstanden og vise hvordan skoleeier vurderer opplæringen på områdene: læringsmiljø, elevresultat og gjennomføring/frafall. Innenfor barnevern ble det 1.1.2021 lovbestemt at kommunestyret minst én gang i året skal få en redegjørelse om tilstanden i barneverntjenesten (bvl § 2-1 nytt åttende ledd). Formålet med tilstandsrapporten er, ifølge Bufdir, å gi politisk ledelse bedre innsikt i tilstand, utvikling og viktige problemstillinger i barnevernet (u.å). Målet er bedre prioriteringer og kontroll i kommunene (Bufdir, u.å.).

Dersom kvalitetsbegrepet blir avgrenset til det som enklest lar seg operasjonalisere og måles, vil det etter hvert snevre inn hva som oppfattes som kvalitet i Oppvekst og utdanning. Kvalitetsvurderingssystemet for oppvekst- og utdanningsområdet bør derfor bestå av en rekke ulike datakilder, som omhandler både strukturkvalitet, prosesskvalitet og resultat-kvalitet for de ulike tjenesteområdene (Utdanningsdirektoratet, u.å.b). *Strukturkvalitet* kan forstås som det som settes inn i

tjenesten som eksempelvis ressurser, årsverk og kompetanse. Dette kan være avgjørende for ønsket standard/kvalitet, men samtidig er ikke dette en kvalitet som sier noe om sluttresultatet for barna eller ungdommene og deres foreldre (Utdanningsdirektoratet, u.å.b). *Prosesskvalitet* beskriver innholdet i tilbudet eller opplæringen og handler blant annet om hvordan rammeplanen eller læreplanen gjennomføres i praksis, og om medvirkning, relasjoner, aktivitetstilbud, ledelse og kultur for læring (Utdanningsdirektoratet, u.å.b). *Resultatkvalitet* gir et bilde på sluttresultatet og om en oppnår det en ønsker med tjenestene (Utdanningsdirektoratet, u.å.b). De tre kvalitetstypene henger sammen. For eksempel kan de ansatte og deres utdanning og kompetanse (strukturkvaliteten) påvirke hvordan samspillet mellom barn og voksne blir (prosesskvaliteten), som igjen har betydning for barnas trivsel og utvikling (resultatkvaliteten). God strukturkvalitet og prosesskvalitet kan være en forutsetning for ønsket kvalitet og resultat, men tjenesten vet ikke om egen prosesskvalitet «virker» før man har innsikt i sluttresultatet for brukeren.

Kommunale føringer for kvalitet

Trondheim kommune har, gjennom en egen samarbeidsavtale med de forente nasjoner (FN), vedtatt av formannskapet (PS 198/19), forpliktet seg til et samarbeid om FNs 2030-agenda med de 17 bærekraftsmålene, som er vedtatt av alle FNs medlemsland. Denne samarbeidsavtalen, sammen med FNs barnekonvensjon, forplikter hele oppvekst- og utdanningsområdet, og skal dermed være en naturlig del av kvalitetsarbeidet for området. Alle fagområdene sine mandater på oppvekst og utdanning rommer hele mennesket og fellesskapet, ikke bare eksempelvis skolerresultater for skolen. På oppvekst- og utdanningsområdet som helhet er sterke barnefellesskap (Trondheim kommune, u.å.) og barn og unges beste (FN-Sambandet, 2023) viktige indikatorer på kvalitet og bør også inngå i det helhetlige kvalitetsarbeidet.

3. Om oppvekstområdet

Barnehage

I Trondheim kommune får familier tilbud om barnehageplass både av kommunen og av private aktører, med et forhold mellom antall plasser i kommunale og private barnehager på 60/40 prosent. Dette gir et bredt spekter av barnehagetilbud til foreldre med barn i alderen 1-6 år.

Det finnes ulike størrelser og satsingsområder for barnehagene i Trondheim, og hver barnehage representerer en viktig ressurs for nærmiljøet og kommunen. Det er viktig å opprettholde dette mangfoldet, og utvikle det videre i samarbeid med alle involverte aktører.

102

kommunale barnehager

76

private ordinære barnehager

40

private familiebarnehager

6.205

barn i kommunale barnehager

4.289

barn i private barnehager

1.832

årsverk i kommunale barnehager

1.237

årsverk i private barnehager

4,0%

av barn i kommunale barnehager hadde vedtak om spesialpedagogisk hjelp i 2022

2,5%

av barn i private barnehager hadde vedtak om spesialpedagogisk hjelp i 2022

Figur 3.1. Nøkkeltall om barnehage i Trondheim, 2022.

Skole

Trondheim kommune gir opplæringstilbud til alle barn og unge som er bosatt i kommunen. Skolene har stor variasjon i størrelse og beliggenhet. Skolene fordeles på 37 barneskoler, 6 skoler med 1.-10. trinn og 12 ungdomsskoler. Kommunen har også driftsansvar for skoletilbudet ved Lianvatnet og St. Olavs Hospital. Opplæringsloven og læreplanverket for grunnskolen utgjør rammene for tilbudet som gis i skolene. Skoletilbudet skal tilpasses den enkelte elevs forutsetninger i et inkluderende læringsmiljø.

Kulturskoletilbudet er en viktig del av skoleområdet og gir tilbud både for enkeltelever og grupper på skolene.

Alle skoler gir tilbud om skolefritidsordning (SFO) for elever på 1. - 4. trinn og for elever med store vedvarende behov fra 5.- 10. trinn.

59
enheter

21.757
elever

3.379
årsverk

5.345
elevplasser i kulturskolen

6,3%
av elevene hadde vedtak om
spesialpedagogisk hjelp i 2022

Figur 3.2. Nøkkeltall om skole i Trondheim, 2022.

Barne- og familietjenesten

Barne- og familietjenesten omfatter helsestasjon, svangerskapsomsorg, skolehelsetjeneste, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), barnevern og andre tiltak som kan støtte familien. Det er en barne- og familietjeneste i hver bydel.

Barne- og familietjenesten har i tillegg to byomfattende enheter med særskilte oppgaver; Helse- og avlastningstjenesten for barn med nedsatt funksjonsevne og Omsorgsenheten for barn og unge som følger opp barn og unge i fosterhjem, institusjon og enslig mindreårige flyktninger.

Figur 3.3. Nøkkeltall om Barne- og familietjenesten i Trondheim, 2022.

Oppvekstområdet i tall

Tabell 3.1. Nøkkeltall om oppvekstområdet

Oppvekstområdet i tall*						
Informasjon	Antall TK N	Antall i bydelene (andel av TK) N (%)				Kilde
		Midtbyen	Østbyen	Heimdal	Lerkendal	
Alle innbyggere	212 660	52 550 (24,7 %)	60 262 (28,3 %)	43 993 (20,7 %)	55 608 (26,1 %)	SSB, tabell 10826
Barn i barnehagealder (1-5 år)	10 673	2 487 (23,3 %)	2 872 (26,9 %)	2 477 (23,2 %)	2 825 (26,5 %)	SSB, tabell 10826
Barn i barneskole (6-12 år)	16 132	3 848 (23,9 %)	4 071 (25,2 %)	3 884 (24,1 %)	4 316 (26,8 %)	SSB, tabell 10826
Barn i ungdomsskole (13-15 år)	7 080	1 669 (23,6 %)	1 798 (25,4 %)	1 764 (24,9 %)	1 845 (26,1 %)	SSB, tabell 10826
Ungdommer 16-20 år	9 377	2 204 (23,5 %)	2 464 (26,3 %)	2 303 (24,6 %)	2 405 (25,6 %)	SSB, tabell 10826
Unge voksne 21-29 år	35 889	9 850 (27,4 %)	11 528 (32,1 %)	4 854 (13,5 %)	9 636 (26,8 %)	SSB, tabell 10826
Innvandrere og norskfødte med innvanderforeldre (barn 0-17 år)	6 811	1 263 (18,5 %)	1 508 (22,1 %)	2 091 (30,7 %)	1 925 (29,3 %)	e-løsning per 2021
Antall fødsler	2 148	530 (24,7 %)	622 (29,0 %)	470 (21,9 %)	525 (24,4 %)	KOMPAS/SSB
Antall husholdninger med barn 0-17 år	24 379	5 652 (23,2 %)	6 395 (26,2 %)	5 873 (24,1 %)	6 464 (26,5 %)	Microdata.n o fdb:20*
Barn (0-17 år) som bor i husholdninger som i en treårsperiode har en gjennomsnittlig inntekt under 60 % av nasjonal median	3 070	628 (20,5 %)	740 (24,1 %)	923 (30,1 %)	779 (25,4 %)	https://khs.fhi.no/webview/ / 2019-2021
Barn (0-17 år) som bor i husholdninger som i en treårsperiode har en gjennomsnittlig inntekt under 60 % av kommunal median	3 221	651 (21,2 %)	784 (24,3 %)	974 (30,2 %)	812 (25,2 %)	https://khs.fhi.no/webview/ / 2019-2021
Barn i husholdninger som bor trangt i andel av alle barn	7 867	1 859 (23,6 %)	2 187 (27,8 %)	1 722 (21,9 %)	2 101 (26,7 %)	Microdata.n o fdb:20*
Husholdninger med barn som bor trangt som andel av alle husholdninger med barn	3 911	952 (24,3 %)	1 143 (29,2 %)	810 (20,7 %)	1 006 (25,7 %)	Microdata.n o fdb:20*

*Microdata.no er en tjeneste som leveres av SSB og SIKT og gir umiddelbar, online tilgang til store mengder detaljerte og koblingsbare mikrodata uten noen form for søknad (www.microdata.no). Personvernet er innebygd i form av et "anonymiserende grensesnitt" som gir tilgang til bearbeiding og analyse av dataene, men hvor man ikke kan se eller få kjennskap til personopplysningene. Pga personvernensyn har tjenesten en innebygd avsløringskontroll (støy) som medfører at det ikke er mulig å få eksakte tall når en analyserer med deskriptive data. Støyen vil utgjøre +/-5, og medfører at tall ikke er helt identiske med faktiske tall, dersom de var bestilt fra SSB.

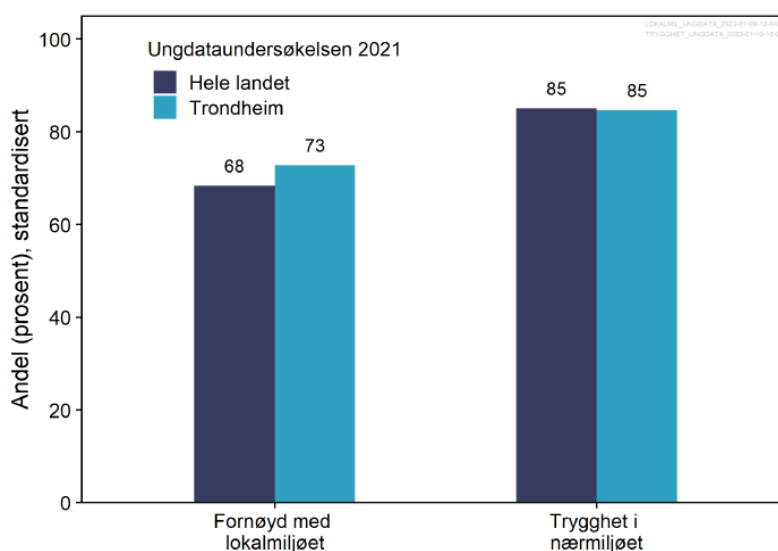
Foto: Devin Avery, Unsplash

4. Folkehelse- og oppvekstprofiler

Kommunen tilbyr tjenester til barn og unge fra de blir født. Tjenestene består av et bredt tilbud av barnehager, skoler, helsetjenester, organiserte fritidsaktiviteter og hjelpetilbud til barn og unge som trenger det. Målet med disse er å gi barn og unge gode forutsetninger for å utvikle seg og lykkes senere i livet, og å hindre at barn og unge som har det vanskelig faller utenfor fellesskapet, både sosialt og økonomisk (Folkehelseinstituttet, 2022,a; 2023,a,b; Trondheim kommune, u.å.b).

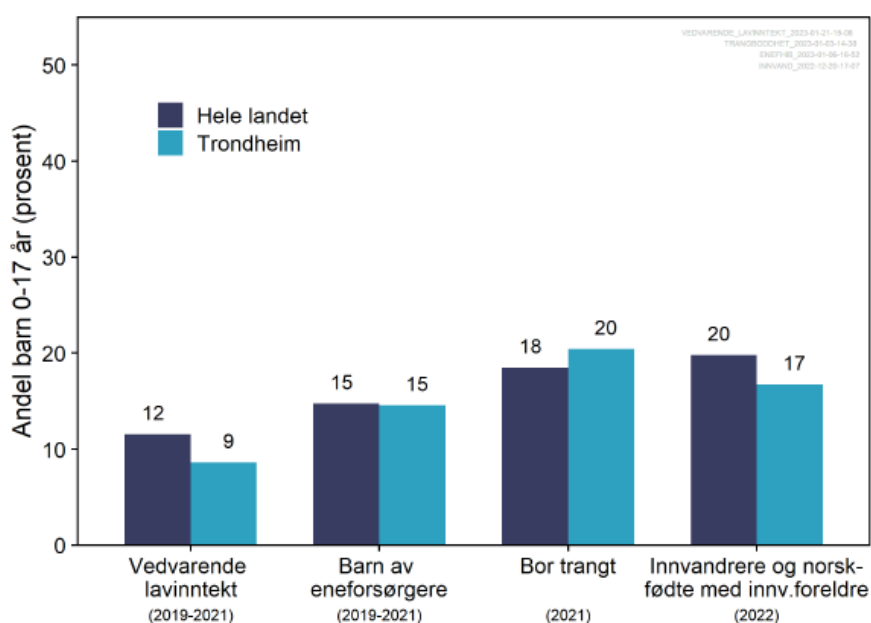
For å vurdere betydningen av, og behovet for, disse tjenestene trenger vi oversikt over hvordan barn og unge har det i kommunen. Det er imidlertid vanskelig å måle de overordnede effektene av (kvaliteten på) kommunens innsatser innenfor oppvekstområdet. Investering i en god barndom vil gi avkastning på mange områder gjennom hele livet. I tillegg er det viktig å huske på at barn og unge lever størstedelen av sine liv utenfor det kommunale tjenesteapparatet, med familien i sitt lokalmiljø.

Oppvekstprofilen og folkehelseprofilen til Trondheim kommune viser at de fleste av ungdommene trives i nærmiljøet sitt og er aktive (Folkehelseinstituttet, 2023,a,b). Tre av fire ungdomsskoleelever i Trondheim er fornøyd med lokalmiljøet, dette er en høyere andel enn på landsbasis (Folkehelseinstituttet, 2023,a), figur 4.1. Videre er unge i Trondheim mer aktive enn i resten av landet, og nesten 80% av kommunens 17-åringer oppgir at de trener hver uke (Folkehelseinstituttet, 2023,a).

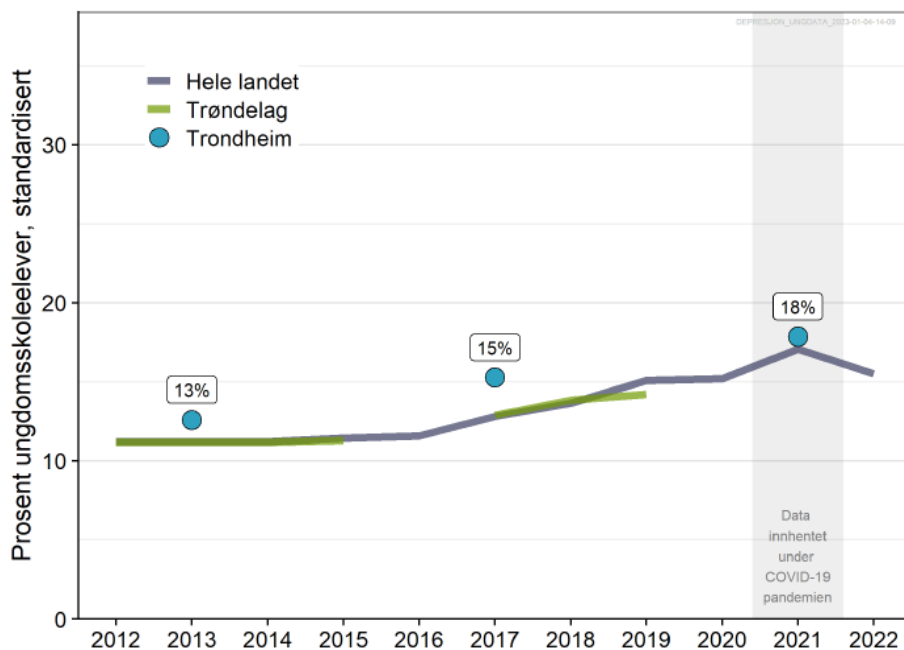
Figur 4.1. Andel ungdomsskoleelever som er fornøyd med lokalmiljøet og andel som føler seg trygge i nærmiljøet. Data er hentet fra Ungdataundersøkelsen (Folkehelseinstituttet, 2023,a).

Oppvekstprofilen fremhever utfordringer som at 9 % av barn og unge i Trondheim bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt, se figur 4.2 (Folkehelseinstituttet, 2023,a,b). Dette er noe lavere enn landsgjennomsnittet, men den andelen gir likevel grunnlag for bekymring (Folkehelseinstituttet, 2022,a; 2023,a,b). I følge Folkehelseinstituttet kan dette ha negative konsekvenser for barnas oppvekst og utvikling og det er viktig at kommunen jobber aktivt for å motvirke fattigdom og øke sosial mobilitet blant barn og unge (Folkehelseinstituttet, 2022,a; 2023,a,b). I tillegg bor 20% av alle barn og unge i Trondheim trangt, som ifølge FHI er én av flere indikatorer på redusert bokvalitet. Ifølge Folkehelseinstituttet (FHI) har bokkvaliteten stor betydning for både levekår og helse. I tillegg påvirker bokkvaliteten skoleprestasjoner og det sosiale livet til enkeltpersoner (Folkehelseinstituttet, u.å.).

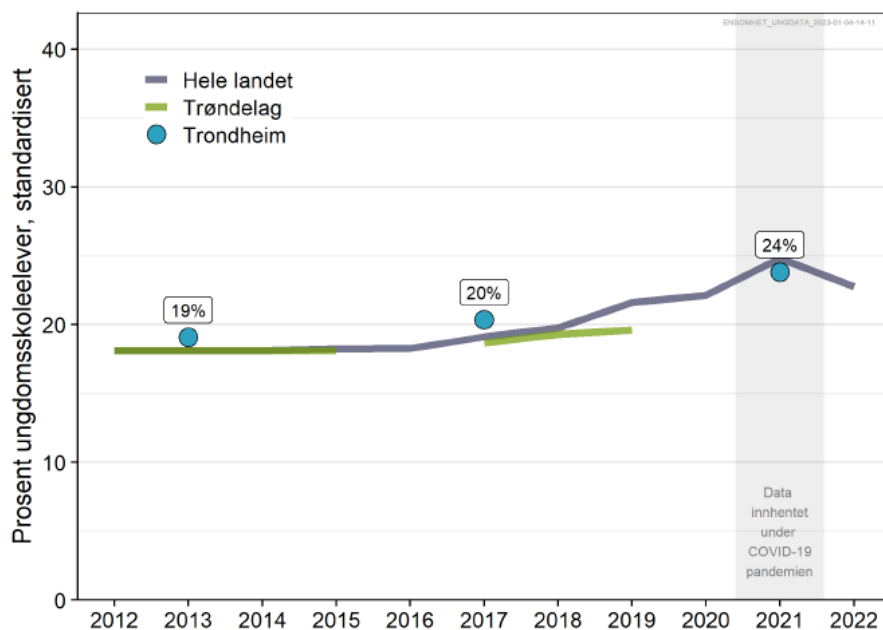

Figur 4.2. Levekår og demografisk sammensetning i kommunen sammenlignet med landet. Andel barn og unge 0-17 år. Data er hentet fra SSB (Folkehelseinstituttet, 2023,b).

Pandemien førte til store endringer i barn og unges liv, med særlige negative konsekvenser for utsatte grupper av barn (Folkehelseinstituttet, 2023,b). I tillegg så man at unges psykiske helse ble dårligere, både i Trondheim og i resten av landet (Folkehelseinstituttet, 2023,a,b), figur 4.3. Etter pandemien er det fortsatt mange unge som sliter med psykiske plager. Flere unge i Trondheim kontakter primærhelsetjenesten på grunn av psykiske plager sammenlignet med resten av landet.

Figur 4.3. Andel ungdomsskoleelever som er mye plaget av psykiske vansker. Tall fra 2020 er fra før pandemien, tall for 2022 er fra etter restriksjonene ble løftet. Data er hentet fra Ungdataundersøkelsen (Folkehelseinstituttet, 2023,b).

Figur 4.4. Andel ungdomsskoleelever som er mye plaget av ensomhet. Data er hentet fra Ungdataundersøkelsen (Folkehelseinstituttet, 2023,b).

Mindre enn halvparten av ungdomsskoleelever i Trondheim oppgir høy tilfredshet med livet. Her ligger Trondheim dårligere an enn landsgjennomsnittet (Folkehelseinstituttet, 2023,b). I den lokale undersøkelsen av elever på ungdomsskolen i Trondheim (MEST-undersøkelsen) ser vi heldigvis at det er færre

som opplever ensomhet og nedstemthet i 2022, sammenlignet med i 2021. Selv om færre rapporterer at de er plaget av ensomhet og nedstemthet i 2022 i den lokale undersøkelsen (MEST-undersøkelsen), var det 24 prosent som rapporterte at de var mye plaget av ensomhet i 2021 (Folkehelseinstituttet, 2023,b), figur 4.4.

Tabell 4.1. Andel personer som ikke er i arbeid, under utdanning eller i opplæring, i prosent av befolkningen

Andel personer som ikke er i arbeid, under utdanning eller i opplæring i prosent av befolkning^a				
	2019	2020	2021	Kilde
Trondheim				
Innbyggere 15-19 år	5.3 %	4.6 %	4.2 %	FHI
Innbyggere 20-24 år	11.5 %	11.4 %	10.5 %	FHI
Middtbyen				
Innbyggere 15-19 år	5.7 %	3.9 %	3.7 %	FHI
Innbyggere 20-24 år	8.9 %	9.9 %	9.1 %	FHI
Østbyen				
Innbyggere 15-19 år	5.1 %	5.6 %	4.7 %	FHI
Innbyggere 20-24 år	9.3 %	10.3 %	8.8 %	FHI
Lerkendal				
Innbyggere 15-19 år	5.2 %	4.3 %	3.8 %	FHI
Innbyggere 20-24 år	14.9 %	12.4 %	13.3 %	FHI
Heimdal				
Innbyggere 15-19 år	5.1 %	4.4 %	4.4 %	FHI
Innbyggere 20-24 år	14.3 %	14.2 %	11.6 %	FHI

^a NEET (Not in Education, Employment, or Training) er en forkortelse som ofte brukes om personer som har falt utenfor. I denne tabellen er NEET avgrenset til bosatte i alderen 15-29 år som er verken sysselsatte, under utdanning eller deltakere på arbeidsmarkedstiltak.

^b Kilde er Folkehelseinstituttet. (u.å.). forkortet til FHI

Det var ingen nedgang i antall elever som fullførte videregående skole under pandemien. Gjennomføringsgraden i videregående opplæring i Trondheim er på 80 prosent. Dette er på linje med resten av landet, med en samvariasjon med foreldrenes utdanningsnivå og innvandringsbakgrunn (Folkehelseinstituttet, 2023,b). En betydelig andel (9 prosent) av kommunens unge i aldersgruppen 15-29 år står utenfor arbeid, utdanning og opplæring, også her er andelen som i landet for

øvrig (Folkehelseinstituttet, 2023,b). NEET (Not in Education, Employment, or Training) er en forkortelse som ofte brukes om personer som har falt utenfor (Folkehelseinstituttet, u.å.). NEET som er avgrenset til bosatte i alderen 15-29 år som er verken sysselsatte, under utdanning eller deltakere på arbeidsmarkedstiltak, varierer fra 5.3 prosent til 4.2 prosent i perioden 2018-2021 for unge i alderen 15-19 år i Trondheim. I alderen 20-24 år er variasjonen fra 11.5 til 10.5 prosent (Folkehelseinstituttet, u.å.).

Kommunedirektørens vurderinger

Trondheim har en lavere andel barn som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt enn resten av landet. Likevel er det en økende bekymring, både nasjonalt og lokalt, for barn som kommer fra familier med vedvarende lav inntekt (Trondheim kommune u.å.b). I Kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032, Trondheimsløftet, beskrives det at de fleste i Trondheim lever trygge og gode liv, men det er likevel mange som har det vanskelig og faller utenfor fellesskapet, både sosialt og økonomisk (Trondheim kommune, u.å.b). Derfor er et hovedmål i Trondheimsløftet å skape et sosialt bærekraftig samfunn der alle mennesker har like muligheter til verdige liv, med tillit, trygghet, tilhørighet og tilgang til goder som utdanning, arbeid og bolig (Trondheim kommune, u.å.b).

Under pandemien har barn og unge blitt hardt rammet, spesielt når det gjelder deres psykisk helse og levekårene blant de mest sårbare gruppene. Derfor er det viktig å følge med på utviklingen, og å jobbe spesielt med å utjevne sosiale forskjeller og å bedre unges psykiske helse. I Trondheim gjøres dette gjennom både generelle tiltak som kommer alle til gode, og målrettede tiltak for barn, unge og familier som står overfor størst utfordringer. Dette arbeidet vil involvere hele oppvekstfeltet, i tillegg til andre områder, og vil kreve godt samarbeid.

Kommunedirektøren påpeker at Oppvekst og utdanning må fortsette å arbeide aktivt med å skape et sterkt fellesskap og et sosialt bærekraftig samfunn, der alle innbyggere i Trondheim har like muligheter til verdige liv, og tilgang til goder som utdanning og arbeid. Dette krever at Oppvekst og utdanning fortsetter å satse på tiltak som kan hjelpe de som faller utenfor, og at det arbeides for å redusere antall unge og unge voksne som er NEET.

Foto: Andy Newton, Unsplash

5. Kvalitet i barnehage

Å beskrive barnehagekvalitet er komplekst, og det er ulike faktorer som spiller inn. Både på hvordan kvalitet oppleves, og hvordan det kan beskrives. Med utgangspunkt i dette kan kvalitet i barnehagene forstås som en sammensatt faktor. Kvalitet inkluderer barns opplevelse av barnehagehverdagen, deres trivsel og utvikling, barnehagens fysiske rammer, personalets kompetanse, ledelse og forutsetning for ledelse, samspillet mellom barn og voksne og barnehagens samspill og samarbeid med nærmiljø og andre aktører som er viktige i barns liv.

Kvistad & Søbstad (2005) beskriver barnehagekvalitet som barnas, foreldrenes og de ansattes oppfatninger av, og erfaringer med, barnehagen. I hvilken grad barnehagen oppfyller faglige og samfunnsmessige kriterier for hva en god barnehage er, trekker de også frem som relevant. Denne definisjonen understreker at det er ulike aktører i barnehagen som har ulike perspektiver og opplevelser av hva som kjennetegner kvalitet i barnehagen (Kvistad & Søbstad, 2005). Barna, foreldrene og de ansatte kan gi oss innsikt i hvordan kvaliteten faktisk er i praksis (Kvistad & Søbstad, 2005). Dermed blir det viktig å lytte til de ulike aktørene og deres meninger, erfaringer og tanker om kvaliteten. En felles forståelse av hva som er en god barnehage, er avgjørende for å kunne sikre god kvalitet i barnehagetilbudet. En slik forståelse må både oppfylle faglige og samfunnsmessige kriterier, og må samtidig ivareta ulike behov og perspektiver som barna, foreldrene og de ansatte har.

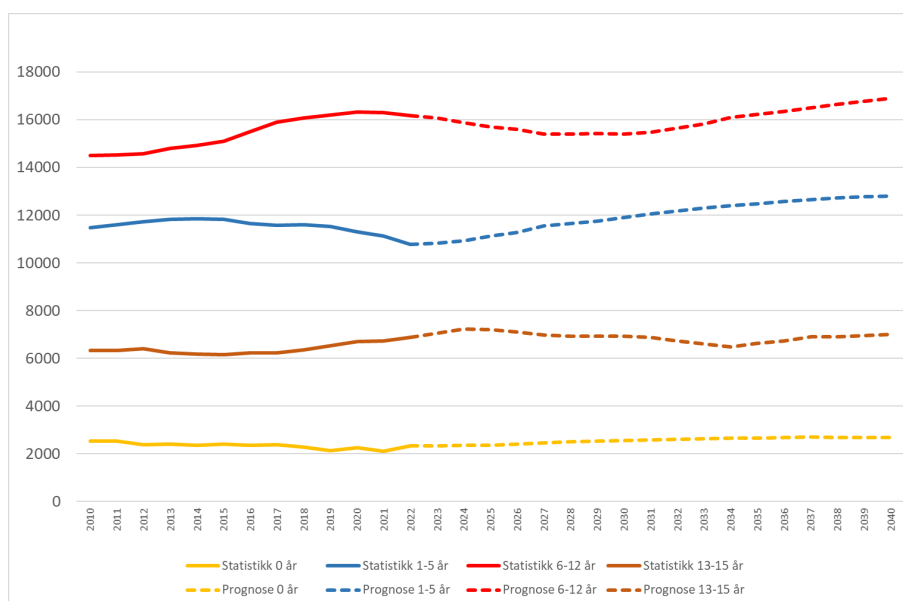
I følge Utdanningsdirektoratet handler kvalitet i barnehager om å legge til rette for en god utvikling og trivsel for barna, og at rammeplanens innhold blir effektivt iverksatt (u.å.h). Utdanningsdirektoratet (u.å.h) påpeker også at:

- Barns trivsel og utvikling i barnehagen er målet for alt kvalitetsarbeid i barnehagesektoren.
- Barnehageloven med forskrifter, herunder rammeplanen, definerer kvalitet i barnehagen.
- Barnehagene skal bruke rammeplanen som utgangspunkt for sitt arbeid.
- Sektormålene skal, sammen med lov og rammeplan, utgjøre rammene for hva som er kvalitet i barnehagen.
- Kvalitetsarbeid handler om å oppfylle sektormålene:
 - *Alle har et godt og inkluderende leke- og læringsmiljø.*
 - *Barn som har behov for det, får hjelp tidlig slik at alle får utviklet sitt potensial.*
 - *De ansatte i kunnskapssektoren har høy kompetanse.*
 - *Alle har god tilgang til relevante tilbud av høy kvalitet.*

I kvalitetsmeldingen for 2022 vurderes kvaliteten i barnehagene i Trondheim med utgangspunkt i Utdanningsdirektoratet sine føringer for kvalitet i barnehager (Utdanningsdirektoratet, u.å.h). Data og beskrivelser struktureres etter de tre hovedkategoriene for kvalitet: strukturkvalitet, prosesskvalitet og resultatkvalitet. Først beskrives antall barn i ulike aldersgrupper og andelen barn i barnehage i forhold til innbyggere i samme alder. Dette for å gi en oversikt over barnepopulasjonen (0-5 år), andel barn i barnehage og barnehagesituasjonen i Trondheim.

Barnehager og barnehagebarn: antall og andel

Antallet barn i barnehagealder økte betydelig i perioden fra 2000 til 2013, før veksten flatet ut. I de siste årene har antallet gått ned. I Trondheim var det per 1. januar 2022 10 778 barn og per 1. januar 2023 10 673 barn i alderen 1-5 år. Den heltrukne linjen i figuren under (figur 5.1) representerer statistikk for den enkelte aldersgruppen de siste ti årene, mens den stiplede linjen viser prognoser for den samme aldersgruppen fram til 2040.

Figur 5.1. Utviklingen av antall barn og unge i ulike aldersgrupper ut fra befolkningsprognosen TR2020M_T2021.

I Trondheim går hele 97.2 prosent av alle barn i barnehagen. Blant disse barna er det 59 prosent som går i kommunale barnehager. For aldersgruppen 3-5 år går så godt som alle barn, hele 99.5 prosent, i barnehagen, mens det er litt færre blant de som er 1-2 år, hvor 93.9 prosent av barna går i barnehagen. Hele 88.3 prosent av minoritetspråklige barn i aldersgruppen 1-5 år i Trondheim, går i barnehagen. Dette viser at barnehagene i Trondheim er mangfoldige og inkluderende for barn fra forskjellige bakgrunner og kulturer. I private barnehager får 2.5 prosent og i

kommunale barnehager får 4 prosent av alle barn spesialpedagogisk hjelp (tabell 5.1).

Tabell 5.1. Barnehagebarn: antall og andel.

Barnehagebarn: antall og andel ^a		
Informasjon	TK i tall N eller %	Kilde
Antall barn (1-5 år)*	10 673	SSB
Antall barn i bhg	10 494	Udir
Antall 0-åring	108	Udir
Antall 1 år	2 014	Udir
Antall 2 år	2 038	Udir
Antall 3 år	2 116	Udir
Antall 4 år	2 064	Udir
Antall 5 år	2 154	Udir
Andel barn 1-2 år i BHG, ift innbyggere 1-2 år	93,9 %	SSB
Andel barn 1-5 år i BHG, ift innbyggere 1-5 år	97,2 %	SSB
Andel barn 3-5 år i BHG, ift innbyggere 3-5 år	99,5 %	SSB
Andel minoritetsspråklige barn i BHG ift innvandrerbarn 1-5 år	88,3 %	SSB
Andel minoritetsspråklige barn i BHG ift til alle barn 1-5 år	17,0 %	SSB
Andel barn i kommunale BHG ift alle barn i BHG	59,1 %	SSB
Andel barn i kommunale BHG som får spes.ped. hjelp	4,0 %	SSB
Andel barn i private BHG som får spes.ped. hjelp	2,5 %	SSB

^a Udir, Statistikkbank. Per 01.01.2023.

Per 15.desember 2022 var det registrert 230 barnehager i Trondheim. Disse fordeler seg på 76 ordinære private barnehager, 40 familiebarnehager og ti åpne barnehager, og 60 kommunale barnehageenheter som er fordelt på 102 ordinære barnehager, og to åpne barnehager. Av de 60 ordinære kommunale barnehage-enhetene, er det 37 enheter med felles ledelse og administrasjon for flere barnehagehus (Utdanningsdirektoratet, u. å.f).

Å utvikle både eksisterende og nye barnehageanlegg er viktig for å sikre at anleggene oppleves som pedagogiske, sosiale og kulturelle ressurser. Investeringer for å opprettholde og utvikle kvaliteten på de mange gamle barnehagene er den største utfordringen innenfor området. Mange anlegg har vesentlige funksjonelle mangler, samtidig som noen midlertidige barnehageanlegg har tekniske utfordringer. Usikkerhet rundt utviklingen i fødselstallene, og en høy andel private barnehager, er også faktorer som gjør det utfordrende å sikre riktig kapasitet i de kommunale barnehagene. Kommunedirektøren arbeider med en behovsplan for barnehagene som tar opp disse problemstillingene.

I Trondheim er det A.C Møller tegnspråksenter i Kolstad barnehage og Ferista friluftsbarnhage som tilbyr spesialiserte barnehagetilbud. Kolstad er kommunens tilbud til barn som bruker tegnspråk, mens Ferista har et eget samisk barnehagetilbud. Begge enhetene har god søkermasse til tilbudene sine, og tilbyr plasser for henholdsvis 25 og 16 barn i barnehageåret 2022/2023.

Brundalen åpne barnehage er et nytt tilbud i Trondheim som åpnet i oktober 2021. Barnehagen ble opprettet etter initiativ fra ledelsen og de ansatte ved Brundalen barnehage. De hadde observert at det var mange småbarnsfamilier i området som ikke hadde et særlig nettverk og som trengte en møteplass i trygge rammer. Barnehagen har blitt et populært tilbud i nærmiljøet, og nye nettverk mellom familier har blitt skapt. Brundalen åpne barnehage er åpen to ganger i uka og låner lokaler vederlagsfritt av Charlottenlund helse- og velferdsenter.

I 2022 er det benyttet investeringsmidler på byggestarten for nye Risvollan barnehage, som skal ferdigstilles ved årsskiftet 2023/24. Det er benyttet midler av rammen til mindre investeringer til åpning av Lund barnehage, på tiltak i uteområdene for Havsteinaunet, Romolslia, Sunnland, Lohove, Stubban, Okstadveien og Stabburet barnehager, og bygningsmessige tiltak på Gjørtlervegen, Hesteskoen, Rognbudalen, Romemyra og Sjetne barnehager, med flere.

Spesialpedagogisk hjelp og individuelt tilrettelagt tilbud ved nedsatt funksjonsevne

Andelen barn i kommunale barnehager som fikk spesialpedagogisk hjelp var i 2022 på 4 prosent (tabell 5.1). Dette representerer en nedgang fra 4,4 prosent i 2021. I 2019 og 2020 lå tallet på henholdsvis 4,2 prosent og 3,9 prosent. Andelen barn som fikk spesialpedagogisk hjelp i private barnehager lå i 2022 på 2,5 prosent (tabell 5.1). Dette er en nedgang fra 2,9 prosent i 2021. For årene 2019 og 2020 var tallene henholdsvis 2,8 prosent og 2,5 prosent.

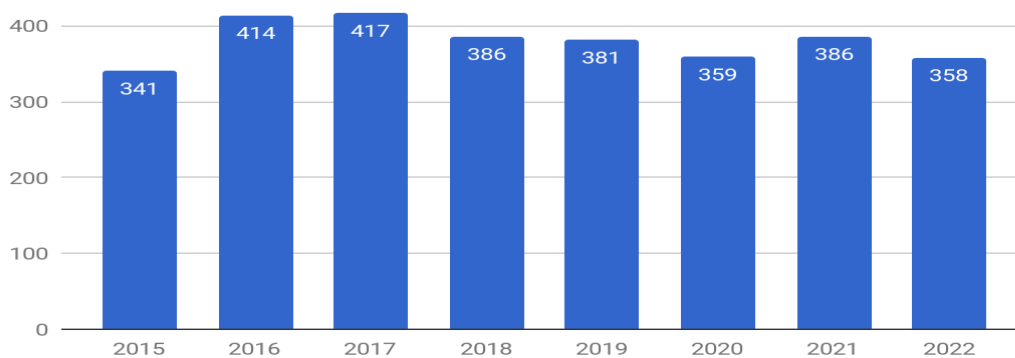
Tabell 5.2 og figur 5.2 og 5.3 viser antall barn som har vedtak om spesialpedagogisk hjelp etter barnehageloven § 31 og antall barn med nedsatt funksjonsevne med vedtak etter barnehagelovens § 37. Vedtak etter §38 gis kun ved Kolstad barnehage, tegnspråktilbudet.

Tabell 5.2. Vedtak om spesialpedagogisk hjelp etter barnehageloven § 31, 37 og 38.

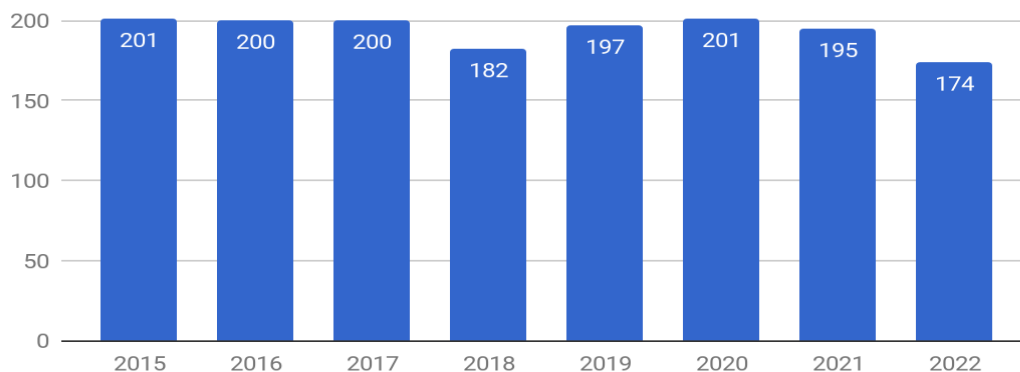
Vedtak etter §§31, 37 og 38 ^a						
Informasjon	TK i tall N	Bydelene i tall og andel N (%)				Kilde
		Midtbyen	Østbyen	Heimdal	Lerkenda l	
§31 Spes.ped.	358	71 (20 %)	85 (24 %)	131 (36 %)	71 (20 %)	Udir
§37 Tilrettelegging	174	35 (20 %)	44 (25 %)	62 (36 %)	33 (19 %)	Udir
§38 Hørsel*	16	-	-	16 (100 %)	-	Udir

^a Kilde er Udir.

* Vedtak etter §38 gis kun ved Kolstad barnehage, tegnspråktilbud

Figur 5.2. Antall barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp §31 (tidligere §19a) - alle barnehager, 2015-2022. (Kilde: Udir, bearbeidet av Økonomitjenesten.)

Figur 5.3. Antall barn med nedsatt funksjonsevne som mottar tilrettelegging §37 (tidligere §19g) - alle barnehager, 2015-2022. (Kilde: Udir, bearbeidet av Økonomitjenesten.)

Tegnspråkopplæring ved Kolstad barnehage og A.C. Møller tegnspråksenter er kommunens tilbud for barn i barnehagealder som bruker tegnspråk. A.C. Møller tegnspråksenter er Trondheim kommunes ressurs- og kompetansemiljø i tegnspråk for barn i alderen 0-16 år. Tilbudet er et heltidstilbud som er forbeholdt barn som benytter tegnspråk på grunn av egne, foreldres eller søskens nedsatte hørsel. Senterets oppgave er å jobbe for å utvikle og ivareta tegnspråkkompetanse, skape sammenheng i barnas utvikling og opplæring i tegnspråk, samt være en ressurs for foresatte og øvrige barnehager, skoler og PPT i byen. Det var i 2022 16 barn i barnehagealder fra Trondheim kommune som benyttet dette tilbudet.

Strukturkvalitet i barnehagen

I dette kapittelet ser vi på strukturer som er sentrale for barnehagekvaliteten. Strukturer er, i denne kvalitetsmeldingen, avgrenset til å gjelde barnehageanlegg, bemanning, grunnbemanning, styrerressurser og pedagognormen.

Økonomi

Det meste av budsjettet for barnehage er bundet opp av bemanningsnormer og lovpålagte drifts- og kapitaltilskudd til private barnehager. Dette gjør det utfordrende å finne handlingsrom for omprioriteringer til eksempelvis kvalitetsforbedrende arbeid.

Barnehageanlegg

Trondheim kommunes fokus på utvikling av eksisterende og nye barnehageanlegg kan påvirke strukturkvaliteten. Dette ved at kommunen sikrer at anleggene er funksjonelle og oppfyller pedagogiske, sosiale og kulturelle behov. Dette kan også føre til bedre tilgjengelighet og økt kapasitet i barnehageområdet. Imidlertid kan utfordringene knyttet til gamle barnehager med funksjonelle mangler og tekniske

utfordringer i midlertidige barnehageanlegg, påvirke prosesskvaliteten. Påvirkningen kan komme som følge av at det kan være vanskeligere å opprettholde og tilby likeverdige pedagogiske tilbud i disse anleggene. I de eldre barnehagene mangler det arbeidsplasser og møterom. Dette gjør det utfordrende for de ansatte å gjennomføre nødvendig planleggings- og møtevirksomhet. Dette kan videre bidra til en negativ utvikling av det pedagogiske tilbudet. Disse utfordringene kan også virke inn på resultat kvaliteten ved at de kan påvirke forutsetningene for barnas trivsel og læring i barnehagen.

Flere barnehager har også aktivitet i sine lokaler utover barnehagens åpningstid, for eksempel bursdagsfeiringer. De fleste barnehager fungerer også som nærmiljølekeplass, og for å bidra til å forsterke barnehagen som en møteplass for nærmiljøet er det flere barnehager som lar uteleker være tilgjengelig også etter stengt tid. Dette er i tråd med kommunens oppvekststrategi, SteinSaksPapir, og med kommunens prinsipper for flerbruk av kommunale bygg. Samtidig bidrar dette til mer slitasje på bygg og uteområder, noe som må tas hensyn til i vurderingen av vedlikeholdsbehovene i byggene. Kommunedirektørens arbeid med en behovsplan for barnehagene kan derfor være viktig for å sikre at struktur-, prosess-, og resultat kvaliteten i barnehagene opprettholdes og forbedres.

Bemanning

Barnehagen består av forskjellige ansattgrupper med ulike oppgaver og ansvar. Alle ansatte i barnehagen som jobber direkte med hele barnegruppen utfører det pedagogiske arbeidet og sørger for barnas trivsel og utvikling, i samarbeid med foreldre. I tillegg har også barnehagene driftsoperatører, renholdere, og administrativt/merkantilt personale. Dette er ofte små stillingsandeler. Selv om enkelte ansattegrupper i barnehagen ikke jobber direkte med barnegruppen, er de alle med på å sikre en god barnehagedrift og et godt tilbud til barna og deres familier.

Barnehagesektoren har som mål å speile mangfoldet i samfunnet, både når det gjelder et mangfold av kjønn, og et mangfold av etnisitet. Barn har behov for ulike rollemodeller, fordi dette kan gi barna et bredere perspektiv på kjønnsroller og yrkesvalg. Andelen menn i kommunale barnehager i Trondheim er på 14,2 prosent, mens andelen er på 19,7 prosent i private barnehager. Det er også stor variasjon i andel menn i ansattgruppen mellom enhetene, hvor det er enheter som ikke har noen menn i ansattgruppen.

Grunnbemanning

Grunnbemanningen i barnehage omfatter alle ansatte i barnehagen som jobber direkte med barna. Barnehagens ledelse og ansatte som jobber med det spesialpedagogiske tilbudet er ikke inkludert i grunnbemanningen.

Barn per ansatt er en viktig faktor når man vurderer kvaliteten på en barnehage. Det vil si at barn per ansatt- ratioen er et viktig hensyn å ta med i kvalitetsvurderinger. Dette fordi det kan gi en indikasjon på hvordan de ansatte kan utøve omsorgsevne og fag. Barnehagen skal ha minst én ansatt per tre barn når barna er under tre år og én ansatt per seks barn når barna er over tre år. Barn regnes for å være over tre år fra og med august det året de fyller tre år (Barnehageloven, 2005, § 26).

Indikatoren som brukes for å måle bemanningsnormen viser antall barn per årsverk i grunnbemanningen. Kommunene blir målt på om de oppfyller bemanningsnormen og om de har økt bemanningen utover lovpålagte krav. Endringer i tallet fra ett år til et annet indikerer at kommunene har økt eller redusert bemanningstettheten i barnehagene. Færre barn per ansatt vil normalt medføre økte korrigerede brutto driftsutgifter per oppholdstime.

Normen sier at hver barnehage skal ha maksimum 6,0 barn per ansatt i grunnbemanningen. I Trondheim kommune hadde barnehagene en gjennomsnittlig bemanningsnorm på 5,8 barn per ansatt i grunnbemanningen i 2022, og kommunen oppfylte dermed bemanningsnormen i snitt. Men, her er det variasjon mellom barnehagene, da noen er over norm og andre under. Per 15.12.2022 var det tre kommunale barnehager som ikke innfridde bemanningsnormen.

Styrerressurs

Barnehagen er underlagt krav om en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse. Dette innebærer at barnehagen må ha en styrer med barnehagelærerutdanning eller annen høyskoleutdanning som gir barnefaglig og pedagogisk kompetanse. I utgangspunktet kreves det at hver barnehage har en styrer, men det åpnes også for samordning av styrerressursene i et lederteam.

I Trondheim kommune består enhetene av en til tre barnehager, med en enhetsleder som styrer. Større enheter har også avdelingsleder eller fagleder som del av lederteamet, i tillegg til merkantil ressurs som beregnes ut ifra størrelse på enheten. Barnehagesektoren i Trondheim kommune har en liten nedgang i antall styrerårsverk. Dette har en sammenheng med synkende årskull og dermed færre barn i barnehagene. Synkende barnetall fører til at enkelte barnehager har blitt avviklet, og andre barnehager er blitt slått sammen til større enheter.

Det er viktig at barnehagene har en forsvarlig ledelse for å sikre at barna får en trygg og god oppvekst. Kravene til ledelse i barnehagen er derfor viktige for å sikre kompetanse og profesjonalitet i barnehagesektoren. Samtidig gir samordning av styrerressurser mulighet for mer effektiv drift og bedre utnyttelse av ressursene.

Pedagognormen

Kravene for å kunne jobbe som pedagogisk leder i barnehage er nedfelt i Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager i Barnehageloven (2005). Ifølge forskriften må pedagogiske ledere ha utdanning som barnehagelærer eller annen treårig pedagogisk utdanning på høgsolenivå, med videreutdanning i barnehagepedagogikk (Barnehageloven, 2005). Dette er for å sikre at barna i barnehagen får god og faglig forsvarlig pedagogisk veiledning og oppfølging.

Ifølge pedagognormen skal det være minimum én pedagogisk leder per syv barn under tre år, og minimum én pedagogisk leder per 14 barn for barn over tre år. Hvis det er ett barn til, utløser det krav om en ny fulltidsstilling som pedagogisk leder. Selv om det er lovfestede krav til utdanning for å jobbe som pedagogisk leder, kan kommunen gi dispensasjon fra kravet i spesielle tilfeller.

Fagenhet for oppvekst og utdanning, er delegert ansvar og oppgaver som lokal barnehagemyndighet i Trondheim. Fagenheten behandler søknader om dispensasjon etter barnehageloven, og forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager. Barnehagemyndigheten kan innvilge dispensasjon etter forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 1 for inntil ett år av gangen, dersom særlig hensyn tilsier det, og dersom barnehageeier søker om dispensasjon. Det er barnehageeier som har ansvar for at barnehagen har en forsvarlig pedagogisk bemanning. Hva som anses som forsvarlig må vurderes konkret i hver enkelt barnehage.

Per 15. desember 2022 viser tall fra Utdanningsdirektoratet (U.å.f) at elleve barnehager i Trondheim ikke innfridde pedagognormen. Syv av barnehagene som ikke innfridde bemanningsnormen var kommunale barnehager. Barnehagemyndighetens oppfølging av barnehager som ikke innfridde bemanning- og pedagognormen, er beskrevet i [årsmelding for barnehagemyndigheten i 2022](#), med unntak av barnehageloven § 53, tilsyn med barnehager.

Tabell 5.3. Tabellen viser antall private og kommunale barnehager og andel av disse som ikke oppfyller pedagognormen.

Pedagogisk bemanning - pedagognorm			
Informasjon	Antall N	Andel som ikke oppfyller pedagognormen %*	Kilde
Barnehager i Trondheim*	178	6 %	Udir
Kommunale barnehager	102	8 %	Udir
Private barnehager	76	4 %	Udir

^a Kilde er Udir, Statistikkbank. Pr. 15.12.2022

* Familiebarnehager og åpne barnehager regnes ikke med i denne oversikten.

Prosesskvalitet og resultat kvalitet i barnehagen

Prosesskvalitet i barnehagen refererer til de interne aspektene av barnehagepedagogikk. Dette inkluderer leke- og læringsmiljø, barn-barn relasjoner og relasjoner mellom voksne og barn, og pedagogisk praksis. Prosesskvalitet i barnehagen har betydning for barnas utvikling og læring, og det er derfor viktig å undersøke hvordan barnehagene i Trondheim kan sikre høy prosesskvalitet. Til sammen skal strukturene og prosessene iverksette rammeplanens innhold og gi god resultat kvalitet.

I dag har barnehageområdet kun foreldreundersøkelsen fra Udir som et kartleggingsverktøy for å måle prosess- og resultat kvalitet. Foreldreundersøkelsen er utviklet av Utdanningsdirektoratet og gir foreldre og foresatte anledning til å si sin mening om barnehage tilbudet (Utdanningsdirektoratet (u.å. k). Undersøkelsen gir ikke tilstrekkelig informasjon til at kommunen kan identifisere områder for forbedring eller måle resultater av ulike tiltak. Vi ser også mangler i dagens praksis rundt mer kvalitative beskrivelser av prosess- og resultat kvalitet i barnehagen. Praksisen er ofte tilfeldig, den kan variere fra en person til en annen, og vi mangler en god praksis for å kvalitetssikre beskrivelsene. Kommunedirektøren i Trondheim kommune har besluttet at de kommunale barnehagene skal delta i den nasjonale foreldreundersøkelsen hvert år, i motsetning til tidligere praksis med deltakelse annethvert år. I 2022 ble undersøkelsen sendt ut til både kommunale og private barnehager, men noen færre av de kommunale enhetene deltok enn hva som var forventet. Av det totale antall enheter var det 95 av 104 kommunale barnehager som deltok, og svarprosenten var også lavere enn ønsket, med kun 40,8 prosent av foreldrene med barn i kommunal barnehage som besvarte undersøkelsen.

Med dette som utgangspunkt ser vi behov for å utvikle gode kartleggingsverktøy for å måle både prosess- og resultat kvalitet i barnehagen på en objektiv og kvantitativ måte. I tillegg bør vi utvikle en kvalitetssikret tilnærming for å beskrive dette kvalitativt. Bystyret har vedtatt å utvikle en egen trivselsundersøkelse som tar utgangspunkt i barnas perspektiver på egen barnehagehverdag. Undersøkelsen må utarbeides gjennom et tett samarbeid mellom praksisfeltet og forsknings- og utdanningsmiljøene. Det er mange etiske dilemma som må tas hensyn til når de yngste skal inkluderes i kommunens vurderingsarbeid. Erfaringer med arbeid som dette peker på at det vil være ressurskrevende å utarbeide en slik undersøkelse.

Ansatte i barnehagen har innsikt i, og forståelse av, barns trivsel og opplevelse av barnehagehverdagen. Samtidig mangler kommunen en systematisk innsikt i dette som er basert på barnas egne tilbakemeldinger. På bakgrunn av dette, vil den videre delen av meldingen avgrense fokuset til å omhandle to konkrete områder:

foreldrenes perspektiver, som er basert på Foreldreundersøkelsen 2022, og faglig utvikling innenfor de kommunale barnehagene.

Foreldrenes perspektiver

Foreldreundersøkelsen kan gi oss verdifull informasjon om foreldrenes opplevelse av ulike aspekter ved barnehagen. For eksempel kvaliteten på samspillet mellom barn og voksne, kvaliteten på det pedagogiske miljøet, og barnas trivsel og utvikling. Dette kan gi oss en indikasjon på hvorvidt barnehagen fungerer godt, og kunnskap om hvordan den kan forbedres. Selv om foreldreundersøkelsen kan gi oss verdifull informasjon om kvaliteten på barnehagen, er det viktig å være klar over dens begrensninger. En av de største utfordringene er at undersøkelsen kun gir foreldrenes perspektiv og oppfatninger om barnehagen. Dermed kan viktige aspekter ved kvaliteten på barnehagen bli oversett eller undervurdert.

I foreldreundersøkelsen blir foreldrene bedt om å rangere ulike indikatorer. I undersøkelsen fra 2022 får Ute- og innemiljø, og medvirkning, lavest score, med 4,2 av 5. Barnets utvikling og trivsel ble rangert høyest, med et gjennomsnitt på 4,7 av 5. Begge indikatorene er dermed rangert som godt over middels, eller svært god. Dette er gode resultater som kan indikere at foreldrene opplever at barnehagetilbudet i Trondheim kommune har lyktes med å tilby et godt pedagogisk tilbud som legger til rette for barnas trivsel og utvikling.

Det er også verdt å merke seg at variasjonen mellom kommunale og private barnehager, og mellom ASSS-kommunene, er minimal. Dette kan tyde på at det ikke er noen betydelige forskjeller i foreldrenes opplevelser av barnehagekvaliteten mellom kommunale og private barnehager i Trondheim kommune, eller mellom kommunene som er med i ASSS-samarbeidet. Trondheim kommune ligger også jevnt med de nasjonale tallene i foreldreundersøkelsen. Å bruke resultatene fra foreldreundersøkelsen som en del av kvalitetsarbeidet vil være en av flere viktige kilder til å identifisere hva som fungerer bra og hva som kan forbedres i barnehagetilbudet i Trondheim kommune.

Til slutt er det viktig å huske på at foreldreundersøkelsen kun er én av flere kilder til informasjon om kvaliteten på barnehagetilbudet. For å sikre en helhetlig forståelse av kvaliteten på barnehagen, bør det tas hensyn til flere ulike evalueringer og perspektiver. For eksempel ansattes perspektiv, barnas perspektiv og observasjoner av barnas trivsel og utvikling i barnehagen. Ved å kombinere ulike metoder og evalueringer, kan vi få en mer helhetlig og nyansert forståelse av kvaliteten på barnehagetilbudet i Trondheim kommune, noe som kan bidra i arbeidet med å forbedre tilbudet for barna og deres familier.

Faglig utvikling

Selv om ledere og ansatte i barnehagene i Trondheim har høy kompetanse, har faglig utvikling en sentral rolle i å sikre en høy kvalitet på pedagogisk praksis i barnehagene. Gjennom kontinuerlig læring og utvikling kan barnehagepersonalet oppdatere sin kunnskap og forbedre sine ferdigheter. Gjennom dette kan de bidra til å øke prosess- og resultat kvaliteten i barnehagen. Faglig utvikling kan skje gjennom formelle utdanningsprogrammer, som for eksempel etterutdanning eller videreutdanning, eller gjennom mer uformelle læringsmuligheter, som for eksempel veiledning eller refleksjonssamtaler med kollegaer. Gjennom faglig utvikling kan barnehagepersonalet lære om nye pedagogiske tilnærminger, utvikle sin forståelse av barns utvikling og læring, og lære nye ferdigheter som kan forbedre deres pedagogiske praksis.

Barnehageområdet i Trondheim er en aktiv deltaker i flere forsknings- og utviklingsprosjekter. Prosjektene varierer i størrelse og omfang, og involverer både enkeltstående barnehager og flere enheter samlet. Disse prosjektene er viktige for å utvikle og forbedre barnehagetilbudet i kommunen, og for å sikre at barna får en god og trygg start på livet. Slike prosjekter bidrar til å øke kunnskapen og forståelsen for hva som kreves for å skape gode barnehagetilbud, og kan også gi verdifulle erfaringer og kunnskap som kan overføres til andre kommuner og barnehager. I det følgende beskriver vi noen av kommunens store satsninger. Satsingene er 1) ordningen for regional kompetanseutvikling (REKOM), 2) "Liten og ny i barnehagen, foreldreaktiv tilvenning" og 3) "Bedre skolestart for alle":

1. **Regional kompetanseutvikling (REKOM)** er en nasjonal tilskuddsordning som har som formål å legge til rette for kollektiv kompetanseutvikling i barnehagene, med utgangspunkt i den enkelte barnehages behov. REKOM-ordningen innebærer at kompetanseutviklingen gjennomføres i barnehagene sammen med lærere fra Dronning Mauds Minne høgskole (DMMH) og Nord universitet. Målet med REKOM-ordningen er å bidra til økt kompetanse hos ansatte i barnehagene, og hos universitet og høgskoler, gjennom et samarbeid som er tilpasset den enkelte barnehages behov. Dette vil kunne bidra til å forbedre den pedagogiske praksisen i barnehagene, og på sikt gi en bedre kvalitet i tilbudet til barna. REKOM-ordningen har bred oppslutning fra både kommunale og private barnehager i Trondheim, hvor 39 private og 43 kommunale barnehager deltok i 2022 (tabell 5.4). Det var flest barnehager, både blant de private og de kommunale, som deltok innenfor kompetanseområdet *Med mot til å lede/ ledelse av pedagogiske prosesser* (tabell 5.4). Målet er at alle Trondheimsbarnehagene skal ha deltatt i kollektiv kompetanseutvikling innen 2026. Dette er et ambisiøst mål, men det viser også en tydelig satsing på kompetanseutvikling i barnehagene.

2. **"Liten og ny i barnehagen, foreldreaktiv tilvenning"** er et prosjekt som gjennomføres i perioden 2018-2023, Trinnvis evaluering er her en sentral del av prosessen. Prosjektet ble behandlet i Bystyret 2. mars 2022 og Liten og ny ble da vedtatt som Trondheim kommunes modell for oppstart i barnehage. Hvert år gjennomføres det en evaluering, som danner grunnlaget for videreutvikling av denne tilvenningsmodellen. Evalueringen baserer seg på data fra foreldre, barn og ansatte i barnehagen og helsestasjonen. Prosjektet utvikles i nært samarbeid mellom foreldre, barn, ansatte og forskere ved RKBU.
3. **"Bedre skolestart for alle"** er et prosjekt som tar sikte på å sikre en trygg og inkluderende overgang mellom barnehage og skole i Trondheim kommune. Prosjektet er todelt og består av tre pilotmodeller og et innovasjonsprosjekt i offentlig sektor som finansieres av Norges forskningsråd og gjennomføres i samarbeid med NTNU og DMMH i perioden 2020-2024. Målet med prosjektet er å skape en bedre sammenheng mellom barnehagens innhold og begynneropplæringen i skolen, for å gi en mer helhetlig og sammenhengende opplæring for barna. Dette skal oppnås ved å legge til rette for mer varierte arbeidsmåter, lek og utforskende læringsaktiviteter, og en mer fleksibel tilnærming til bruk av ressurser og personale. For å oppnå dette målet har prosjektet etablert praksisfellesskap mellom barnehager og skoler, gjennomført felles lek- og læringsaktiviteter for barn og ansatte i barnehage og skole, endret utforming av det fysiske leke- og læringsmiljøet, økt fokus på barns og foreldres stemme og medvirkning i overgangen, ansatt overgangslærer, gjennomført forskningsaktivitet og arrangert felles fagsamlinger, konferanser og seminar for ansatte som deltar i de ulike pilotene.

Tabell 5.4. Deltagelse i ulike kompetanseområder REKOM i 2022

Deltagelse i ulike Kompetanseområder REKOM i 2022					
Antall enheter	TK priv.	TK kom.	Malvik priv.	Malvik kom.	Totalt
Med mot til å lede/ ledelse av pedagogiske prosesser	21	30	3	4	58
Digital praksis i det pedagogiske arbeidet		4	3	2	9
Vurdering og pedagogisk dokumentasjon	11	2	-	-	13
Læringsmiljø	4	7	-	1	12
Språk og språklighet	3	-	-	-	3
Totalt	39	43	6	7	95

Kvalitetsmidlene for barnehagesektoren i Trondheim ble i 2022 brukt til ulike aktiviteter og tiltak som har til hensikt å støtte og utvikle kvalitet i barnehagene (tabell 5.5). I 2022 fikk blant annet 8787 barnehagebarn et kunst- og kulturtilbud gjennom den kulturelle barnehagesekken. I tillegg til dette formidler den kulturelle barnehagesekken tilbud hos kunst- og kulturinstitusjoner, for eksempel bibliotek og museum, noe som ikke registreres via den kulturelle barnehagesekken (tabell 5.5).

Tabell 5.5. Fordeling av kvalitetsmidler for barnehagesektoren

Aktiviteter/tiltak	Tildeling i kr.	
Den Kulturelle barnehagesekken	1 000 000	v/Kulturskolen
Grønn barneby	200 000	v/Klima- og miljøenheten
ICDP	750 000	
Barn og Rom nettverk	200 000	v/Vestkanten barnehage
Reggio Emilia nettverk	200 000	v/Svartlamon barnehage
Marte Meo	90 000	v/Hallset barnehager
Kongsgården	100 000	v/ Kommunedirektørens fagstab, Oppvekst og utdanning
Digitalt foredrag	30 000	Ingrid Lund
Støtte til knutepunkt RE*	10 000	v/Grilstadfjæra bhg
Diverse	84 000	
Åpen barnehage	14 000	Huseby barnehage

*knutepunktsamling for Norsk Reggio Emilia nettverk

Tilsyn med barnehager i 2022

Fra 2021 ble barnehagemyndigheten som tilsynsmyndighet delegert fra organisasjonsdirektøren for oppvekst og utdanning og til enhetsledere i barnehage. Myndigheten ble endret for å etablere et tydeligere skille mellom kommunens rolle som eier og som myndighet, og for å møte bestemmelser om likebehandling og upartiskhet i barnehageloven § 11.

[Årsmelding fra tilsyn med barnehager i 2022](#) viser at det var 26 aktive skriftlige og 9 stedlige tilsyn med barnehager i Trondheim. Videre mottok barnehagemyndigheten 46 meldinger fra foreldre, innbyggere, styrere, fagforeninger eller andre offentlig instanser. Meldingen er fulgt opp enten med veiledning eller gjennom tilsyn i barnehagen. Fire meldinger er overført til Klima- og miljøenheten, en enhet som fører tilsyn etter Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. En melding utløste tilsyn etter barnehageloven § 53 og 41 meldinger ble fulgt opp med veiledning etter barnehageloven § 10. Tema som er belyst i veiledning med barnehageeier er, psykososialt barnehagemiljø, barns behov for omsorg og trygghet,

personopplysningsloven (GDPR), foreldresamarbeid, opplysningsplikt til barnevernet, foreldreråd og samarbeidsutvalg, krav til forsvarlig bemanning, krav til pedagogisk virksomhet og taushetsplikt hos personale.

Kommunen følger opp vedtak i Bystyret i politisk sak 21/39150 om "[Overordnet plan for tilsyn med barnehager i Trondheim i 2022- 2026](#) " ved å risikovurdere barnehagesektoren samlet bydelsvis.

Kommunedirektørens vurdering av barnehageområdet

De kommunale og private barnehagene i Trondheim kommune representerer et mangfoldig barnehagetilbud, noe Kommunedirektøren vurderer som svært positivt. Familiens valgfrihet og de ansattes muligheter til å finne en barnehage som passer deres kompetanse og interesser er godt ivaretatt. Det er også positivt at kommunen har full barnehagedekning for barn med lovfestet rett til plass. Nedgang i fødselstall har ført til en overkapasitet, noe som igjen fører til avvikling av kommunale barnehager i områder med god tilgang. Usikkerhet rundt utviklingen i fødselstallene og en høy andel private barnehager, er faktorer som gjør det utfordrende å sikre riktig kapasitet i de kommunale barnehagene. Kommunedirektøren har startet arbeidet med en behovsplan for barnehagene som tar opp disse problemstillingene.

Barnehagenes åpningstid er innenfor tidsrommet 07.00-17.00. Kommunedirektøren har ikke kartlagt hvor stor del av åpningstiden de kommunale barnehagene har full bemanning, som er i henhold til bemanningsnormen, men en nasjonal kartlegging utført av Utdanningsdirektoratet (u.å.g) viser at 53 prosent av landets barnehager oppgir å ha full bemanning rundt 4-5 timer hver dag. Bakgrunnen for dette er åpningstid som er lengre enn de ansattes arbeidsdag, møtevirksomhet og planleggingstid for ansatte, pauseavvikling, sykefravær og manglende tilgang på vikarer. Dette er faktorer som også er gjeldende for barnehagene i Trondheim kommune.

Barnehageområdet har fokusert på barnehagekvalitet i 2021 og 2022 og vil intensivere dette arbeidet i 2023. Målet er å forbedre kvaliteten på tjenestetilbudet og bidra til at alle barnehager møter de samme standardene.

Kommunedirektøren mener at kvaliteten i barnehagene kan bedres ytterligere, blant annet gjennom økt relasjonell kapasitet og forbedret samhandling mellom tjenesteområdene. Betydningen av faglig utvikling for å sikre en høy kvalitet på pedagogisk praksis i barnehagene er en annen sentral faktor. Innsatser som faglige nettverk og REKOM-ordningen i Trondheim er derfor viktige satsinger for kompetanseutvikling i barnehagene. Kommunens mål om at alle Trondheimsbarnehager skal delta i kollektiv kompetanseutvikling innen 2026, viser

en tydelig satsing på kompetanseutvikling og en vilje til å investere i kvaliteten på barnehagetilbudet.

Kommunedirektøren påpeker at det fortsatt er behov for gode kartleggingsverktøy som kan måle både prosess- og resultat kvalitet for barnehageområdet. Slike verktøy bør gi både kvalitativ og kvantitativ kunnskap. Det er fortsatt en vei å gå i arbeidet med å utvikle slike verktøy, da de må utvikles i egen regi. Enhetslederne i barnehagene er tydelige på at barnas perspektiver på egen barnehagehverdag er en av de viktigste kildene vi har til kunnskap om barnehagekvalitet. Å prioritere dette vil være et av de viktigste satsingsområdene for Kommunedirektøren når det gjelder barnehageutvikling.

“Ledere er arkitekter for tilbakemeldingskultur på barnehagekvalitet, med barn som de viktigste informantene”

- sitat fra gruppearbeid i ledermøte for de kommunale barnehagene

Kommunedirektøren har besluttet at kommunale barnehager skal delta i den nasjonale foreldreundersøkelsen årlig. For 2022 er det verdt å merke seg at variasjonen mellom kommunale og private barnehager, og mellom ASSS-kommunene, er minimal. Dette kan tyde på at det ikke er noen betydelige forskjeller i foreldrenes opplevelser på barnehagekvaliteten mellom kommunale og private barnehager i Trondheim kommune, eller mellom kommunene som er med i ASSS-samarbeidet. Trondheim kommune ligger også jevnt med de nasjonale tallene i foreldreundersøkelsen.

Det er viktig å jobbe for at svarprosenten blir høyere. Kommunedirektøren vil vurdere å inkludere egendefinerte spørsmål som er relevante for barnehageområdet i Trondheim. Det er viktig å ha god kunnskap om foreldrenes opplevelser av barnehagetilbudet. Kommunedirektøren påpeker imidlertid at undersøkelsen kun gir foreldrenes perspektiv, og at det bør tas hensyn til flere evalueringer og perspektiver for en helhetlig forståelse av kvaliteten på barnehagen.

Trondheim har god tilgang på kvalifiserte ansatte og har få søknader om dispensasjon fra barnehageloven. Mange av enhetslederne har videreutdanning innenfor ledelse, enten styrerskolen eller master i ledelse. Kompetansen gir mulighet for å få en bedre organisert barnehage, bedre pedagogisk virksomhet, og bedre arbeidsmiljø. Kommunedirektøren vurderer tilgangen på ledere som god. Søkerlistene preges av godt kvalifiserte søkere fra privat sektor, fra andre kommuner og også internt i organisasjonen.

Ved rekruttering av ansatte i barnehagene vurderer Kommunedirektøren at personlig egnethet og faglig kompetanse er viktigere enn hvilket kjønn og etnisitet

den ansatte representerer når det kommer til å sikre et godt læringsmiljø for barn enn. Likevel er det gode faglige argumenter for at barn skal møte ansatte som representerer et mangfold. Kommunedirektøren vil derfor fortsatt ha fokus på barnehagen som en arena som speiler det mangfoldet samfunnet består av.

Kommunen har over tid hatt få utfordringer med å rekruttere ansatte til grunnbemanningen. Tilbakemeldinger fra enhetsledere i barnehagen indikerer at dette kan være i ferd med å endre seg. Kommunedirektøren vil følge opp dette gjennom fortsatt dialog med enhetsledere og aktuelle støttetjenester.

Høsten 2022 hadde barnehagene høyt fravær og har hatt betydelige utfordringer med å få tak i vikarer. Vikarbyråene har ikke kunne formidlet vikarer, noe som har medført at noen barnehager unntaksvis har måttet redusere åpningstidene ved enkelte avdelinger.

Enhetene tildeles budsjett i henhold til antall barn (over og under 3 år). Er antall søkere og kapasitet i den enkelte barnehage i balanse, skaper det forutsigbare rammer. En nedgang i barnetallet betyr et mindre budsjett. I situasjoner hvor barnehagene har færre søkere enn antall budsjetterte plasser, oppstår utfordringer med overtallighet. Nedgang i barnetallet har ført til noe overtallighet også i 2022. Overtallige ivaretas av det interne arbeidsmarkedet (DIA) og finner relativt greit nye arbeidssteder. Likevel opplever ansatte gjerne denne prosessen krevende.

Kommunedirektøren vurderer at barnehageområdets økonomiske handlingsrom er begrenset. Dette skyldes at pedagog- og bemanningsnormene i barnehagen binder opp en stor del av budsjettet, noe som gjør det utfordrende å omprioritere midler til andre områder. Dette kan spesielt være problematisk for enheter som opplever uventet høyt sykefravær, eller har barnegrupper med andre behov enn hva det ordinære tilbudet kan gi.

Sykefraværet i barnehagesektoren er gjennomsnittlig høyt, og det er stor variasjon mellom barnehagene. Det er bekymringsfullt at noen barnehager har et særlig høyt sykefravær. Kommunedirektøren vil fortsette det systematiske arbeidet med å forebygge sykefravær, følge opp sykmeldte ansatte og forbedre arbeidsmiljøet i sektoren.

Foto: Kelly Sikkema, Unsplash

6. Kvalitet i skolen

Skoleområdet i Trondheim kommune inkluderer grunnskoler, skolefritidsordningen (SFO), Trondheim kulturskole og byomfattende tilbud. Alle barneskoler tilbyr SFO. I tillegg til det ordinære skoletilbudet har kommunen ulike alternative opplæringsarenaer, blant annet byomfattende spesialpedagogiske tilbud, der to av disse er ressurscenter som skal bidra med veiledning til kommunens øvrige enheter.

Skolene opererer innenfor ulike rammebetingelser for kvalitetsutvikling. Hovedoppdraget til grunnskolen beskrives i Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringsloven) §1-1, som et ansvar for å samordne elevens omgivelser for å åpne dørene mot verden og fremtiden, gjennom historisk og kulturell innsikt. Dette oppdraget legger føringer for hvordan skolen skal handle for at alle elever skal få like muligheter, uavhengig av deres bakgrunn (Prop.57L (2022-2023): 25). Læreplanverket og opplæringsloven, med forskrifter, setter målene og rammene for grunnopplæringen og kvalitetsutvikling i skolen. Kvalitet i skolen handler derfor om i hvilken grad disse målene preger arbeidet og hvordan de realiseres.

Nasjonal rammeplan for SFO er gjeldende fra 1. august 2021 og beskriver skole- og fritidsordningens ansvar for å ivareta barns behov for omsorg og tilsyn samtidig som det legges til rette for lek og meningsfull fritid. Barndommens egenverdi er et viktig verdigrunnlag i SFO. SFO skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter som er tilpasset barn i ulik alder og med forskjellig funksjonsnivå. SFO er et frivillig tilbud for alle elever på 1.-4. trinn og elever på 5.-7. trinn med særskilte behov.

Opplæringsloven § 13-6 slår fast at alle kommuner skal ha et kulturskoletilbud. Eierskap og ansvar for kulturskolene er dermed politisk og administrativt lagt til det kommunale forvaltningsnivået. I Trondheim kommune er dette lagt til kommunalsjef for skole. Det er et utstrakt samarbeid mellom grunnskolene og kulturskolen i Trondheim.

Denne kvalitetsmeldingen svarer ut kommunens plikt til å utarbeide en årlig rapport om tilstanden i opplæringen. Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringsloven) §13-3 e sier "Som ein del av oppfølgingsansvaret, skal det utarbeides ein årleg rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa, knytt til læringsresultat, fråfall og læringsmiljø. Den årlege rapporten skal drøftast av kommunestyret og fylkestinget." Kvaliteten av arbeidet som gjøres i skolen vil i denne delen av kvalitetsmeldingen bli presentert gjennom data fra ulike nasjonale og lokale kilder. I denne meldingen vil kvaliteten i skolesektoren i Trondheim bli vurdert med utgangspunkt i Utdanningsdirektoratet (u.å.a) sine føringer for kvalitet. For å illustrere de tre delene av kvalitet beskrevet av Utdanningsdirektoratet (u.å.b) som prosess-, struktur- og resultat kvalitet, vil

beskrivelsene av kvaliteten bestå av både kvantitative og kvalitative data.

Kvalitetsutvikling i skolen handler om en kontinuerlig læringsprosess, der alle involverte, altså både skoleeier, skoleledere, lærere og andre ansatte, systematisk arbeider med vurderinger av resultater og med å gjøre tiltak for å bedre disse. Vi lærer gjennom å innhente informasjon som kan gi oss et kunnskapsgrunnlag som vi kan bruke som utgangspunkt for å identifisere utfordringsområder vi må jobbe med.

Nasjonale myndigheter er ansvarlige for å tilrettelegge for at det blir innsamlet og tilgjengeliggjort et relevant kunnskapsgrunnlag om kvalitet i skolen. Sett i sammenheng med den lokale konteksten vil dette kunnskapsgrunnlaget kunne gi retning for kvalitetsutvikling i skolene. I overordnet del av læreplanen presiseres det at alle ansatte i skolen aktivt skal ta del i det profesjonelle læringsfellesskapet, med mål om å videreutvikle skolen (Kunnskapsdepartementet, 2017).

De videre kvalitetsbeskrivelsene av skolen omfatter både grunnskoler, SFO-ordningen og kulturskole.

Antall og dekningsgrad

Det er 55 offentlige grunnskoler i Trondheim. 37 er barneskoler, 12 er ungdomsskoler og 6 er kombinerte skoler (1. - 10. trinn). Tabell 6.1 viser en gradvis økning i antall elever som er registrert ved kommunale grunnskoler i Trondheim. Etter flere år med økning i antall elever, vil dette endre seg de nærmeste årene. Kommunens egen prognoser viser en forventet nedgang i antall elever ved barnetrinnet, mens ungdomstrinnet vil ha vekst i et par år fremover. Samlet sett forventes det en nedgang i elevtallet fra 2024. De kommunale skolene varierer fra et elevtall på 73 ved Bratsberg skole til 793 elever ved Flatåsen skole.

Tabell 6.1. Skolen i tall, antall enheter og elever.

Trondheim kommune, kommunale grunnskoler ^a					
	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Antall elever	20 563	20 821	21 694	21 597	21 762
Antall kommunale enheter					55
Antall kommunale enheter med over 300 elever					41
Antall enheter med 100-299 elever					13
Antall kommunale enheter med under 100 elever					1

^a GSI. Per. 01.10.2022

Dekningsgrad SFO

Kommunen skal ha et tilbud om skolefritidsordning (SFO) før og etter skoletid for 1. - 4. årstrinn og for barn med særskilte behov på 1. - 7. årstrinn.

Tabell 6.2. Antall barn ved SFO

Andel barn i SFO ^a					
Andel barn	1. trinn	2. trinn	3. trinn	4. trinn	Totalt
2021	95 %	93 %	79 %	52 %	80 %
2022	98 %	96 %	83 %	57 %	83 %
Andel barn med hel plass	1. trinn	2. trinn	3. trinn	4. trinn	Totalt
2021	66 %	58 %	34 %	15 %	43 %
2022	75 %	67 %	37 %	17 %	48 %

^a Vigilo. Per 01.10.2022

Det er pr. 01.10 2022, 7 212 barn i kommunale enheter i Trondheim kommune som benytter seg av plass på SFO. Antallet barn som går på SFO i Trondheim kommune er høyt, spesielt ved 1. og 2. trinn. Fra 3. trinn minker antall barn gradvis, men med stor variasjon mellom enhetene. Antallet barn som har hel plass (mer enn 12 timer per uke) er høyest på 1. trinn. Etter 1. trinn blir det gradvis flere barn som går over til halv plass (mindre enn 12 timer per uke). Det totale antallet barn som går i SFO på 1.-4. trinn i Trondheim er på 83 prosent. Tabell 6.2 gir en oversikt over dekningsgraden i SFO der det er en liten økning både i deltagelse og i andel barn med hel plass på alle trinn.

Det er variasjon mellom skolene om hvor mange barn som går på SFO, spesielt på 3. og 4. trinn. Erfaringsmessig synker antallet barn i SFO utover skoleåret. Antallet barn som har halv plass øker gjennom skoleåret.

Det er 51 barn i Trondheim kommune som, på grunn av særskilte behov, har SFO på 5.-7. trinn på sin nærscole (GSI). Det er i tillegg flere elever som går på 5.-7. trinn ved de byomfattende tilbudene i kommunen, som har hel plass i SFO. Per 01.10.22 var det 366 barn i SFO som hadde innvilget plass med økonomisk moderasjon. Dette er en nedgang på litt over 300 barn fra året før.

Regjeringen innførte fra høsten 2022 tilbud om 12 timer gratis SFO i uken for alle barn på 1. trinn. Dette skal videreføres til alle barn på 2. trinn fra høsten 2023. I skoleåret 2022/2023 har 2. trinnselever på Bispehaugen, Kattem, Nardo og Romolslia skoler gratis kjernetid i SFO. Dette er i tråd med Formannskapsvedtak fra 10. mai 2022. Huseby barneskole og Lilleby skole har et tilbud om gratis kjernetid i SFO (inntil 12 timer per uke) på alle trinn. Regjeringens satsing på gratis kjernetid har,

som vist i tabell 6.2, ikke hatt stor innvirkning på andel barn på SFO.

Elevtall kulturskolen

Undervisningen som gis ved kulturskolen er hjemlet i Opplæringsloven § 13-6. Paragrafen fremmer at “Alle kommunar skal, aleine eller i samarbeid med andre kommunar, ha eit musikk- og kulturskoletilbud til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles.”

Trondheim kulturskole er en av landets største kulturskoler. Kulturskolen tilbyr undervisning innen musikk, visuelle kunsthøgskole og scenekunst til 4170 elever der 3 883 elever er i grunnskolealder (GSI). En elev kan ha flere elevplasser. Per 1.10.2022 hadde kulturskolen totalt 5 345 elevplasser, uansett alder (GSI). Det vil si at Trondheim kulturskole har en dekningsgrad på omtrent 18 prosent av alle barn og unge i grunnskolealder. Kulturskolen tilbyr i dag undervisning ved 45 av byens 56 skoler.

På ventelisten for plass på Trondheim kulturskole var det i 2022 omtrent 1800 søkere (GSI). Antall elever på venteliste holder seg stabilt over tid sett i sammenheng med at økt aktivitet i kulturskolen også bidrar til økt rekruttering.

Trondheim kulturskole er nå inne i det fjerde året med kulturdag i grunnskolene. Gjennom kulturdag får skolene en fast dag hver uke. Her samarbeider ansatte i grunnskolen og kulturskolen for å nå de ulike læringsmålene i de praktisk-estetiske fagene. I skoleåret 2022-23 er 17 grunnskoler og to barnehager involvert i satsingen. Dette er nesten en fordobling fra året før.

Beskrivelser av strukturkvalitet i skolen

I denne delen av kvalitetsmeldingen presenterer vi strukturelle faktorer som er sentrale i skolen i Trondheim kommune. Strukturkvalitet handler om fysiske, organisatoriske og ressursmessige faktorer som påvirker skolen. Dette inkluderer faktorer som bemanning, kompetanse, tilgjengelighet og fysisk areal. Lovverket legger sterke føringer for strukturkvaliteten i skolen.

Bemanning

Det er flere yrkesgrupper, med ulike arbeidsoppgaver og ansvar, som er med på å skape den best mulige hverdagen for barna i skolen. Alle ansatte i skolen som arbeider direkte med elevene utfører det pedagogiske arbeidet og sørger for elevenes trivsel og utvikling i samarbeid med foresatte. I tillegg er det ansatte som for eksempel driftsoperatører, renholdere, helsepersonell og administrativt ansatte som bidrar til å sikre god drift og et godt tilbud til barna og deres familier.

Årsverk

Tabell 6.3. Oversikt over årsverk i skolen.

Årsverk i skolen ^a					
	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Antall lærerårsverk grunnskole	1 812,3	1 832,5	1 874,8	1 849,4	1 887,8
Årsverk til assistent (og annet personale i elevrettet arbeid) i skolen	290,0	260,9	259,8	263,4	298,0
Antall ansatte med minoritetsbakgrunn				210,0	230,0
Årsverk til opplæring av kulturskolens elever	68,59	71,84	77,48	82,51	77,70

^a GSI. Per 01.10.2022

Tabell 6.3 gir innsyn i relevante data knyttet til årsverk i skolen i Trondheim kommune. Tabellen viser at vi i skoleåret 2022-23 har 75 flere årsverk som utføres av undervisningspersonale, sammenlignet med skoleåret 2018-19. Det skyldes økt elevtall, variasjon i behovet for tilrettelegging og arbeid med å følge lærernormen. Når det gjelder årsverk til assistenter og annet personale i elevrettet arbeid, viser tabellen en nedgang etter innføring av lærernorm til skoleåret 2022-23. Det har ikke vært store endringer i antall årsverk til opplæring av kulturskolens elever de siste årene.

Trondheim kommune skal være en mangfoldig arbeidsplass, og arbeidsstokken skal speile befolkningssammensetningen. Trondheim kommunes arbeidsgiverpolitikk

(2021 - 2024) vektlegger at mangfold er en ressurs, og at Trondheim kommune dyrker mangfold ved å legge til rette for mangfold i rekruttering. Bystyret ber Kommunedirektøren om å fokusere på å øke andelen ansatte med minoritetsbakgrunn innen oppvekstområdet i Trondheim. Tabell 6.3 viser at det har vært en økning i antall ansatte med minoritetsbakgrunn i skolen i Trondheim i 2022, sammenlignet med 2021.

Kompetansekrav

Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa fastsetter kompetansekravet for de som skal undervise i skolen. Det skilles mellom kompetansekrav for å kunne bli tilsatt i undervisningsstilling og kompetansekrav for å undervise i fag.

For å undervise i fagene norsk, samisk, norsk tegnspråk, engelsk og matematikk på barnetrinnet, må den som skal undervise ha 30 studiepoeng som er relevant for det aktuelle faget. I tillegg må den ansatte oppfylle kravene for tilsetting. For å undervise i fagene norsk, samisk, norsk tegnspråk, engelsk og matematikk på ungdomstrinnet, må læreren ha 60 studiepoeng som er relevante for faget.

Tabell 6.4. Prosentvis andel lærere som underviser med godkjent kompetanse i undervisningsfag.

Andel lærere som underviser med godkjent kompetanse ^a					
	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning	96,9 %	96,8 %	97,8 %	98,4 %	98,8 %
Andel lærere med godkjent kompetanse i undervisningsfag:					
Norsk 1.-7. trinn	89,0 %	88,0 %	87,2 %	88,5 %	91,3 %
Matematikk 1.-7. trinn	82,6 %	82,5 %	81,9 %	83,8 %	86,3 %
Engelsk 1.-7. trinn	60,2 %	55,1 %	59,6 %	57,0 %	71,6 %
Norsk 8.-10. trinn	78,3 %	78,2 %	84,4 %	86,0 %	84,8 %
Matematikk 8.-10. trinn	70,3 %	71,2 %	81,3 %	82,2 %	82,6 %
Engelsk 8.-10. trinn	78,1 %	96,4 %	92,6 %	93,5 %	92,5 %

^a GSI. Per 01.10.2022

I Trondheim kommune ble 98,8 prosent av årstimene undervist av undervisningspersonale med godkjent utdanning i skoleåret 2022-23. De siste fem årene har dette tallet har vært stabilt, med en minimal positiv økning, som vist i tabell 6.4.

Det er jevnt over en stabil positiv utvikling knyttet til sammenhengen mellom undervisningspersonalets kompetanse og de fagene de underviser i de siste fem årene, som vist i tabell 6.4. På ungdomstrinnet ligger antallet lærere som underviser i norsk 8.-10. trinn, matematikk 8.-10. trinn, og engelsk 8.-10 trinn på stabile positive tall.

På barnetrinnet er det en liten økning i kompetanse for lærere som underviser i norsk 1.-7. trinn og matematikk 1.-7. trinn. Engelsk 1.-7. trinn har hatt en stor økning i kompetanse på 14,6 prosent sammenlignet med forrige skoleår. Bystyret har uttrykt bekymring knyttet til den lave andelen lærere med kompetanse i engelsk fra skoleåret 2021-2022. Andelen lærere med kompetanse innen engelsk for 2022-23 viser en betydelig økning, fra 57 prosent til 71,6 prosent. Økningen er positiv, men skyldes ikke alene en økning i antall lærere med kompetanse i engelsk. Endringen må i stor grad tilskrives hvordan skolene organiserer undervisningen. Skoleåret 2021-22 var det et uvanlig høyt antall lærere som underviste i faget engelsk, med 611 lærere. Året før (2020-2021) var det 497 lærere mens det i 2022- 2023 er 496 lærere som underviser i engelsk 1.-7. trinn. Det høye antallet i 2021-22 kan skyldes annen organisering, som kom som følge av trafikklysmodellen/Covid. Sammenlignet med nasjonale tall ligger antallet lærere med kompetanse for å undervise i engelsk 1.-7. trinn på godt over snittet på 61 prosent.

I følge Rammeplan for kulturskolen, skal det for tilsetting i undervisningsstilling i kulturskolen normalt kreves høyere kunstfaglig utdanning i utøvende og/eller skapende kunstfag, tilpasset undervisningsoppgavene for stillingen (Norsk kulturskoleråd, 2016). Som minimum kreves tre års kunstfaglig utdanning. Krav om praktisk pedagogisk utdanning gjelder alle. En annen inngang kan være gjennom faglærerutdanning med minimum 120 studiepoeng innen kunstfag. Skoleeier kan, i særlige tilfeller, ansette søkere som ikke tilfredsstiller disse kravene dersom de kan dokumentere tilsvarende realkompetanse.

Av 150 lærere som underviser ved Kulturskolen i Trondheim, har 65 kunstfaglig utdanning på minimum masternivå, 81 har kunstfaglig utdanning på bachelornivå/minst to-årig kunstfaglig fagskoleutdanning (GSI, pr.1.10.2022). Fire lærere har annen bakgrunn. Av alle ansatte har 40 pedagogisk utdannelse.

Kompetansehevingstiltak

I Trondheim kommunen gjennomføres det ulike former for kompetansehevingstiltak. Det er noen felles strategiske satsinger som styres fra administrativt nivå i kommunen, mens andre ledes fra de enkelte enhetene.

To av tiltakene som styres kommunalt, er Desentralisert ordning for grunnskoler og videregående skoler (DEKOM), og Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. DEKOM har mål om å bidra til at det blir gjennomført kompetansetiltak i samarbeid med universitet og høyskoler. Kompetanseløftet for

spesialpedagogikk og inkluderende praksis skal bidra til at barn og unge får den hjelpen de trenger, når de trenger det. Behovene for kompetanseutvikling er basert på lokale analyser og faglig dialog med universitetet.

Trondheim kommune er en del av Kompetansenettverket Malvik-Trondheim. Dette kompetansenettverket er inne i sin andre periode i den langsiktige planen for nettverket. Nettverket har startet gjennomføringen av tiltakene som er arbeidsplassbaserte kompetansepakker med tematikk innenfor den nye læreplanen, Kunnskapsløftet (2020). Innholdet i kompetansepakkene er samskapt i partnerskap mellom NTNU og skolene. Temaer som er inkludert i pakkene er: praktiske og estetiske tilnærminger til læring, folkehelse og livsmestring, skapende aktivitet, teknologi og programmering, vurdering, språk/ andre språk og inkluderende praksiser. Flere av kompetansepakkene har et klart tverrfaglig blikk, hvor "laget rundt elevene" er målgruppe for kompetanseutviklingen. I 2022/23 deltar 44 enheter med hele eller deler av personalet ved skolene i Trondheim og Malvik i de ulike kompetanseutviklingstiltakene.

En av kompetansepakkene har tittelen Praktiske og estetiske tilnærminger til læring, og er et tiltak som svarer ut vedtak fra Bystyret som ber om at Kommunedirektøren tydeliggjør arbeidet som gjøres for å løfte frem de praktisk-estetiske fagene, og å øke praktisk-estetisk aktivitet i de øvrige fagene.

Fra skoleåret 2023-2024 vil det etter planen bli inkludert to nye grunnskoler i Universitetsskolesamarbeidet. I den sammenheng vil det etter planen bli gjennomført en kompetanseheving i disse skolene med vekt på veiledning for alle ansatte ved skolene. Denne utdanningen vil bli tilpasset alle yrkesgrupper som er ansatt på skolene.

Lærernorm i grunnskolen

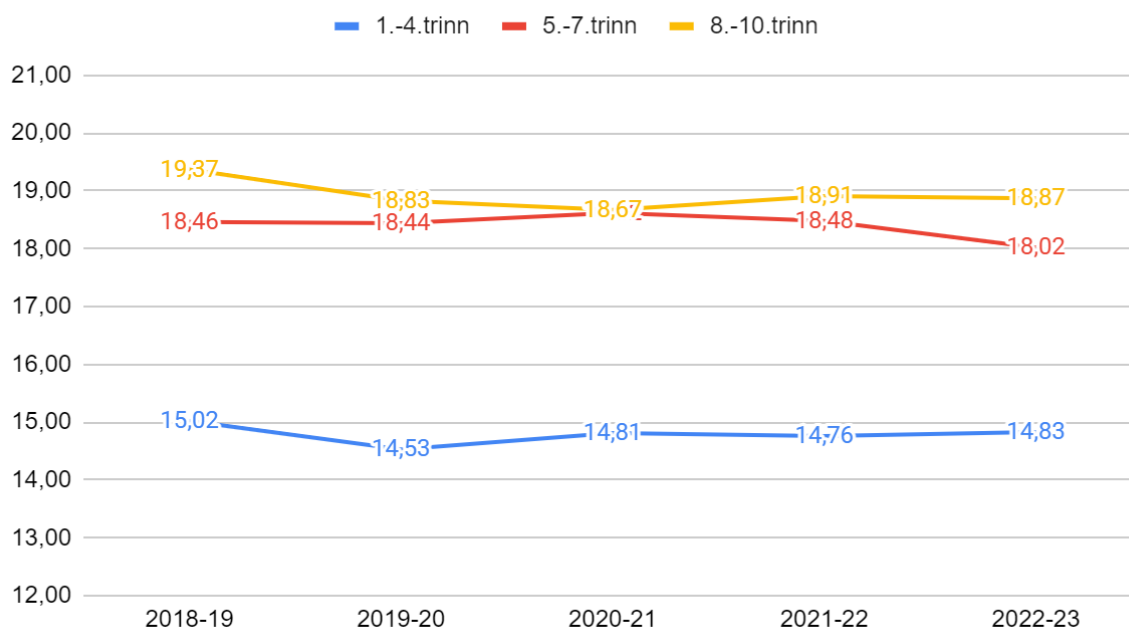
Fra 1. august 2018 har Stortinget vedtatt en norm for lærertetthet i grunnskolen (Jf. Forskrift til opplæringsloven § 14A-1). Normen innebærer at det fra høsten 2018 skal være én lærer per 16 elever i 1. til 4. klasse og én lærer per 21 elever i 5. til 10. klasse. Fra høsten 2019 skal det være én lærer per 15 elever i 1. til 4. klasse og én lærer per 20 elever i 5. til 10. klasse. Det er det totale antall elever på hvert av hovedtrinnene på den enkelte skole som avgjør hvor mange lærere som skal til for å oppfylle normen.

Utdanningsdirektoratet publiserer data, basert på registreringer i GSI, som viser gjennomsnittlig gruppestørrelse for hvert av hovedtrinnene uten ressurser brukt til spesialundervisning (gruppestørrelse 2). Samlet for Trondheim kommune viser figur 6.1 og tabell 6.5 at det er et relativt stabilt forhold mellom antall elever og lærertimer. For skoleåret 2022-23 er lærertettheten høyere på 5.-7.trinn sammenlignet med tidligere år.

Tabell 6.5. Kommunalt gjennomsnitt for lærernorm i grunnskolen.

Lærernorm i grunnskolen ^a					
	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Antall elever	20 563	20 821	21 694	21 597	21 762
Antall lærerårsverk	1 812,3	1 832,5	1 874,8	1 849,4	1 887,8
Antall elever per lærer 1.-4. trinn i kommunen	15,0	14,5	14,8	14,8	14,8
Antall elever per lærer 5.-7. trinn i kommunen	18,5	18,4	18,7	18,5	18,0
Antall elever per lærer 8.-10. trinn i kommunen	19,4	18,8	18,7	18,9	18,9

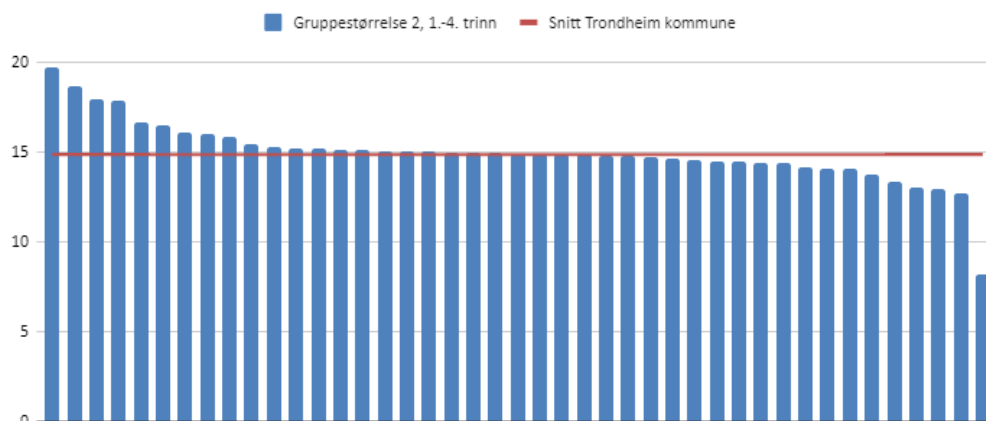
^a GSI. Per 01.10.2022

Figur 6.1. Antall elever per lærer i ordinær undervisning i kommunale skoler i Trondheim. (GSI, per 01.10.2022)

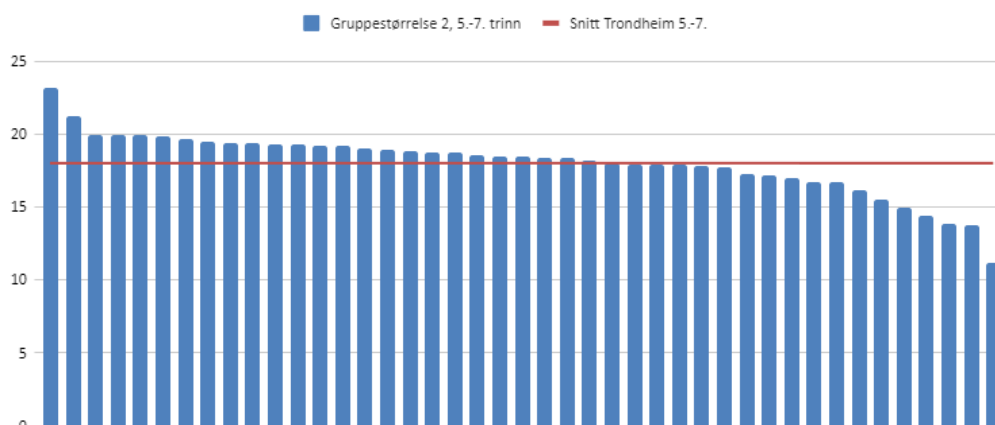
Det har tradisjonelt vært stor variasjon i lærertettheten mellom enhetene i Trondheim. Skoleåret 2022/2023 er intet unntak. De tre påfølgende figurene 6.2-4, viser forskjellene på de tre hovedinndelingene: 1.-4. trinn, 5.-7. trinn og 8.-10. trinn.

Det er ulike årsaker til at enkelte skoler ikke oppfyller normen. De mest fremtredende er økonomiske budsjettmål, eksempelvis hvis skolen har inntrekk i budsjettet fra året før eller prioritering av spesialpedagogiske behov.

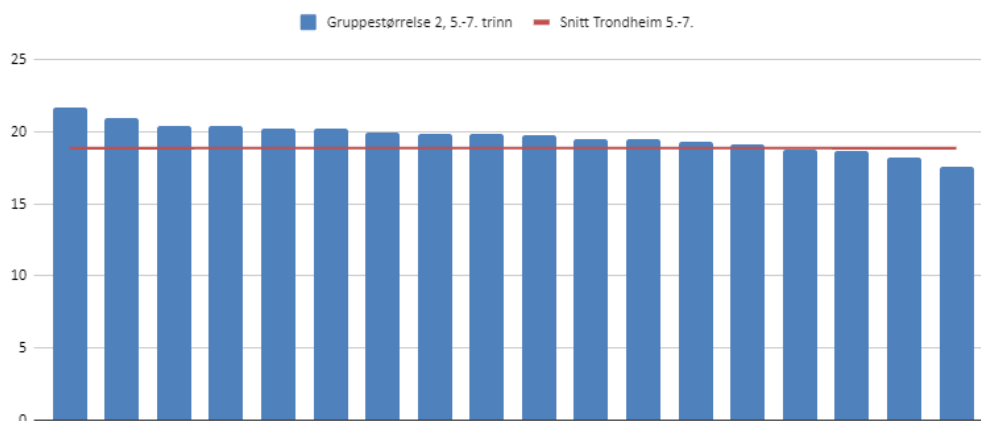
Figur 6.2. Gruppestørrelse 2 1.-4. trinn Trondheim kommune, skoleåret 2022/2023. (GSI, per 01.10.2022)

I skoleåret 2022/2023 varierte gruppestørrelsen på 1.-4. trinn mellom enheter i Trondheim kommune fra 19,7 til 8,2 elever. 13 av enhetene ligger gjennomsnittlig over lærernormen, som er 15 elever per lærer.

Figur 6.3. Gruppestørrelse 2 5.-7. trinn Trondheim kommune, skoleåret 2022/2023. (GSI, per 01.10.2022)

I skoleåret 2022/2023 varierte gruppestørrelsen på 5.-7. trinn mellom enheter i Trondheim kommune fra 23,1 til 11,2 elever. To av enhetene er over lærernormen på 20 elever per lærer.

Figur 6.4. Lærernorm 5.-7. trinn Trondheim kommune, skoleåret 2022/2023. (GSI, per 01.10.2022)

I skoleåret 2022/2023 varierte gruppestørrelsen på 8.-10. trinn mellom enheter i Trondheim kommune fra 21,7 til 17,6 elever. Seks av enhetene er over lærernormen.

Ressurser til administrasjon og ledelse

Skolene blir tildelt ledelsesressurser ut fra en beregningsnøkkel der alle skoler har 100 prosent ressurs til rektor. Ressurser til avdelingsledere fordeles sentralt ut ifra Trondheimsmodellen (basisgrunnlag, antall elever, SFO og Trondheimsavtale), og den beregnes av gjennomsnittslønn for pedagoger på enheten.

Ressurser til administrative stillinger i skolen (avdelingsledere, rektor og merkantilt ansatte) fordeles sentralt. Den enkelte grunnskole tildeles 100 prosent merkantil ressurs, beregnet med utgangspunkt i gjennomsnittslønn av alle merkantil ansatte i skolen. Det gis i tillegg ekstra merkantile ressurser til skoler med kompleksitet, f.eks byomfattende ressurscenter, skoler med koordinering av minoritetsspråk eller innføringsgrupper. Denne fordelingen er i tråd med sammenlignbare storbyer i Norge som f.eks Bergen og Stavanger (GSI).

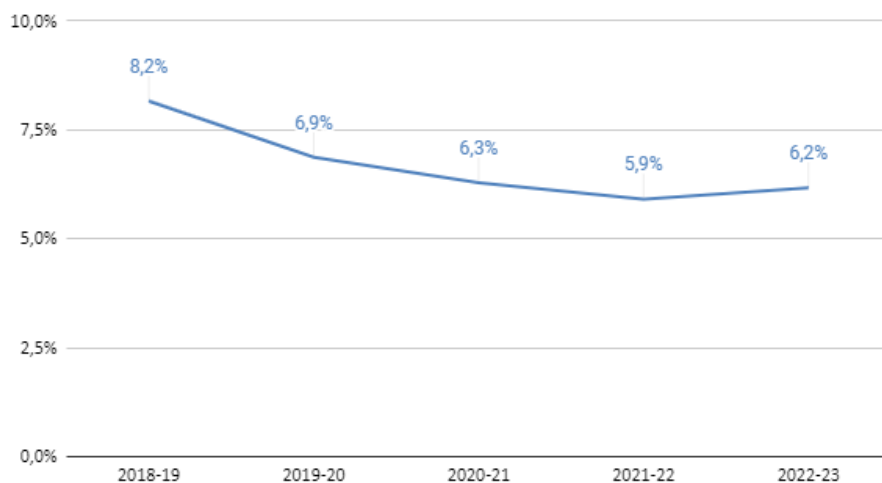
Tilrettelagt opplæring

Opplæringsloven §1-3 fastsetter at opplæringen skal tilpasses elevens evner og forutsetninger. Å tilpasse opplæringen betyr å tilrettelegge med varierte vurderingsformer, læringsressurser, læringsarenaer og læringsaktiviteter slik at alle får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Skolen har ansvar for å fange opp elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet. Videre skal skolen vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet før det blir gjort sakkyndig vurdering. Elever som ikke har eller som ikke kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning.

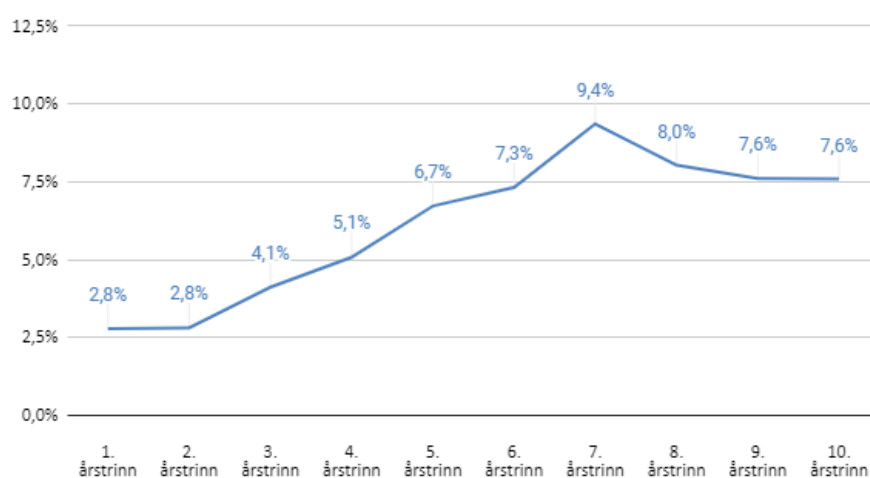
Andel elever med spesialundervisning

Skoler med mange henvisninger om sakkyndige vurderinger har, i samarbeid med

og ved fast tilstedeværelse av PPT, hatt fokus på systemarbeid og videreutvikling av kvaliteten i den ordinære opplæringen. Andelen av elever med vedtak har over tid gått ned. De fleste av disse får sin spesialpedagogiske opplæring i fellesskap som klassen eller grupper. Figur 6.5 viser utviklingen i andel elever med spesialundervisning de siste fem årene. Skoleåret 2022-23 får 6,2 prosent av elevene spesialundervisning.

Figur 6.5. Andel elever i Trondheim kommune med spesialundervisning de siste fem årene. (GSI, per 01.10.2022)

Figur 6.6. Andel elever med enkeltvedtak om spesialundervisning pr trinn skoleåret 2022-2023. (GSI, per 01.10.2022)

Figur 6.6 gir en oversikt over antall elever med enkeltvedtak om spesialundervisning i skoleåret 2022-2023. Det er en gradvis økning av antall enkeltvedtak gjennom hele barneskolen, mens det kan se ut til å stabilisere seg fra 6. trinn og ut ungdomsskolen. Omtrent 7 av 10 elever som får spesialundervisning, er gutter (GSI).

Selv om andelen elever med vedtak har gått ned over tid, ser vi ikke samme nedgang i sum av årstimer til spesialundervisning. Dette skyldes en økning i antall elever som

får vedtak om 271 årstimer med undervisningspersonale eller mer.

Særskilt språkopplæring

Elever som har et annet morsmål enn norsk eller samisk, kan ha rett til særskilt språkopplæring. Særskilt språkopplæring kan bestå av særskilt norskopplæring og morsmålsopplæring, tospråklig opplæring eller begge deler.

Tabell 6.6. Andel elever med særskilt norskopplæring/ morsmålsopplæring/ opplæring i samisk/ opplæring i og på tegnspråk.

Andel elever med særskilt norskopplæring/ morsmålsopplæring/ opplæring i samisk/ tegnspråk ^a					
	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Andel elever med særskilt norskopplæring	6,1 %	6,1 %	5,7 %	6,3 %	6,8 %
Andel elever med morsmålsopplæring	4,9 %	4,9 %	4,7 %	5 %	5,4 %
Antall elever med opplæring i samisk	13	12	40	33	39
Antall elever med grunnskoleopplæring i og på tegnspråk	13	14	14	17	16

^a GSI. Per 01.10.2022

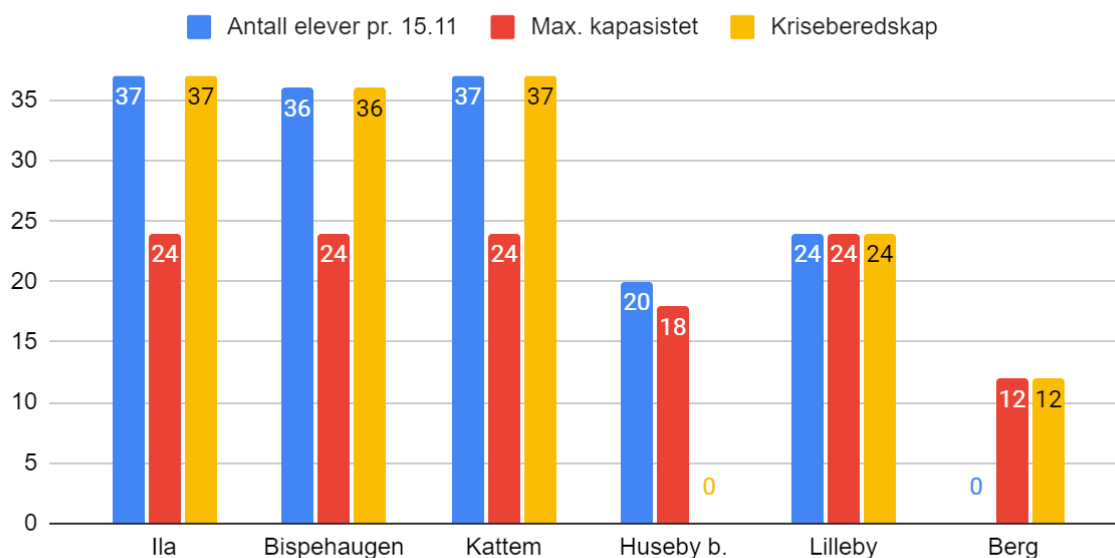
Særskilt norskopplæring er forsterket opplæring i norsk. Opplæringen skal bidra til at elevene lærer seg norsk godt nok til at de kan følge den ordinære opplæringen i skolen. Andelen har økt noe de siste to årene og er i GSI for skoleåret 2022-23 rapportert til å ligge på 6,8 prosent mot 6,3 prosent skoleåret 2021-22.

Skoleåret 2022-23 er andelen elever med morsmålsopplæring i Trondheim kommune rapportert til å ligge på 5,4 prosent mot 5 prosent året før. Denne andelen har over tid ligget stabilt, men med en liten økning de siste årene. Når det gjelder elever med opplæring i samisk og i og på tegnspråk er tallene i tabell 6.6 oppgitt i antall, da det angår så få elever at det ikke er relevant å oppgi dette som andel.

Kommunen tilbyr nyankomne minoritetsspråklige elever plass ved en skole med innføringsgruppe i maksimalt to år etter ankomst. Dersom eleven har gode nok ferdigheter i norsk, anbefales det at eleven begynner ved nærskolen. Trondheim har ni skoler med innføringsgrupper for nyankomne minoritetsspråklige elever, seks på barnetrinnet (Berg skole, Bispehaugen skole, Huseby barneskole - AC Møller tegnspråksenter, Ila skole, Lilleby skole og Kattem skole) og tre på ungdomstrinnet (Huseby ungdomsskole, Rosenborg ungdomsskole og Åsheim ungdomsskole).

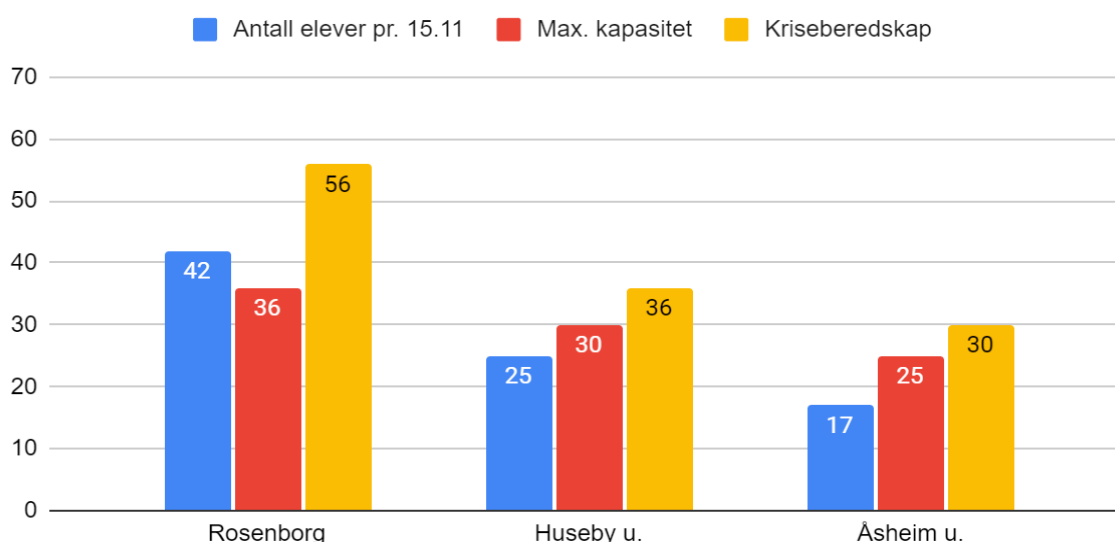
Figur 6.7 under, viser kapasiteten (maks kapasitet og antall elever) i

innføringstilbudet på barnetrinnet. Den maksimale kapasiteten er oppjustert som følge av globale trender og at det er opprettet et nytt tilbud på Lilleby skole. Som det framgår av tabellen har alle enhetene nådd maks kapasitet. De fleste elevene startet dette skoleåret, så det er derfor ikke mange muligheter for flere elever i løpet av skoleåret eller til neste år. Av den grunn, er det blitt opprettet et nytt tilbud på Berg fra 1. januar 2023.

Figur 6.7. Oversikt kapasitet innføringstilbudet barnetrinnet pr. 15.11.22. (Data hentet fra skolene)

På ungdomstrinnet er det ut fra normale forhold grei kapasitet, med noe mulighetsrom ved kriseberedskap. Dette er fremstilt i figur 6.8.

Figur 6.8. Oversikt kapasitet innføringstilbudet ungdomstrinnet pr. 15.11.22. (Data hentet fra skolene)

A.C. Møller tegnspråksenter er Trondheim kommunes ressurs- og kompetansemiljø i tegnspråk for barn i alderen 0-16 år, organisert som en del av Huseby barneskole. Senterets oppgave er å jobbe for å utvikle og ivareta tegnspråkkompetanse, skape sammenheng i barnas utvikling og opplæring i tegnspråk, samt være en ressurs for foresatte og øvrige barnehager, skoler og PPT i byen. Tegnspråksenteret tilbyr undervisning i og på tegnspråk for døve og hørselshemmede elever etter Opplæringsloven § 2-6. Antall elever fra Trondheim kommune som benytter dette tilbudet er de siste fem årene stabilt, med 16 elever skoleåret 2022-2023.

Alternative opplæringsarenaer

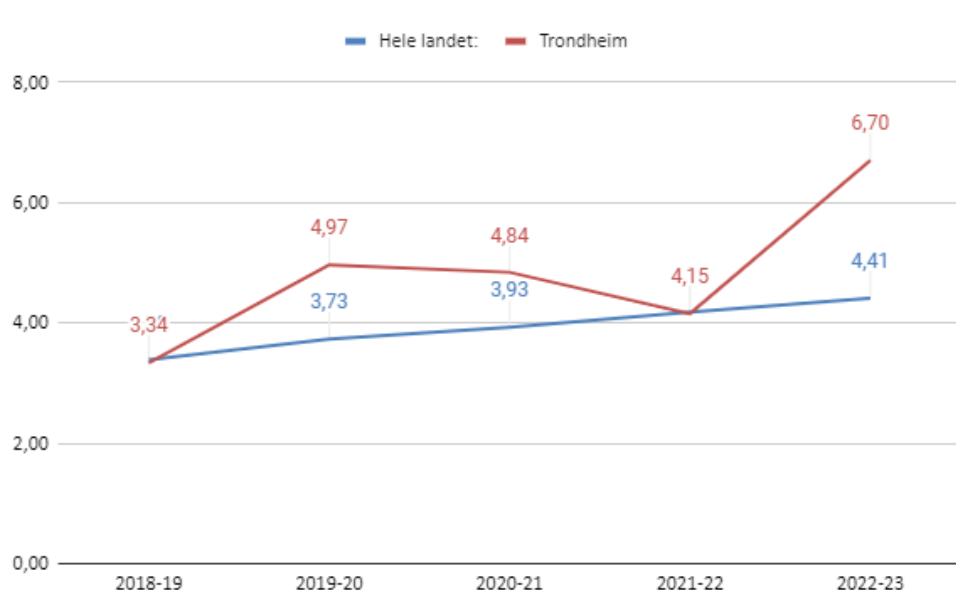
Hovedregelen i grunnskolen er at eleven skal ha opplæringen sin i klassen/basisgruppen, eventuelt en mindre del av opplæringen i en annen gruppe. Skolen har noe fleksibilitet når det gjelder bruk av andre læringsarenaer, særlig tiltak for en kortere. Dersom en elev skal tas ut av opplæringen for å motta undervisning alene, for eksempel på en alternativ opplæringsarena, må det finnes en særskilt hjemmel til dette. Bestemmelsene om spesialundervisning og eventuelt også særskilt språkopplæring, kan gi rettslig grunnlag for å gi en elev opplæring på en alternativ opplæringsarena.

Det byomfattende spesialpedagogiske grunnskoletilbudet i Trondheim kommune er organisert som alternative opplæringsarenaer. Det vil si at eleven tilhører sin nærskole, men har sitt opplæringstilbud ved en annen skole som er tilpasset elevens individuelle behov, og dermed ivaretar rettighetene til et individuelt tilrettelagt opplæringstilbud. Forutsetningen for å ha opplæringstilbudet sitt ved en alternativ opplæringsarena er sakkyndige vurdering utformet av sakkyndig instans (PPT) og tilråding konkluderer med at det ikke vil være mulig å ivareta elevens rettighet til et forsvarlig opplæringstilbud gjennom tilpasninger ved nærskolen, og at det derfor er behov for et alternativt tilbud. Det må også foreligge en avtale om bistand til gjennomføring av spesialundervisning mellom kommunen (skolen) og tilbyder av tiltak.

De byomfattende spesialpedagogiske tilbudene i Trondheim kommune beskrives i kartleggingen til den politiske saken "Orientering om byomfattende spesialpedagogiske tilbud" (22/1433), av ansatte, foreldre og barn som tilbud med høy kvalitet. Videre beskrives det at enhetsledere i Trondheim kommune melder et tydelig behov for tilbudene, og formidler god effekt av knutepunkt- og ressurscenterfunksjonen. Det blir også fremmet at barn som har sitt tilbud der, og deres foreldre, opplever høy fagkompetanse og inkluderende faglige og sosiale fellesskap.

I fremstillingen nedenfor i figur 6.9 presenteres andel elever med alternativ opplæringsarena av alle elever med vedtak om spesialundervisning, men som ikke er i byomfattende tilbud. Dette gir innsyn i hvilken grad Trondheim kommune

bruker alternativ læringsarena som tiltak i tillegg til de byomfattende spesialpedagogiske tilbudene.

Figur 6.9. Andel elever med alternativ opplæringsarena i prosent av elever som får spesialundervisning etter enkeltvedtak (inkluderer ikke elever ved byomfattende tilbud). (GSI, per 01.10.22)

Fysisk areal

Areal grunnskole

Stadig flere skoler i Trondheim har de siste årene måttet håndtere flere elever enn de har kapasitet til. Dette skjer fordi kapasiteten ikke økes tidlig nok til at vi klarer å holde tritt med elevtallsveksten grunnet økt boligutvikling. I de områdene der utfordringene er størst, er ikke regulering av boligbyggingen og/eller justering av skolekretsgrenser tilstrekkelig til å redusere elevtallet.

Om lag ti skoler har, ut fra vurdering av teknisk tilstand, behov for relativt omfattende tiltak. Det har vært vanskelig å prioritere tiltak som både opprettholder og utvikler kvaliteten i eksisterende eldre anlegg. Konsekvensen er at barn, unge og ansatte opplever at det er stor forskjell på kvaliteten i det fysiske lærings- og arbeidsmiljøet skolene imellom, også når det kommer til universell utforming.

Formannskapet har bedt Kommunedirektøren legge fram en sak om den tekniske tilstanden på alle kommunens skoleanlegg i forkant av neste revidering av skolebehovsplanen, planlagt i 2025. I forkant av dette oppdateres og revideres oversikten over skoler med større utfordringer knyttet til teknisk tilstand.

Oppsummert har Trondheim kommune to hovedutfordringer knyttet til det fysiske arealet. Den første er at kapasiteten ikke har holdt tritt med elevtallsveksten i områder der kommunen vokser, og den andre er knyttet til den tekniske tilstanden på eldre skolebygg. Samtidig begrenser kommunens økonomiske kapasitet hvilke

tiltak det er mulig å gjennomføre.

Areal kulturskole

Kulturskolen tilbyr undervisning ved 45 av byens 56 skoler, i tillegg til å tilby undervisning andre steder som Olavshallen, Kjøpmannsgata 65 og enkelte videregående skoler. Det pågår et arbeid for å se på kulturskolens helhetlige arealbehov, hvor dette sees i sammenheng med overordnede satsinger og prioriteringer for kommunen. En av utfordringene for kulturskolens arealbehov omhandler egnede arbeidsplasser for kulturskolens lærere.

Beskrivelser av prosesskvalitet i skolen

Prosesskvalitet handler om skolens indre aktiviteter, altså hvordan selve arbeidet med opplæringen utføres i tråd med læreplanen. Dette innbefatter hvordan man tilrettelegger for et godt læringsmiljø, gjennom samarbeid, medvirkning og relasjoner. For skolesektoren betyr dette at det må være gode samarbeidsrutiner mellom ulike faggrupper og mellom tjenesten og brukerne, og at brukermedvirkning er ivaretatt på en god måte.

Utdanningsdirektoratet (u.å.d) definerer læringsmiljø som “de samlede kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene på skolen som har betydning for elevenes læring, helse og trivsel”. Dette er i tråd med hvordan Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa i § 9 A-2 fastsetter retten til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Dette viser at det er en lang rekke faktorer utenom undervisningen som er avgjørende for at elevene skal oppnå læringsresultater (Bergkastet et. al, 2011). Den årlige undersøkelsen Elevundersøkelsen er primærkilde for å beskrive elevenes opplevelse av læringsmiljøet. Det er obligatorisk for alle skoler i Norge å gjennomføre elevundersøkelsen på 7. trinn, 10. trinn og vgl.

Elevundersøkelsen består av 10 temaer: trivsel, motivasjon, arbeidsforhold og læring, hjem-skole-samarbeid, støtte fra lærer, vurdering for læring, medvirkning, trygt miljø, regler på skolen, rådgivning, fysisk læringsmiljø og grunnleggende ferdigheter.

I Utdanningsdirektoratets (u.å.a) nasjonale sammenstilling for Elevundersøkelsen 2022, blir det nasjonalt fremmet at elevene stort sett er fornøyde med sitt læringsmiljø. Elevene oppgir generelt at de har et godt læringsmiljø med høy trivsel, faglig utfordring og mestring. De opplever også god støtte både hjemmefra og fra lærerne. Elevene er imidlertid mindre tilfredse med medvirkning og vurdering for læring. Elevene skårer også lavt på motivasjon, sammenlignet med de andre indikatorene.

De nasjonale beskrivelsene ovenfor stemmer godt overens med svarene til elevene i

Trondheim kommune. I det følgende presenteres resultater fra elevundersøkelsen på 7. og 10.trinn i Trondheim kommune. Flere av temaene oppgis med en gjennomsnittsskåre. Gjennomsnittsskåren i elevundersøkelsen beregnes ut fra elevenes svar på en 5-punktsskala. Høyeste verdi er 5 og betyr positivt resultat, mens laveste verdi er 1.

Tabell 6.7. Oversikt over deltagelse (i prosent) i elevundersøkelsen de siste fem årene.

Deltagelse i elevundersøkelsen de siste fem skoleår ^a					
	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Svarprosent 7. trinn	91,2 %	85,6 %	80,1 %	90,2 %	89,8 %
Svarprosent 10. trinn	87,0 %	86,3 %	87,3 %	83,5 %	85,4 %

^a Udir, statistikkbanken. Per 01.10.2022

Trivsel og tilhørighet

I følge elevundersøkelsen rapporterer flertallet av elevene på 7. trinn (85 %) og 10. trinn (83,3 %) at de trives godt eller svært godt på skolen.

Tabell 6.8. Elevenes opplevelse av trivsel på skolen i Trondheim kommune på 7. og 10 trinn.

Elevundersøkelsen, trivsel ^{ab}					
	Trives svært godt	Trives godt	Trives litt	Trives ikke noe særlig	Trives ikke i det hele tatt
7. trinn	30,6 %	54,4 %	*	*	*
10. trinn	28,9 %	54,4 %	11,7 %	*	*

^a Udir, elevundersøkelsen. Per 01.10.2022

^b Data under publiseringsgrense er markert med *

Støtte fra lærerne

Relasjonen mellom lærer og elev er viktig både for elevenes læring og trivsel.

Elevene i Trondheim kommune opplever at de har god emosjonell og faglig støtte fra lærerne sine med en gjennomsnittsskåre på 4,3. Denne skåren har vært stabilt høy over tid.

Mestring

Indeksen mestring i Elevundersøkelsen viser elevenes opplevelse av mestring i forbindelse med undervisning, lekser og arbeid på skolen. Det er liten eller ingen endring over tid på resultatene til elevene i Trondheim på disse spørsmålene. De rapporterer en samlet gjennomsnittsskåre på 3,9 både på 7. og 10. trinn. Det er få forskjeller mellom kjønnene, bortsett fra på spørsmålet "Tenk på når lærerne går gjennom og forklarer nytt stoff på skolen. Hvor ofte forstår du det som lærerne

gjennomgår og forklarer?” På dette spørsmålet svarer guttene på 10. trinn mer positivt enn jentene, med gjennomsnittsskåre 3,8 mot 3,5.

Motivasjon

Nasjonale tall fra elevundersøkelsen viser en tendens til at elevene i perioden fra 2016 har blitt mindre motivert, spesielt på barnetrinnet. Vi ser at elevene i Trondheim kommune rapporterer i samsvar med denne nasjonale trenden.

Tabell 6.9. Oversikt over elevenes motivasjon på 7. og 10. trinn, Trondheim kommune de siste fem årene.

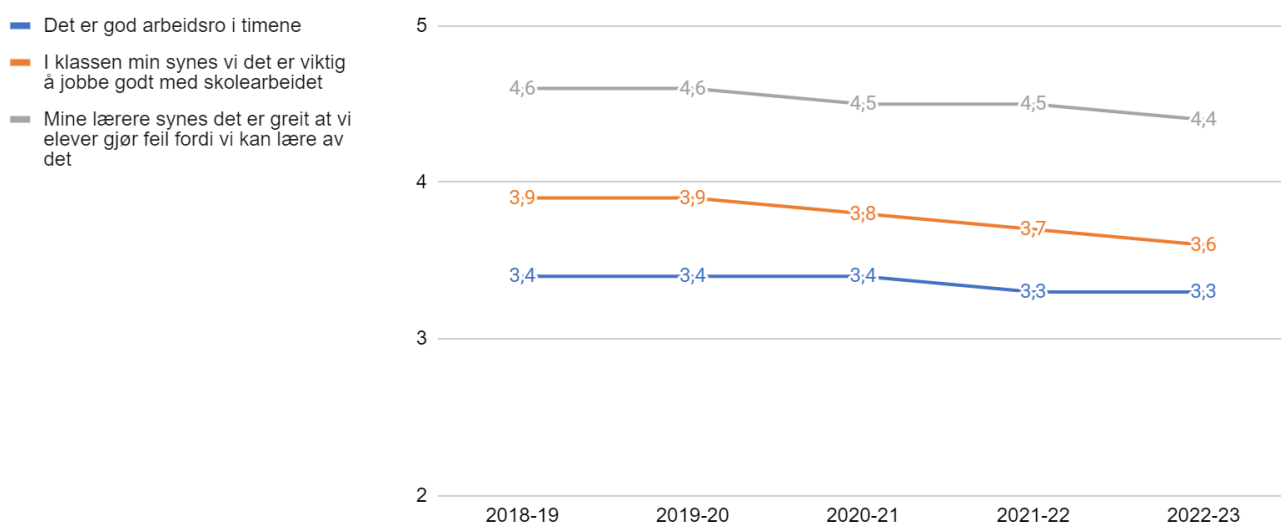
Elevundersøkelsen, indeks motivasjon ^{ab}					
7. trinn	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Trondheim kommune	3,9	3,8	3,7	3,6	3,5
Hele landet	3,8	3,8	3,7	3,6	3,5
10. trinn	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Trondheim kommune	3,5	3,5	3,5	3,4	3,4
Hele landet	3,5	3,4	3,5	3,4	3,3

^a Udir, Elevundersøkelsen. Per 01.10.2022

^b Svorskalaen er fra 1-5, der 5 betyr positivt resultat. Indeksen bygger på 5 spørsmål knyttet til motivasjon.

Læringskultur - arbeidsro

I indeksen “Læringskultur” skal elevene svare på påstandene: Det er god arbeidsro i timene; I klassen min synes vi det er viktig å jobbe godt med skolearbeidet; Mine lærere synes det er greit at vi elever gjør feil fordi vi kan lære av det.

Figur 6.10. Elevenes opplevelse av læringskultur. (Udir, Elevundersøkelsen, per 01.10.2023)

Den synkende trenden av elevenes opplevelse av sin læringskultur på 7. trinn de siste fem årene er illustrert i Figur 6.10. Denne trenden er ikke like tydelig på 10. trinn. Elever på 10.trinn rapporterer om noe bedre arbeidsro i timene enn elevene på 7. trinn. Det er liten forskjell mellom gutter og jenter, men guttene svarer noe mer positivt. På påstanden “I klassen min synes vi det er viktig å jobbe godt med skolearbeidet” svarer gutter med en høyere skåre enn jenter både på 7. og 10.trinn.

Vurdering for læring

Prinsippene i vurdering for læring som er nedfelt i forskrift til opplæringsloven er: tydelige mål og kriterier, faglige relevante tilbakemeldinger, råd om forbedring og involvering i vurderingsarbeidet. Indeksen vurdering for læring i Elevundersøkelsen kartlegger elevenes opplevelse av de fire prinsippene.

Av tabell 6.10 fremgår det en synkende tendens i svarene fra elevene på 7.trinn, mens elevene på 10.trinn svarer i samsvar med tidligere år. Det er ubetydelige forskjeller mellom gutter og jenter.

Tabell 6.10. Oversikt over elevenes opplevelse av vurdering for læring på 7. og 10. trinn, Trondheim kommune de siste fem årene.

Elevundersøkelsen, indeks vurdering for læring ^{ab}					
7. trinn	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Trondheim kommune	3,8	3,8	3,7	3,6	3,6
Hele landet	3,9	3,9	3,8	3,8	3,7
10. trinn	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Trondheim kommune	3,2	3,3	3,2	3,2	3,2
Hele landet	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3

^a Udir, Elevundersøkelsen. Per 01.10.2022

^b Svorskalaen er fra 1-5, der 5 betyr positivt resultat. Indeksen bygger på 2 spørsmål knyttet til vurdering for læring for 7. trinn og 3 spørsmål knyttet til vurdering for læring for 10. trinn.

Medvirkning

Opplæringsloven og Læreplanverket for Kunnskapsløftet gir rammer og føringer for elevmedvirkning som gjelder for all opplæring i alle fag. Indeksen “medvirkning” i Elevundersøkelsen viser elevenes opplevelse av mulighet for å medvirke i arbeidet med fagene, om de blir involvert i utforming av klasseregler og deltagelse i elevrådsarbeid.

Tabell 6.11. Oversikt over elevene i Trondheim kommune sin opplevelse av medvirkning på 7. trinn de siste fem årene.

Elevundersøkelsen, indeks medvirkning ^{ab}					
7. trinn	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Trondheim kommune	3,8	3,7	3,6	3,5	3,5
Hele landet	3,8	3,8	3,7	3,7	3,6

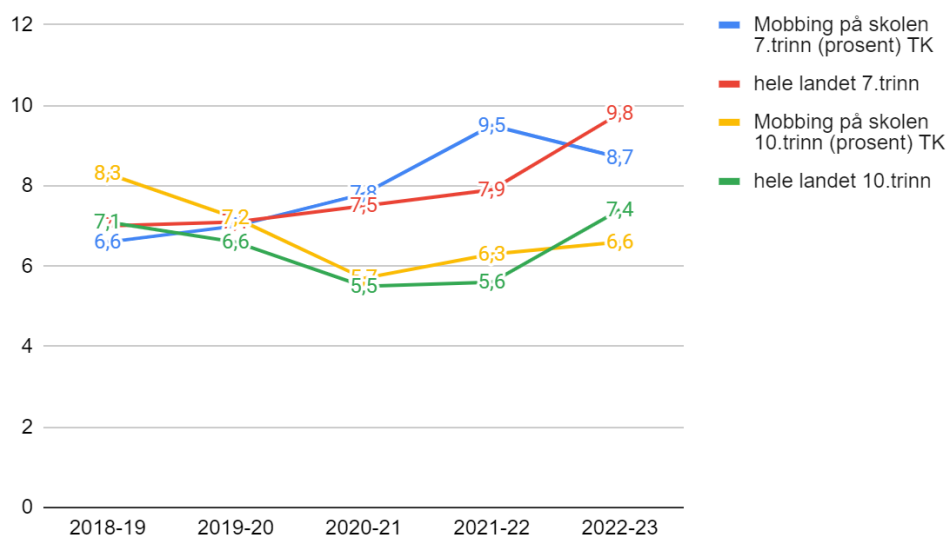
^a GSI. Per 01.10.2022

* Svorskalaen er fra 1-5, der 5 betyr positivt resultat. Indeksen bygger på 4 spørsmål knyttet til medvirkning.

Av tabell 6.11 fremgår det de siste fem år en synkende tendens i svarene på 7.trinn på elevenes opplevelse av elevdemokrati og medvirkning. Jentene på 7.trinn svarer med noe høyere skåre enn guttene, men det er en mer tydelig forskjell mellom kjønnene på spørsmålet “Er dere elever med på å lage regler for hvordan dere skal ha det i klassen/gruppa?” der jentene svarer med en gjennomsnittsskåre på 3,8 mot guttenes 3,5. Det er stor variasjon mellom de ulike skolene i Trondheim på indeksen elevdemokrati og medvirkning på 7. trinn med en variasjonen i gjennomsnittsskåren er fra 4,2 til 3, 1.

Mobbing

I Elevundersøkelsen blir elevene spurt om de er mobbet av medelever, om de er digitalt mobbet og om de er mobbet av voksne på skolen. Elever som svarer at de er mobbet to-tre ganger i måneden eller oftere, inngår i tallene for den enkelte skole. Resultatene de siste fem årene er fremstilt i figur 6.11 sammenlignet med nasjonalt nivå.

Figur 6.11. Oversikt over rapportert mobbing på 7. og 10. trinn (Trondheim kommune og nasjonalt), skoleåret 2022/2023. (Udir, elevundersøkelsen, per 01.10.2022)

Resultatene fra elevundersøkelsen 2022-2023, fremstilt i tabell 6.12 viser at det er en høyere andel elever som rapporterer om mobbing på 7. trinn enn på 10.trinn. Sammenlignet med nasjonalt gjennomsnitt er det noe lavere andel elever som rapporterer om mobbing i Trondheim kommune, noe som er en forbedring etter å ha ligget over snittet i flere år. Det er en stor variasjon mellom de ulike enhetene, men da data fra enhetsnivå i stor grad er under publiseringsnivå, kan de av personvern hensyn ikke sammenlignes.

Tabell 6.12. Oversikt over resultater for Trondheim kommune i hvert hovedspørsmål om mobbing i elevundersøkelsen de siste fem årene.

Elevundersøkelsen, Trondheim kommune, offentlig skole, begge kjønn^{ab}					
7. trinn	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Er du blitt mobbet av andre elever på skolen de siste månedene?***	5,5 %	5,8 %	6,2 %	8,1 %	7,2 %
Er du blitt mobbet av voksne på skolen de siste månedene?	1 %	1,4 %	1,4 %	*	*
Er du blitt mobbet digitalt (mobil, iPad, PC) de siste månedene?	2,3 %	2 %	3,5 %	3,9 %	3,5 %
10. trinn	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Er du blitt mobbet av andre elever på skolen de siste månedene?	5,4 %	4,5 %	4,0 %	4,5 %	4,3 %
Er du blitt mobbet av voksne på skolen de siste månedene?	3,2 %	2,9 %	2,1 %	2,7 %	3,0 %
Er du blitt mobbet digitalt (mobil, iPad, PC) de siste månedene?	3,1 %	2,8 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %

^a Udir, Elevundersøkelsen. Per 01.10.2022

^b Data under publiseringsgrense er markert med *

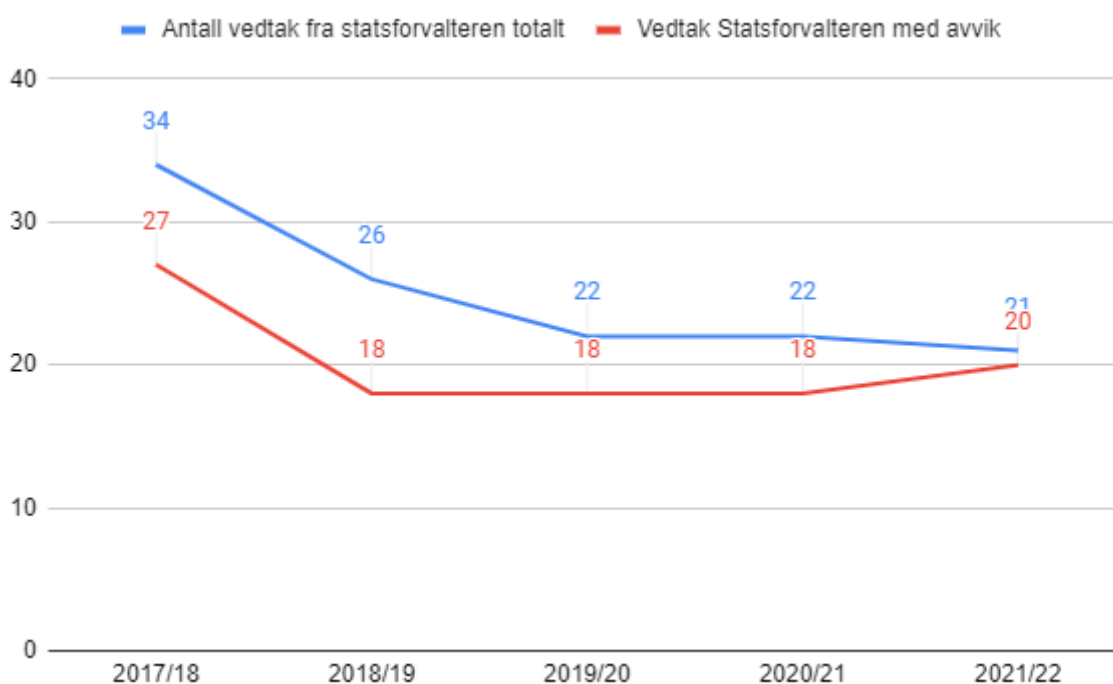
***Elever som svarer at de er mobbet to-tre ganger i måneden eller oftere.

Skolemiljø saker

Eleven har en individuell rett til et trygt og godt psykososialt og fysisk skolemiljø. For det psykososiale skolemiljøet er det elevens egen opplevelse som er avgjørende. Kapittel 9A i opplæringsloven skal bidra til at elevene har det trygt og godt på skolen, slik at elevene trives og kan lære best mulig. Loven gir eleven en individuell rett og inneholder en fremgangsmåte for hvordan skolen og Statsforvalteren skal behandle

sakene på best mulig måte.

Alle situasjoner der en elev opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø er unike, og krever tilpassede tiltak. For å finne egnede tiltak, må skolen undersøke og analysere saken nøye. Til dette må man benytte profesjonelt skjønn i vurderingen av hva som er til elevens beste. Skolens aktivitetsplikt er delt i fem delplikter. Alle som arbeider på skolen har plikt til å følge med, gripe inn og varsle hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen har plikt til å undersøke og sette inn egnede tiltak som sørger for at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Rundt 90 prosent av sakene løses på skolene. Saker der elever eller foresatte påklager behandlingen, går til Statsforvalteren i Trøndelag. Figur 6.12 viser en oversikt over vedtak fattet av Statsforvalteren i Trøndelag knyttet til skolemiljø saker. Over tid er det i delplikten 'tiltak' og delplikten 'undersøke' at kommunen har flest avvik.

Figur 6.12. Antall vedtak fattet av Statsforvalteren knyttet til skolemiljø saker. Kilde Statsforvalteren i Trøndelag.

Fravær

Arbeid med skolefravær og forebygging av dette er forankret i Lov om grunnskolen og den videregående opplæring, opplæringsloven (1998) og blir nærmere regulert i forskrift for opplæringsloven (2006). I den overordnede delen av læreplanen blir dette fremmet gjennom en bevisstgjøring av ansvaret, "Skolen skal utvikle inkluderende og gode fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle" (Kunnskapsdepartementet, 2017). Fravær av et visst omfang medfører bekymring knyttet til elevens faglige utvikling og sosiale tilhørighet. I samarbeid med hjemmet

medfører slikt fravær særskilte tiltak.

Under koronapandemien ble det gjort endringer i fraværsreglene som vanskeliggjør sammenligning av statistikk på fravær de siste tre skoleårene (2019-2022). Så langt i inneværende skoleår ser vi en klar tendens til en økning i antall elever med høyt skolefravær. I 2. termin skoleåret 2017-18 var det 265 elever med et fravær på 20 prosent eller mer. Tilsvarende var det etter de første 100 skoledagene i skoleåret 2022-23, 509 elever med 20 prosent eller mer fravær. Dette er en betydelig økning. Rektorene gir tilbakemelding om at det er en stor andel av disse barna som de er bekymret for.

Det bekymringsfulle fraværet kan være både dokumentert og ikke-dokumentert fravær fra undervisningen og det sosiale fellesskapet i skolen. Dette betyr at høyt skolefravær alene ikke er en grunn for bekymring, da fravær kan ha mange ulike årsaker. Det kan være sammensatte årsaker til bekymringsfullt fravær, og hver enkelt elev må behandles individuelt. For å kunne igangsette gode tiltak er det viktig å kartlegge faktorer i skolen, hjemme og hos eleven selv. I oppfølgingen skal skolen lytte til og ivareta elevens synspunkter.

Uten å ha et godt nok sammenligningsgrunnlag med foregående år, men med utgangspunkt i foreløpige tall for inneværende skoleår og tilbakemeldinger fra rektorene, er det sterke indikatorer som peker i retning av at fraværet blant mange av kommunens elever er bekymringsfullt høyt.

Beskrivelser av resultat kvalitet i skolen

Resultatkvalitet handler om det helhetlige læringsutbyttet for elevene i skolen. Det eksisterer ulike prøver og statistikker som viser i hvilken grad elevene oppnår ønsket kompetanse. Videre er en oversikt over hvordan de viktigste statistikkene og prøvene fra Utdanningsdirektoratet (u.å.f) beskriver elevenes læringsresultater i Trondheim kommune.

Standpunktkarakterer

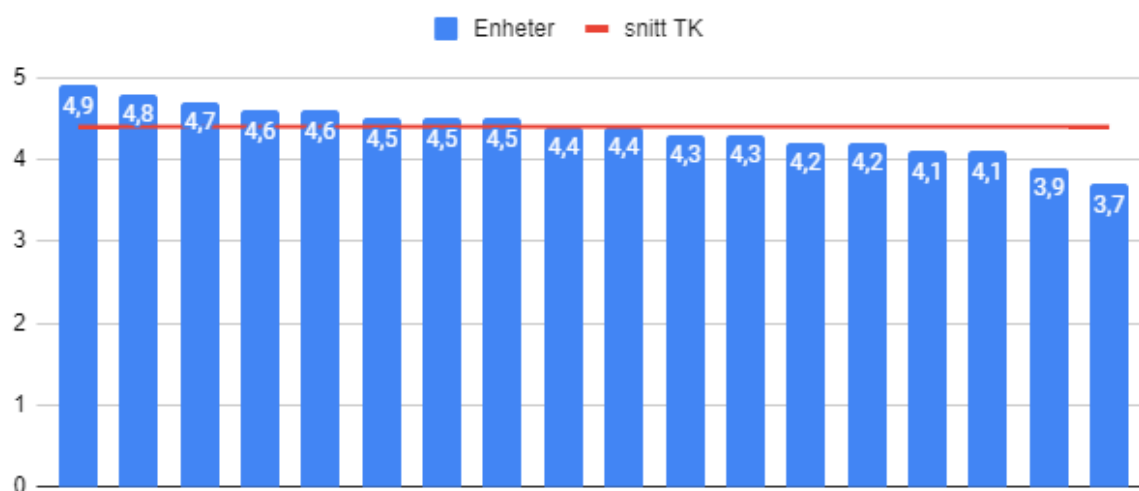
Standpunktkarakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har ved avslutning av opplæringen. Grunnlaget for vurdering i fag er kompetansemålene i læreplanen i faget. Kompetanse som eleven har vist i løpet av opplæringen er en del av vurderingen når standpunktkarakteren skal fastsettes. Eleven skal ha mulighet til å vise kompetanse på flere og varierte måter for at læreren skal få tilstrekkelig kunnskap om elevens samlede kompetanse.

Tabell 6.13. Oversikt over standpunktkarakter 10. trinn for Trondheim kommune og nasjonalt de siste fem årene.

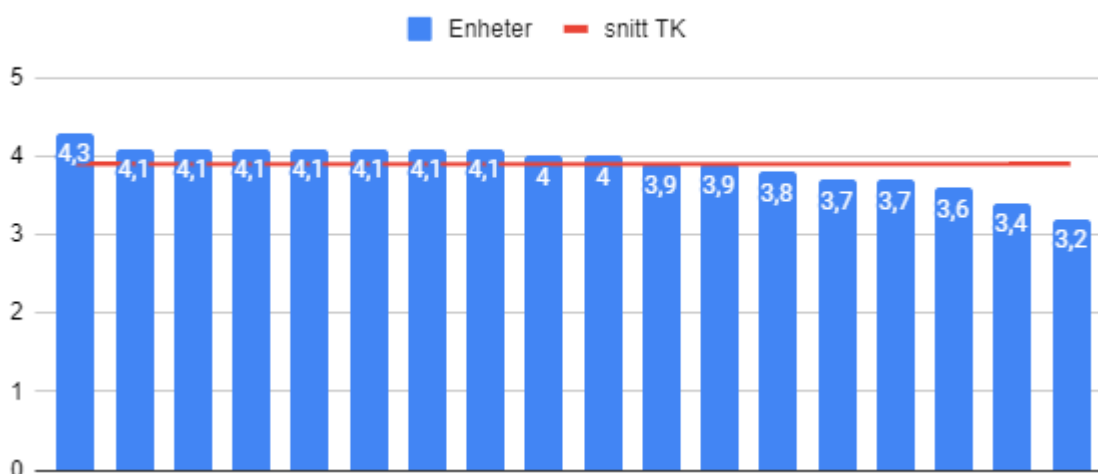
Standpunktkarakterer 10 trinn					
Engelsk, skriftlig	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
Trondheim kommune	4,2	4,1	4,2	4,3	4,4
Hele landet	4,0	4,0	4,1	4,1	4,3
Matematikk	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
Trondheim kommune	3,8	3,8	3,9	3,9	3,9
Hele landet	3,7	3,7	3,8	3,8	3,7
Norsk hovedmål, skriftlig	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
Trondheim kommune	4,0	4,0	4,1	4,1	4,1
Hele landet	3,9	3,9	4,0	4,0	4,0

^a Udir, Statistikkbanken. Per 01.10.2022

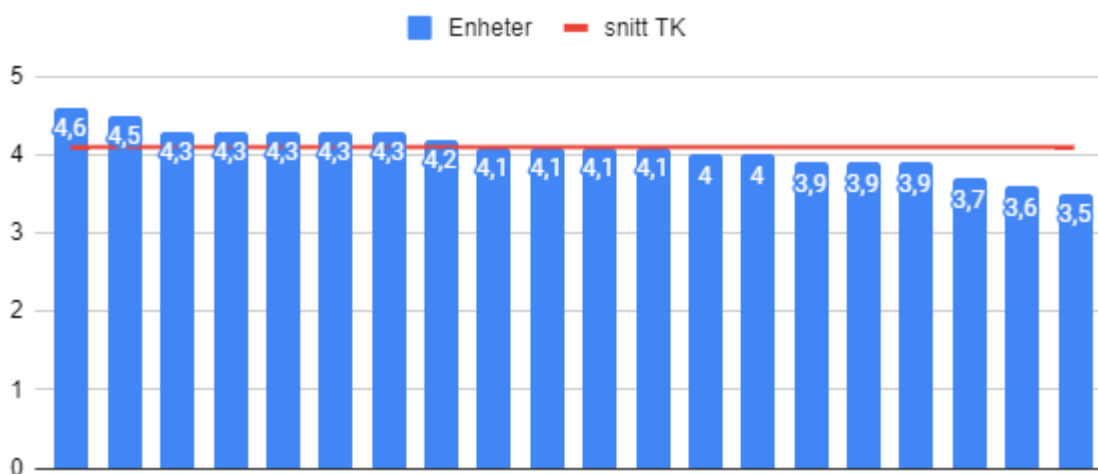
Figur 6.13-15 nedenfor viser variasjonen i standpunktkarakterer mellom enheter med 10. trinn i Trondheim kommune. Det er en variasjon i alle de tre fagene på litt over en karakter mellom skolen med høyest snitt og skolen med lavest snittkarakter. Forskjellen er størst i engelsk.

Figur 6.13. Variasjon mellom enheter i standpunktkarakter, Engelsk 10. trinn, skoleåret 2021/2022. (Udir, Statistikkbanken, per 01.10.2022)

Figur 6.14. Variasjon mellom enheter i standpunktkarakter, Matematikk 10. trinn, skoleåret 2021/2022. (Udir, Statistikkbanken, per 01.10.2022)

Figur 6.15. Variasjon mellom enheter i standpunktkarakter, Norsk 10. trinn, skoleåret 2021/2022. (Udir, Statistikkbanken, per 01.10.2022)

Grunnskolepoeng

Grunnskolepoeng er en samlet poengsum som regnes ut ved at alle avsluttende karakterer som føres på vitnemålet, legges sammen og deles på antall karakterer slik at en får et gjennomsnitt. Deretter ganges gjennomsnittet med 10. Elever som har færre enn halvparten gyldige karakterer er ikke med i beregningene (Forskrift til opplæringsloven § 6-26).

Skoleårene 2019-20, 2020-21 og 2021-22 ble alle eksamener for elever i grunnskolen avlyst. Grunnskolepoengene for disse skoleårene er derfor kun basert på standpunktkarakterer.

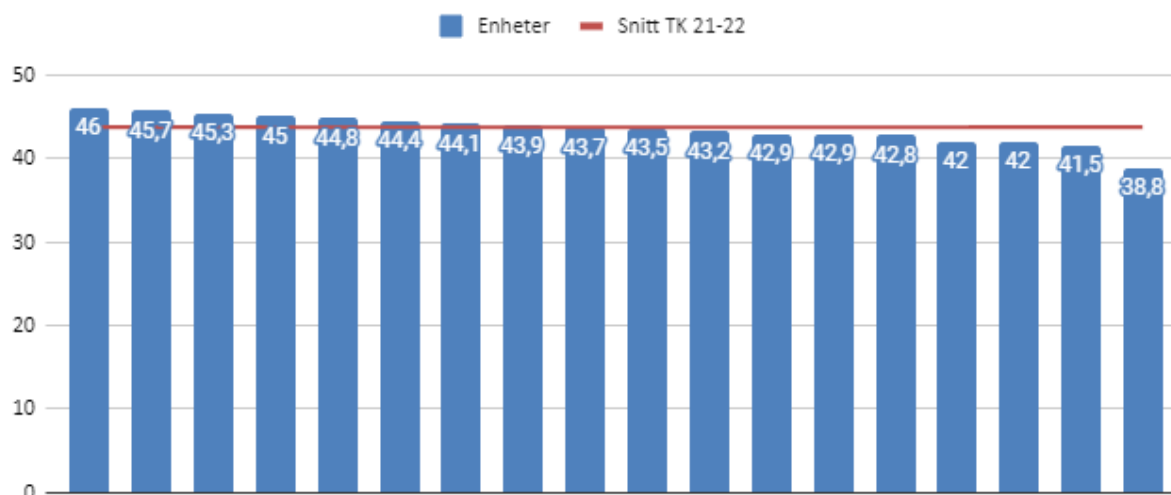
Tabell 6.14. Oversikt over grunnskolepoeng 10. trinn for Trondheim kommune og nasjonalt de siste fem årene.

Grunnskolepoeng					
Engelsk, skriftlig	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
Hele landet (begge kjønn)	41,8	42	43,2	43,3	43,2
Trondheim kommune (begge kjønn)	42,7	42,3	43,8	43,9	43,7
Jenter (Hele landet)	44,0	44,3	45,4	45,5	45,5
Jenter (Trondheim kommune)	44,5	44,4	45,8	46,1	45,7
Gutter (Hele landet)	39,5	39,6	40,9	40,9	41,1
Gutter (Trondheim kommune)	40,6	40,1	41,8	41,5	41,8

^a Udir, Statistikkbanken. Per 01.10.2022

Tabell 6.14 viser en sammenligning av grunnskolepoeng i Trondheim kommune og landsgjennomsnittet. Trondheim kommune har de siste fem år ligget stabilt noe over landsgjennomsnittet. Jentene har de siste årene ligget på et stabilt nivå, og 0,2 poeng over det nasjonale snittet for jenter skoleåret 2021-2022. Snittet for gutter i Trondheim har de siste fem årene hatt en gradvis økning og ligger i skoleåret 2021-2022 0,7 poeng over det nasjonale snittet for gutter.

Figur 6.16 viser at det er en stor variasjon i grunnskolepoeng mellom enheter med 10.trinn i Trondheim kommune. Skolen med høyest snitt har 46 grunnskolepoeng, mens skolen med lavest snitt har 38,8 grunnskolepoeng i gjennomsnitt.

Figur 6.16. Variasjon mellom enheter i grunnskolepoeng, skoleåret 2021/2022. (Udir, Statistikkbanken, per 01.10.2022)

Nasjonale prøver

Nasjonale prøver er obligatoriske prøver som har som formål å gi skolene informasjon om elevenes ferdigheter i lesing, regning og engelsk, som er viktige for læring i alle fag. Informasjonen fra prøvene skal danne grunnlag for underveisvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivå av skolesystemet.

Resultatene fra nasjonale prøver blir publisert på en skala der det nasjonale gjennomsnittet er 50 skalapoeng. Elevene blir ut ifra antall skalapoeng fordelt på ulike mestringsnivåer. Det er tre mestringsnivåer på 5. trinn.

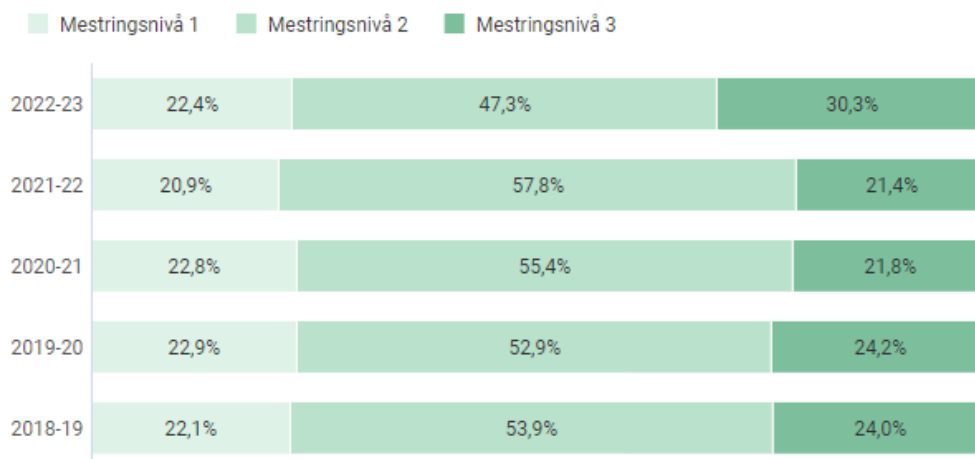
Måling av utvikling over tid startet i 2014 for engelsk og regning, og i 2016 for lesing. Grensene for hvert av mestringsnivåene ble fastsatt samme år. Måling av utvikling over tid og fastsatte grenser for mestringsnivåer gjør at vi kan se om resultatene endrer seg fra år til år. Først etter flere år kan vi si noe om hva som er en trend. Høsten 2022 ble det gjort endringer i prøven som gjør at resultatene ikke kan sammenlignes direkte med tidligere år. Resultatene for lesing vil videre bli vektlagt.

Tabell 6.15. Resultater på nasjonale prøver i lesing, 5. trinn for Trondheim kommune og nasjonalt skoleåret 2022-2023.

Nasjonale prøver i lesing, 5. trinn skoleåret 2022-2023 ^a				
	Skalapoeng	Mestringsnivå 1	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 3
Hele landet	50	22,3 %	48,8 %	28,9 %
Trondheim kommune	50	22,4 %	47,3 %	30,3 %

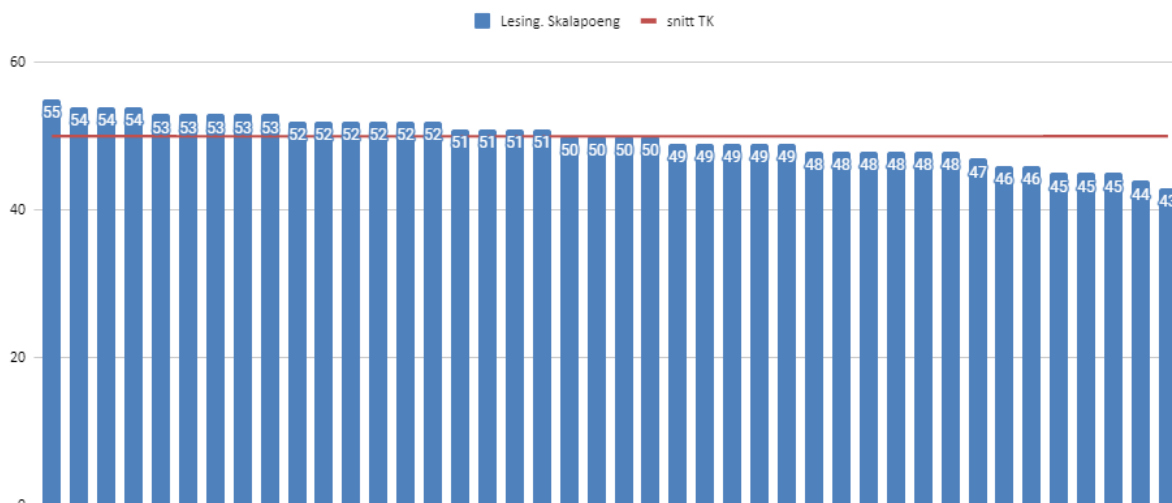
^a Udir, Statistikkbanken. Per 01.10.2022

Nasjonale prøver i lesing gjennomføres hvert år på 5., 8. og 9. trinn med mål om å kartlegge i hvilken grad elevene klarer å finne, tolke og reflektere over innholdet i en tekst. Leseforståelse er et sammensatt begrep som omfatter flere aktive konstruksjonsprosesser og som foregår i samsvar med andre prosesser, der skrive og kommunikasjon er sentrale. Tabell 6.15 og figur 6.17 viser at resultater på nasjonale prøver i lesing på 5. trinn i Trondheim kommune ligger på landsgjennomsnittet og er relativt stabile sammenlignet med foregående år, med en noe positiv utvikling de siste to årene.

Figur 6.17. Utvikling de siste fem årene på de ulike mestringsnivåene ved nasjonale prøver i lesing for 5. trinn. (Udir, Statistikkbanken, per 01.10.2022)

Det er store forskjeller i leseferdigheter mellom skoler med 5. trinn i kommunen. Resultatene varierer fra 55 til 43 skalapoeng, som vist i figur 6.18. Den store forskjellen mellom enhetene i Trondheim kommune er også synlig over tid. Andelen elever på både mestringsnivå 1 og 3 varierer fra omtrent 50 prosent til 10 prosent.

Figur 6.18. Variasjon mellom enheter i Trondheim kommune, nasjonale prøver i lesing på 5. trinn, skoleåret 2022/2023. (Udir, Statistikkbanken, per 01.10.2022)

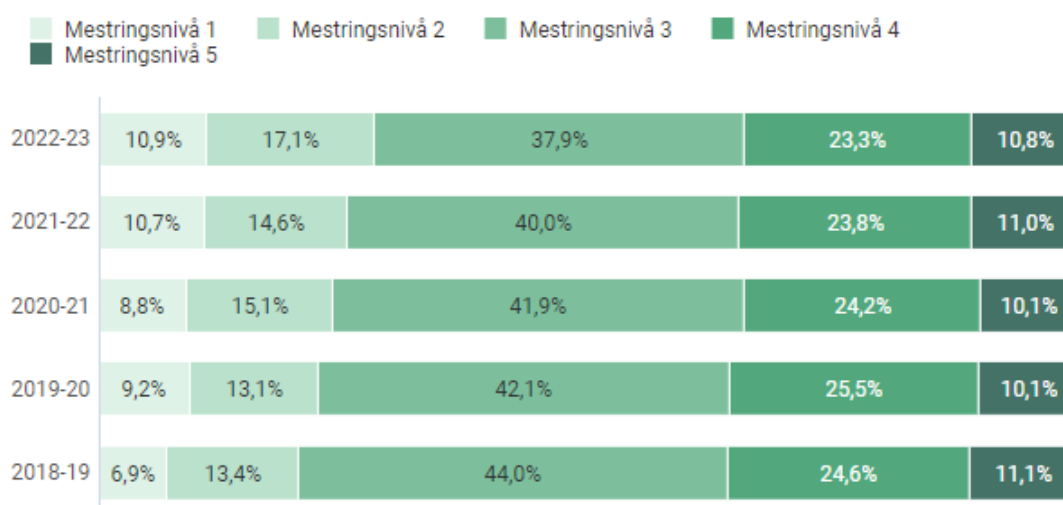
Også i regning og engelsk ligger kommunen over tid nært nasjonalt snitt og utvikling. I likhet med lesing er det stor variasjon mellom enhetene i kommunen både i skalapoeng og i fordeling mellom mestringsnivå. Enhetene varierer i regning fra 59 til 42 skalapoeng, snittet for kommunen er 50 skalapoeng. I engelsk er variasjonen fra 54 til 43 skalapoeng, noe mindre enn i lesing med kommunalt snitt på 50 skalapoeng.

Det nasjonale gjennomsnittet for engelsk på 8. trinn er på 50 skalapoeng. Elevene blir ut ifra antall skalapoeng fordelt på ulike mestringsnivåer. Det er fem mestringsnivåer på 8. trinn.

Tabell 6.16. Resultater på nasjonale prøver i lesing, 8. trinn for Trondheim kommune og nasjonalt skoleåret 2022-2023.

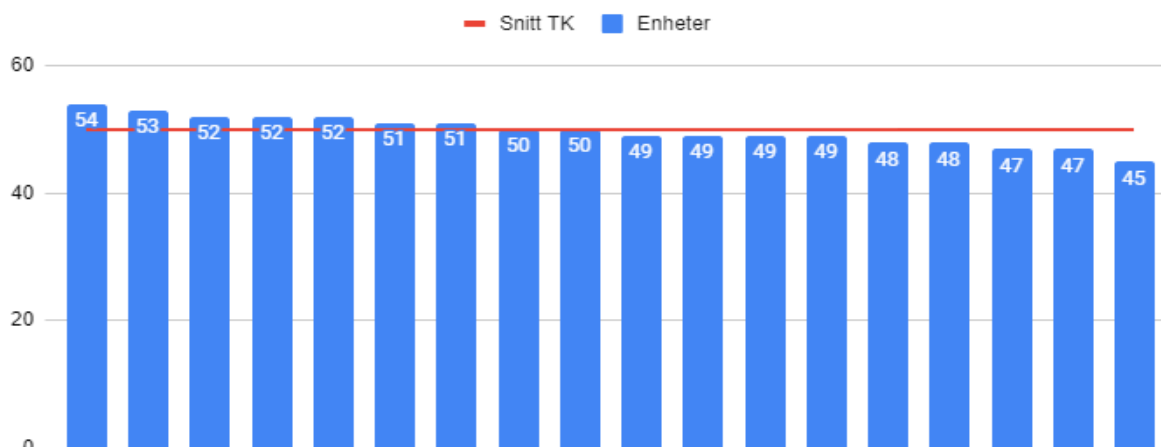
Nasjonale prøver i lesing, 8. trinn skoleåret 2022-2023 ^a						
	Skalapoeng	Mestring snivå 1	Mestring snivå 2	Mestring snivå 3	Mestring snivå 4	Mestring snivå 5
Hele landet	50	9,5 %	20,5 %	38,4 %	21,2 %	10,4 %
Trondheim kommune	50	10,9 %	17,1 %	37,9 %	23,3 %	10,8 %

^a Udir, Statistikkbanken. Per 01.10.2022

Figur 6.19. Utvikling de siste fem årene på de ulike mestringsnivåene ved nasjonale prøver i lesing for 8. trinn. (Udir, Statistikkbanken, per 01.10.2022)

Tabell 6.16 og figur 6.19 viser at kommunens resultatene for elevenes leseferdigheter på 8. trinn over tid ligger nært nasjonalt snitt og utvikling. Det er stor variasjon mellom enhetene med en variasjon fra 54 til 45 skalapoeng, som vist i figur 6.20. Forskjellene er mindre mellom enhetene på ungdomstrinn enn på 5.trinn. Andelen elever på både mestringsnivå 1 og 5 varierer fra omtrent 20 prosent til 5 prosent.

Figur 6.20. Variasjon mellom enheter i Trondheim kommune, nasjonale prøver i lesing på 8. trinn, skoleåret 2022/2023. (Udir, Statistikkbanken, per 01.10.2022)

Også i regning og engelsk på 8. trinn er det tydelig at kommunen over tid ligger nært nasjonalt snitt og utvikling. Som for lesing er det stor variasjon mellom enhetene i kommunen i skalapoeng og da også i fordeling mellom mestringsnivå. Enhetene varierer i regning fra 53 til 46 skalapoeng, snittet for kommunen er 50 skalapoeng. I engelsk er variasjonen fra 53 til 48 skalapoeng og dermed noe mindre enn i lesing og regning, snittet for kommunen er 51 skalapoeng. Resultatene viser at det er små endringer i elevenes resultater det siste året i engelsk og regning. I lesing ser vi en negativ endring da det er noen flere elever på mestringsnivå 1 og 2.

På 9.trinn gjennomføres de nasjonale prøvene i ferdighetene lesing og regning. Tendensen i lesing er som på 8.trinn med noen flere elever på mestringsnivå 1 og 2 og færre på nivå 4 og 5. I regning er resultatene noe bedre enn fjorårets. Det er økning i antall elever på de høyeste mestringsnivåene og noen færre elever på mestringsnivå 1 og 2

Skolebidragsindikator

Skolebidragsindikatorerne skal gi en indikasjon på hva skolens innsats har å si for elevenes resultater. I dette ligger forskjellen mellom det skolens elever faktisk oppnår og det vi forventer at elever skal oppnå når vi tar hensyn til elevenes forutsetninger. Indikatorerne skal brukes i det lokale arbeidet med skoler, og må sees i sammenheng med annen informasjon om skolen, som lokalt kunnskapsgrunnlag og annen tilgjengelig informasjon om skolens tilstand, som læringsresultater og læringsmiljø.

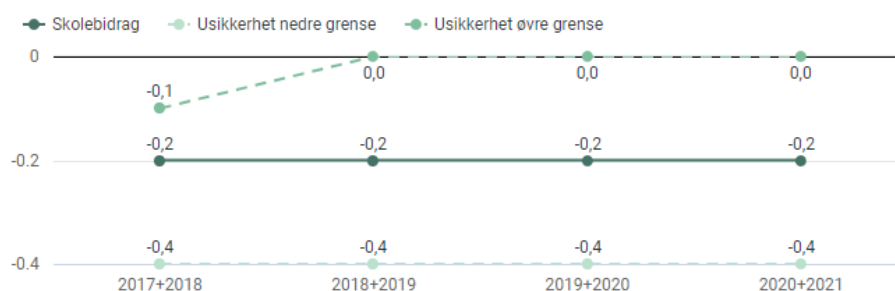
Det beregnes vanligvis skolebidragsindikatorer for 1.-4. trinn, 5.-7. trinn og 8.-10. trinn. Grunnet avlyst eksamen blir det ikke beregnet skolebidragsindikatorer for 8.-10. trinn.

For indikatoren for 1.-4. trinn kontrolleres kun for familiebakgrunn, og gir derfor ikke et så presist estimat på skolens bidrag sammenlignet med de andre trinnene.

Indikatoren for 5.-7. trinn inkluderer resultater fra nasjonale prøver og gir derfor et bedre bilde av skolens innsats for elevens resultater. Dersom en skole har et faktisk resultat som er i tråd med forventet resultat vil skolebidraget være lik gjennomsnittet for alle skoler i landet, som er satt til null.

Skolebidrag 5.-7.trinn for Trondheim kommune er beregnet til -0,2 for de sammenslåtte årene 2020+2021. Resultatet er dermed likt foregående beregninger som vist i figur 6.21. Skolens bidrag er under landsgjennomsnittet dersom verdien er negativ og usikkerhetsintervallet ikke overlapper med null. Vi ser at usikkerhetsintervallet tangerer null og da tolkes kommunen skolebidrag til å være på landsgjennomsnittet.

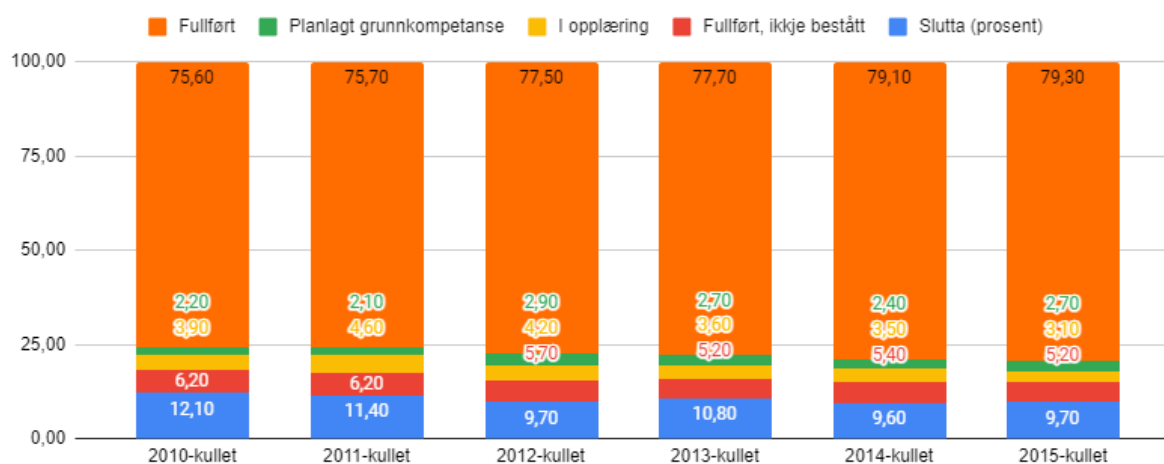
Det er stor forskjell i skolebidrag mellom skolene i Trondheim kommune. Usikkerhetsintervallene er beregnet for at skolene skal kunne måle seg opp mot landsgjennomsnittet, ikke opp mot andre skoler eller på tvers av år. Det er derfor ikke mulig å si hvorvidt en skole statistisk sett er signifikant forskjellig fra andre skoler, eller har en signifikant endring over tid. Vi har derfor ikke tatt med diagram som viser forskjeller mellom enhetene når det gjelder skolebidrag.

Figur 6.21. Utvikling de siste fem år, skolebidrag 5.-7. trinn. (Udir, Statistikkbanken, per 01.10.2022)

Videregående opplæring

Gjennomføringsstatistikken til videregående opplæring inkluderer personer som startet på grunnkurs for første gang et gitt år og andelen som har fullført med studie- eller yrkeskompetanse i løpet av fem/seks år. Beregnet i prosent av alle som startet grunnkurs i videregående opplæring det året. Personer som etter fem/seks år fortsatt er i videregående opplæring, regnes ikke som gjennomført. Det er tatt utgangspunkt i personens bostedskommune det året han eller hun startet på grunnkurs i videregående opplæring. Gjennomføringsgraden i videregående opplæring i Trondheim er på omtrent 80 prosent og på linje med resten av landet. Det har vært en gradvis økning de siste fem årene som illustrert i figur 6.22.

Figur 6.22. Status for gjennomføring fem/seks år etter at de begynte i vg1 for første gang. (Kilde er Udir)

Tabell 6.17 viser at det er tydelige forskjeller mellom bydelene der Heimdal bydel over tid har ligget under gjennomføringsgraden i de tre andre bydelene.

Tabell 6.17. Gjennomføring av videregående, 3 års glidende statistikk.

3 års glidende statistikk, gjennomføring av videregående opplæring ^{ab}						
År	2014-2016	2015-2017	2016-2018	2017-2019	2018-2020	2019-2021
Hele landet	74 %	75 %	77 %	77 %	78 %	79 %
Trondheim kommune	75 %	75 %	76 %	78 %	79 %	80 %
Midtbyen bydel	77 %	78 %	77 %	79 %	81 %	82 %
Østbyen bydel	78 %	77 %	77 %	79 %	81 %	81 %
Lerkendal bydel	75 %	76 %	78 %	79 %	80 %	80 %
Heimdal bydel	69 %	71 %	73 %	73 %	74 %	76 %

^a Kilde er FHI

^b prosentvis gjennomsnitt av de tre årene.

Kommunedirektørens samlede vurdering av skole

Det samlede bildet er at elevene i skolene i Trondheim har en god skolegang. Det vil si en skolegang preget av god læring og danning i et inkluderende læringsmiljø, som gir et godt faglig og sosialt grunnlag for å gjennomføre videregående opplæring. Hver skoledag går dyktige og kompetente medarbeidere på jobb for å gjøre sitt beste for elevene.

Når det overordnede bildet brytes ned, blir områder som fremstår som mer krevende synlige. Det vil si områder og situasjoner som gjør at tilstanden i deler av skolen i Trondheim kan oppleves utfordrende av alle berørte parter.

Ressurstildeling ut fra “standardelev” per skole gir i utgangspunktet en tilfredsstillende bemanning sett opp mot lærernormen. Utviklingen med en voksende gruppe med særlig sårbare barn som krever mer og andre typer ressurser, kan på enkelte skoler føre til en utfordrende situasjon, både for eleven og skolen. Vi får ikke alltid tatt høyde for dette når vi bemanner og vi greier ikke alltid å svare opp det endrede bemanningsbehovet uten at det går ut over det ordinære skolebudsjettet. Dette oppleves noen ganger som utfordrende for både eleven, hjemmet og for skolen. Videre oppleves det som stadig mer utfordrende å få tak i rett kompetanse, selv om handlingsrommet ressursmessig kan være til stede.

Det at det er en økende andel av barn i sårbare livssituasjoner utfordrer oss. Blant annet rapporterer skolene om en økning av elever som befinner seg innenfor autismespekteret. For inneværende skoleår var det 21 av disse barna som med fordel burde hatt sitt skoletilbud på et byomfattende tilbud, men som fikk avslag grunnet kapasitet. Bakgrunnen er at de byomfattende tilbudene mangler både areal, ressurser og kompetanse. Når disse barna gis sitt skoletilbud i nærskolen, flyttes utfordringsbildet med tanke på ressurser og kompetanse dit.

Dette øker behovet for gode veiledningstilbud ut til nærskolene, noe som er krevende da kapasiteten til de byomfattende tilbudene til å veilede nærskolene ikke er rigget for et slikt omfang. Det er gjort tiltak for å styrke kapasiteten ved å omprioritere innenfor budsjetttrammen, men dette har så langt ikke vist seg tilstrekkelig.

Den fysiske bygningsmassen til skolene i Trondheim er av varierende kvalitet og funksjonalitet. Den største utfordringen på dette området er i dag manglende areal og kapasitet ved de byomfattende tilbudene og kapasitet i flere skolebygg, spesielt på ungdomstrinnet.

Inkludering innebærer en aksept for at alle har sin naturlige plass i fellesskapet. Dette lykkes vi ikke godt nok med, noe som blant annet viser seg i et økende bekymringsfullt skolefravær. Dette må adresseres, og for disse elevene vil

mobbeforebyggende tiltak være en viktig del av inkluderingsarbeidet. Det vil også som en del av arbeidet med fraværsproblematikk være viktig å styrke arbeidet med alternative opplæringsarenaer, både i egen regi og i samarbeid med eksterne aktører. Disse kan fungere som en broforbindelse som gradvis kan hjelpe eleven tilbake til skolen, og videre til gjennomføring av videregående skole.

Læringsresultatene i skolen i Trondheim ligger samlet sett på nasjonalt gjennomsnitt og/eller litt over. Vi har likevel for store variasjoner mellom skolene og i den enkelte skole, noe som ikke er tilfredsstillende. Av den grunn etableres nå felles satsingsområder for alle skoler, med henblikk på å utjevne forskjeller.

Med bakgrunn i utfordringsbildet som er beskrevet over har skoleeier sammen med skolene fastsatt tre felles satsingsområder for Trondheimsskolen 2023-2026:

- Læringsorientert ledelse (analyse, vurdering og prosesskompetanse i lederteam)
- Inkluderende læringsmiljø (utenforskap og skolevegring)
- Lesing (prioritert grunnleggende ferdighet, kompetanseutvikling, systematikk på kommune- og skolenivå, rammebetingelser)

7. Kvalitet i Barne- og familietjenesten

Barne- og familietjenesten (BFT) samler kommunens tjenester innen barnevern, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og mange av de kommunale helsetjenestene for barn og unge. Se vedlegg 4 for organisasjonskart over BFT.

Fire bydelvisse enheter (BFT Heimdal, BFT Midtbyen, BFT Lerkendal og BFT Østbyen) har ansvar for avdelingene helsestasjon, skolehelsetjeneste, pedagogisk-psykologisk tjeneste, familietiltak/psykisk helse og barneverntjenesten. Tjenestene i de fire bydelvisse enhetene skal være et tilgjengelig og forebyggende hjelpetilbud for familier og barn, og skal bidra til å sikre at alle barn og unge får en trygg og god oppvekst. I tillegg har også enkelte enheter ansvar for byomfattende tilbud som Dagskolen, Uteseksjonen, Helsestasjon for ungdom (HFU), Kompetansesenter for kjønn og seksualitet (KKS) og Sammen på vei.

To byomfattende enheter samler de mer spesialiserte tjenestene innenfor helse og barnevern:

- Helse- og avlastningstjenesten for barn og unge (HABU) tilbyr spesialisert hjelp og støtte til familier med barn som har ulike funksjonshemminger.
- Omsorgsenheten følger opp barn og unge i fosterhjem, institusjon og enslige mindreårige flyktninger. De har også en byomfattende tiltaksavdeling innen barneverntjenesten. Omsorgsenheten har, sammen med bydelene, ansvar for å sikre at disse barna får god omsorg og oppfølging.

Tjenestene som ligger under BFT representerer ulike sektorer, lovverk og har til felles at de jobber sammen med barn og familier - for barns beste. At tjenestene er samlet under samme ledelse er et godt utgangspunkt for å kunne gi samordnede tjenester til innbyggerne og god hjelp til de som trenger det. Helhetlig gjennomgang av BFT ble realisert i ny organisasjonsstruktur fra november 2022. Ny organisasjonsmodell understreker at BFT skal ha et dobbeltspor i sine tilbud

1. Rask og tilgjengelig hjelp der barn og unge lever sine liv
2. Ekstra beskyttelse og tilstrekkelig hjelp for barn, unge og familier som lever med nedsatt funksjonsevne eller i utsatte livssituasjoner

Innsiktsarbeidet i helhetlig gjennomgang viser at BFT har vært fragmentert, preget av bestiller/utfører kultur, og har derfor blitt opplevd som vanskelig å navigere i for både, barn, foreldre og samarbeidspartnere. Mange forteller at de har blitt sendt mellom de ulike avdelingene uten helt å forstå hvorfor. Målet med den nye organisasjonsmodellen er å tilby hjelp basert på barn og unges behov, uavhengig av egen organisering. Selv om tjenestene i denne meldingen er presentert per sektor,

er det viktig å understreke at tjenestene nå er innrettet mot å samle et felles team rundt barn, unge og familier på tvers av både BFT og OU. Dette inkluderer etablering av tverrfaglige barnehage- og skolelag og helhetlig spesialpedagogisk modell. Disse strukturene er etablert for å bidra til at flere får hjelp tidlig og for å etablere et større felles ansvar på tvers av OU. I november 2022 opprettet også BFT avdelingen "Psykisk helse og familiearbeid" i hver bydel, som er et lavterskel psykisk helsetilbud til barn, unge og deres familier.

Det er viktig å påpeke at kvalitetsvurderinger for Barne- og familietjenesten kan være utfordrende å gjennomføre, spesielt når det gjelder å måle prosess- og resultat kvalitet.

Barne- familietjenesten i tall

Tabell 7.1. Barne- og familietjenesten i tall hentet ut 31.12.2022

Barne- og familietjenesten*						
Informasjon	Antall TK N	Antall i bydelene (andel av TK) N (%)				Kilde
		Midtbyen	Østbyen	Heimdal	Lerkendal	
Barn med vedtak om tiltak i barnevernet	1 003	91 (9,1 %)	118 (11,8 %)	179 (17,8 %)	154 (15,4 %)	Statsforvalter
Omsorgsenheten: 461 (46,0 %)*						
Barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp i barnehage (§31)	358	71 (19,8 %)	85 (23,7 %)	131 (36,6 %)	71 (19,8 %)	Udir
Barn med vedtak om nedsatt funksjonsevne (§37)	174	35 (20,1 %)	44 (25,3 %)	62 (35,6 %)	33 (19,0 %)	Udir
Barn med vedtak om spesialundervisning i grunnskole	1343	273 (20,3 %)	287 (21,4 %)	487 (36,3 %)	296 (22,0 %)	GSI
Årsverk helsestasjonstjenesten 0-5 (inkl. jordmor)	79,7	20,3 (25,5 %)	21,7 (27,2 %)	18,5 (23,2 %)	19,3 (24,2 %)	HR**
Årsverk skolehelsetjenesten	75,7	18,1 (23,9 %)	20,0 (26,4 %)	20,8 (27,5 %)	16,8 (22,2 %)	HR*
Årsverk HABU (tiltak i private hjem)	232,5					HR*
Årsverk HABU (barnebolig, avlastningsbolig og helseteam)	185,8					HR*
Årsverk Barneverntjenesten	155,0					HR*
Årsverk Byomfattende Ressursavdeling (BRA) - ambulant familieteam - sped- og småbarnsteam	54,7					HR*
Årsverk Barnevernsvakta	15,0					HR*
Årsverk familietiltak/psykisk helse og familiarbeid	56,2	12,1 (21,5 %)	14,3 (25,4 %)	16,1 (28,6 %)	13,7 (24,4 %)	HR*
Årsverk Uteseksjonen	16,7					HR*

^b prosentvis gjennomsnitt av de tre årene.

*Inkluderer 84 enslige mindreårige flyktninger, som utgjør 8 % barn med vedtak om tiltak i barnevernet

HR*: Årsgjennomsnitt ansattandel med ansattkode F, FU, FV, FUV

HR**: Årsgjennomsnitt ansattandel med ansattkode F, FU, FV, FUV, inkludert jordmor

Barnevern

Barnevernet har som oppgave å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan påvirke deres helse og utvikling negativt, får den nødvendige omsorg og hjelpe de trenger. Omsorg handler om å møte barnets behov for kjærlighet, mat, stell, klær og å sette tydelige grenser. Det er viktig for barnevernet at barnets rett til å delta i prosessene ivaretas på en god måte. Barnevernet forsøker alltid å samarbeide med foreldrene for å finne gode løsninger for både barnet og familien. Derfor er et åpent og godt samarbeid med foreldrene sentralt for å kartlegge hva som vil være til det beste for barnet.

Dersom en ansatt i barnehage eller skole, familiemedlemmer eller andre bekymrer seg for et barn, kan de henvende seg til barnevernet. Når barnevernet mottar en bekymringsmelding om barnets omsorgssituasjon, vil de gjennomføre samtaler med barnet, foreldrene, helsesøsteren og ansatte i skolen og/eller barnehagen. Deretter vil barnevernet i samarbeid med foreldrene og barnet vurdere hva som eventuelt bør gjøres videre for å hjelpe. I noen tilfeller vil det bli vurdert at familien ikke trenger videre hjelp fra barnevernet, og saken vil bli avsluttet.

I sjeldne tilfeller er det nødvendig at barn og foreldre bor fra hverandre i kortere eller lengre tid. Barnevernet kan flytte barn hvis det for eksempel er fare for grov vold, seksuelle overgrep eller rusmisbruk i familien. Uansett situasjon vil barnevernets hensikt alltid være å sikre barnets helse og sikkerhet.

I denne kvalitetsmeldingen for oppvekst og utdanning i Trondheim kommune vil vi presentere en tilstandsrapport for barnevernet, i tråd med lovpålagte krav, som krever at kommunestyret minst én gang i året skal motta en redegjørelse om tilstanden i barneverntjenesten i henhold til Lov om barneverntjenester (barnevernloven, 1992), § 2-1 nytt åttende ledd. Data og beskrivelser vil struktureres etter de tre hovedkategoriene for kvalitet: strukturkvalitet, prosesskvalitet og resultat-kvalitet (Utdanningsdirektoratet (u.å.b). Formålet med denne tilstandsrapporten er å gi kommunestyret en bedre forståelse av tilstanden, utviklingen og viktige problemstillinger innenfor barnevernet (Bufdir, u.å.).

Det er viktig å understreke at tilstandsrapportering ikke skal sees på som en enkeltstående prosess, men som en del av en kontinuerlig kvalitetsutvikling i barnevernet. Rapporten bør derfor også danne grunnlaget for videre planlegging og oppfølging av tiltak for å forbedre tjenestene. I sum kan tilstandsrapportering bidra til økt bevissthet, åpenhet og innsikt i barnevernets arbeid, og bedre prioriteringer og kontroll i kommunene.

Barnevernet: antall og andel.

Tabell 7.2.1 Barnevernet i tall sammenlignet med ASSS.

Barnevernet: antall og andel ^a						
ASSS Indikator	Trondheim - Tråantenn			Snitt ASSS	Høyest ASSS	Lavest ASSS
	2019	2020	2021	2021	2021	2021
Prioritering og behov						
BNV Ressursbruksindikator. Barnevern*	1,3	1,1	1,1	1,0	1,3	0,8
BNV Netto driftsutgifter barnevernstjenester per innbygger 0-24 år (kroner)	8 069	6 862	6 980	7 283	9 934	4 968
Dekningsgrader						
BNV Andel barn med undersøkelser i forhold til innbyggere 0-17 år (prosent)	3,8	4,1	3,8	4,0	4,7	2,6
BNV Andel barn med barneverntiltak i forhold til innbyggere 0-24 år (prosent)	2,8	2,8	2,7	2,7	3,9	1,8
BNV Andel barn som er plassert i løpet av året i prosent av antall innbyggere 0-24 år	1,1	1,0	1,0	0,9	1,3	0,4
BNV Andel barn som ikke er plassert i løpet av året i prosent av alle i tiltak (0-24 år)	61,4	63,1	63,0	67,6	76,7	59,9
BNV Andel barn med tiltak 0-5 år av antall innbyggere 0-5 år (prosent)	2,2	2,3	2,3	1,8	3,0	1,0
Produktivitet og enhetskostnader						
BNV Brutto driftsutgifter per barn (f244) med undersøkelse eller tiltak (kroner)	54 778	50 338	61 992	70 615	83 951	50 525
BNV Brutto driftsutgifter per barn (f251) som ikke er plassert av barnevernet (kroner)	63 961	55 308	62 250	54 289	62 250	31 058
BNV Brutto driftsutgifter per barn (f252) som er plassert av barnevernet (kroner)	514 959	452 468	488 654	441 774	575 381	319 890
Kvalitet						
BNV Andel barn med tiltak per 31.12 med utarbeidet plan (prosent)	87,0	90,6	91,3	92,0	95,2	84,6

^a Kilde er ASSS. Hentet 30.03.2023

ASSS-indikatorene er valgt ut av og definert av ASSS` fagnettverk. Datagrunnlaget er hentet fra SSB/KOSTRA, og viser status og utvikling over tid på utvalgte tjenesteområder - både for egen kommune og sammenlignet med de andre kommunene i nettverket. Tallene for 2022 er midlertidige, og kan bli noe justert i løpet av juni 2023.

Tabell 7.2.2 Barnevernet i tall. Utvikling i Trondheim i perioden 2018-2022.

Barnevernet i tall ^a					
	2018	2019	2020	2021	2022
Antall gjennomgåtte meldinger**	1 498	1 652	2 324	2 167	1 920
Antall nye undersøkelser**	1 252	1 545	1 468	1 158	1 061
Antall rapporterte fristbrudd	7	43	163	177	89
Antall barn og unge i tiltak*	1 242	1 193	1 267	1 188	1 003
Andel barn i tiltak med tiltaksplan*	88 %	87 %	90 %	90 %	91 %
Antall akutt plasseringer §4-6**	52	45	56	38	34

^a Kilde er hentet fra Trondheim kommune, basert enhetenes årlige egenrapportering til Statsforvalter 30.06 og 31.12

**Data er basert på totalt antall gjennom hele året

***Data er basert på antall barn og unge i tiltak ved utgangen av året, hentet 31.12.

Beskrivelser strukturkvalitet

Strukturkvalitet i barnevernet handler om organisatoriske og systematiske faktorer som påvirker hvordan barnevernet fungerer og leverer tjenester. Indikatorer på strukturkvalitet i barnevernet kan omfatte bemanning, kompetanse, lokaler og utstyr og økonomiske rammer.

Bemanning

Antall ansatte eller årsverk i barneverntjenesten er en viktig indikator for å få oversikt over tilstanden i tjenesten, se tabell 7.2.3 og 7.2.4 for årsgjennomsnitt antall ansatte i barneverntjenesten BFT. Det er viktig å ha tilstrekkelig antall ansatte for å kunne gi en god tjeneste til barn og unge som trenger hjelp og beskyttelse. Å ha for få ansatte kan føre til at oppgaver ikke blir utført i henhold til planen, og kan medføre at barn ikke får den hjelpen de trenger.

Det er også viktig å se utviklingen i antall ansatte over tid, for å kunne vurdere om tjenesten har tilstrekkelig kapasitet og om det har skjedd endringer som kan påvirke tjenestens evne til å levere en god tjeneste. Dersom det har vært en økning eller nedgang i barnevernssaker, bør antall årsverk i tjenesten undersøkes og eventuelt justeres.

Tabell 7.2.3. Antall ansatte i barneverntjenestene i BFT, årsgjennomsnitt. Data er hentet fra Trondheim kommune i HR*-portalen, bemanningsrapport innsikt.

Antall ansatte i ulike deler av barnevernstjenesten	2020	2021	2022
017601 - BFT Midtbyen, barneverntjenesten	21,1	21,3	22,9
027601 - BFT Østbyen, barneverntjenesten	23,2	24,1	25,3
037601 - BFT Lerkendal, barneverntjenesten	26,3	27,2	29,5
047601 - BFT Heimdal, barneverntjenesten	24,6	30,6	33,7
027701 - BFT Omsorgsenheten, Rosten Oppfølging	25,1	23,8	23,6
027715 - BFT Omsorgsenheten, Rosten Ressurs og støtte	18,4	21,6	20,0
Totalt antall i barneverntjenesten BFT	138,7	148,5	155,0
017612 - BFT Midtbyen, Psykisk helse og familiearbeid	14,5	13,5	12,5
027612 - BFT Østbyen, Psykisk helse og familiearbeid	14,4	14,4	14,7
037612 - BFT Lerkendal, Psykisk helse og familiearbeid	15,7	15,7	14,1
047612 - BFT Heimdal, Psykisk helse og familiearbeid	16,0	16,6	16,3
Totalt antall i familietiltak BFT	60,7	60,1	57,5
037745 - BFT Østbyen, Barnevernvakta	15,2	15,1	15,0
017611 - BFT Midtbyen, Uteseksjonen	16,7	16,3	16,6
Totalt antall i vakt og oppsøkende BFT	31,8	31,5	31,5
027713 - BFT Omsorgsenheten, LINK	15,0	16,8	16,7
037744 - BFT Omsorgsenheten, Gartnerhaugen	19,7	20,5	19,7
027717 - BFT Omsorgsenheten, Ambulant familieteam	0,0	0,0	18,3
Totalt antall i tiltak i hjemmet BFT	34,7	37,3	54,7

HR*: Årsgjennomsnitt ansattandel med ansattkode F, FU, FV, FUV

Tabell 7.2.4 Antall ansatte i BFT, Enslige mindreårige (EM), årsgjennomsnitt. Data er hentet fra HR*-portalen, bemanningsrapport innsikt.

Andel ansatte i BFT EM	2020	2021	2022
027724 - BFT Omsorgsenheten, EM Barnevernadministrasjon	15,7	12,7	7,8
027720 - BFT Omsorgsenheten, Ole Øisangs vei	12,4	25,5	19,4
027721 - BFT Omsorgsenheten, EM Oppfølging	46,2	33,4	13,2
027722 - BFT Omsorgsenheten, EM Bofellesskap	24,6	16,4	12,9
027725 - BFT Omsorgsenheten, Ranheimsvegen	26,1	18,2	9,7
027728 - BFT Omsorgsenheten, Midelfarts veg bofellesskap	0,0	0,0	4,1
Totalt antall i BFT Enslige mindreårige flyktninger	125,0	106,2	67,1

HR*: Årsgjennomsnitt ansattandel med ansattkode F, FU, FV, FUV

De rødgrønne har, sammen med Kommunedirektøren og tillitsvalgte, gjennomført en opptrappingsplan i barnevernsadministrasjonen. Opptrappingsplanen har tatt utgangspunkt i veiledende bemanningsnorm i barnevernet utarbeidet av Fagforbundet og FO, og målsettingen med styrkingen har vært å bidra til at barneverntjenesten i større grad kan arbeide bedre og tettere på familiene, realisere vedtatte reformer og strategier i barnevernet. Det har siden 2020 blitt tilført til sammen 20 ekstra stillinger fordelt på de ulike bydelene (tabell 7.2.5).

Tabell 7.2.5. Tilførte årsverk i barneverntjenesten 2020-2022 som følge av styrking. Data er hentet fra Trondheim kommune*

Tilførte årsverk 2020-2022 som følge av styrking	2020	2021	2022	Total
BFT Midtbyen, barneverntjenesten	1	2	0	3
BFT Østbyen, barneverntjenesten	1	2	2	5
BFT Lerkendal, barneverntjenesten	5	0	1	6
BFT Heimdal, barneverntjenesten	1	3	2	6
Totalt	8	7	5	20

*Styrking av økonomisk ramme for barneverntjenesten i bydelene 2020-2022. Tallene gir ikke informasjon om enhetenes prioriteringer/ bruk, kun tilførte økonomiske ramme for tilsvarende gjennomsnittlig kostnad for årsverk i tjenesten

For å få et helhetlig bilde av de totale saksbehandlingsressursene må vi inkludere barnevernets organisering med 4 bydeler og en byomfattende enhet som både følger opp og saksbehandler plasserte barn. Det arbeides med en sak til formannskapet som beskriver bemanningssituasjonen innen barneverntjenesten, inklusive Omsorgsenheten for barn og unge, og som beskriver hvordan veiledende bemanningsnorm skal følges opp og videreføres.

Ny organisering som følge av helhetlig gjennomgang av Barne- og familietjenesten har ført til at det bevisst er flyttet både ressurser og kompetanse fra byomfattende enheter og tidligere Familietiltak til bydelsvise tiltaksenheter. Ny organisering er nylig iverksatt, og det vil være behov for en helhetlig vurdering og evaluering av de samlede ressursene i barnevernet i tråd med intensjonene i omorganiseringen. Dette vil gjøres i forbindelse med Handlings- og økonomiplan (HØP) 2024-2027.

Kompetanse

Barnevernet har en viktig og krevende oppgave med å ivareta og sørge for tilstrekkelig omsorg for barn og unge i svært vanskelige livssituasjoner. Samtidig forvalter barnevernet noen av samfunnets mest inngripende tiltak overfor enkeltpersoner, og dette stiller store krav til tjenesten og de som jobber der.

Riktig og god kompetanse er avgjørende for å kunne møte disse utfordringene på en forsvarlig måte. Barnevernet må derfor ha oversikt over kompetansenivået i egen tjeneste, og sørge for at det settes inn nødvendige tiltak for å beholde og videreutvikle kompetansen.

Dette kan blant annet innebære å tilby faglig oppdatering og videreutdanning til de ansatte, og å sørge for at det legges til rette for erfaringsutveksling og samarbeid på tvers av faggrupper. Det er også viktig å rekruttere og beholde kompetente og motiverte medarbeidere, og å sørge for en god og trygg arbeidsmiljø. Gjennom å

sørge for god kompetanse og et faglig sterkt miljø, kan barnevernet tilby en helhetlig og kvalitativ god tjeneste til barn, unge og familier i kommunen.

Trondheims størrelse og karakter som universitetsby gjør at det i utgangspunktet er stor tilgang på ansatte med barnevernfaglig kompetanse. Oversikten viser at det er en høy andel ansatte med høyskoleutdanning i barneverntjenstjenesten. Ny barnevernlov stiller krav om master i barnevern for alle i barneverntjenesten som skal utføre kjerneoppgaver. Kompetansekravene skal først gjelde fra 2031, og fram til da vil det være en overgangsordning der masterkravet kan oppfylles gjennom en kombinasjon av utdanning og erfaring. Dette vil på sikt styrke kompetansen ytterligere.

Barne- ungdoms og familiedirektoratets rapport “*Turnover blant ansatte i barnevernet - hvorfor slutter så mange*”, en nasjonal omfangsundersøkelse av årsaker og kjennetegn ved tjenester og institusjoner med høy turnover - viser at belastningen for barnevernsarbeidere i front ofte blir høy, og at mange ønsker seg over i annet arbeid (Bufdir, 2022). Det er fra kommunens side igangsatt et arbeid i samarbeid med KS og Statsforvalteren der målsettingen er å fremme forslag til endringer som bidrar til å styrke rammebetingelser og status til ansatte i barneverntjenesten.

Økonomi

Ved at oppvekstreformen trådte i kraft 1.1.2022 har kommunene fått et økt finansieringsansvar for barnevernstiltak gjennom fullt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem. I tillegg har egenandelene for bruk av spesialiserte fosterhjem, institusjon og akutttiltak økt, mens egenandelen for spesialiserte hjelpetiltak har gått ned. Økt rammetilskudd for kommunene blir i utgangspunktet fordelt etter delkostnadsnøkkelen for barnevern i inntektssystemet. I en overgangsperiode fordeles halvparten etter kommunenes andel av faktiske utgifter (innbetalte egenandeler) til statlige tiltak i 2020. Trondheim kommune hadde historisk lavt antall institusjonsdøgn i 2020. Ved at tall fra 2020 ligger som grunnlag for beregning av Trondheim kommunes andel av tilskuddet, skaper dette økonomiske utfordringer i overgangsfasen. Økt antall barn i institusjon, med 6 400 institusjonsdøgn i 2020 til 11 000 institusjonsdøgn i 2022, sammen med økte egenandeler gjør at kommunen per tiden ikke har ønsket handlingsrom til nødvendig styrking av tidlig innsats og forebyggende arbeid.

Tiltakskostnader barnevern hadde et merforbruk på 23,7 millioner kroner før politikernes engangsbevilgning ble overført etter 2. økonomirapport. Dette merforbruket utgjorde et avvik fra budsjett på 12 %. Saksbehandling barnevern og oppfølging av omsorgsplasserte barn hadde imidlertid et mindreforbruk på 5 %.

Beskrivelser prosess- og resultat kvalitet

Barnevernet i Trondheim sett i forhold til ASSS-kommunene

Tabell 7.2.1 viser barnevernet i Trondheim sett i forhold til ASSS-kommunene. Trondheim bruker 8 prosent mer på barneverntjenester i forhold til gjennomsnittet for ASSS-kommunene. Andel barn (0-17 år) med undersøkelse ligger 14 prosent under snittet for ASSS-kommunene, mens andel barn (0-24 år) med barnevernsvedtak ligger nøyaktig på gjennomsnittet. Andel barn med tiltak og undersøkelse viser en liten nedgang sett i forhold til 2021.

Andel barn (0-24 år i hele befolkningen) som er plassert i løpet av året ligger 13 prosent over ASSS-snitt, mens andelen plasserte barn i prosent av alle med barnevernsvedtak ligger 8 prosent under snittet. Dette viser at Trondheim har flere plasseringer i forhold til innbyggere, men at det fortsatt arbeides godt med å finne gode hjelpetiltak som alternativ til plassering utenfor hjemmet. Trondheim ligger over ASSS-snittet (6 prosent) når det gjelder barn med tiltak 0-5 år sett opp i forhold til antall innbyggere 0-5 år. Dette er en betydelig nedgang fra 2021 (33 %).

Brutto driftsutgifter per barn til saksbehandling og tiltak ligger 5 prosent under ASSS-snittet, og er en økning sammenlignet med 2021 (13 %). Dette kan gjenspeile en styrking som følge av opptrappingsplanen ved barneverntjenestene i 2022.

Brutto driftsutgifter til barn med hjelpetiltak er det høyeste (29 prosent over snitt) i ASSS-nettverket og innebærer en markant økning sammenlignet med 2021(14 %). Brutto driftsutgifter til barn og unge som er plassert utenfor hjemmet ligger 11 prosent under ASSS-snittet. Til tross for en reell økning av plasseringskostnader i Trondheim, ser det ut til at de andre store kommunene har hatt enda større kostnader på dette området. Samme indikator for 2021 viste at Trondheim lå 10 % over ASSS-snittet.

Andel undersøkelser som er gjennomført innen 3 måneder ligger 5 prosent under ASSS-snittet. Dette er en bevegelse i riktig retning sammenlignet med 2021(10 %) og gjenspeiles i lavere tall på fristbrudd i kommunen

Bekymringsmeldinger

Bekymringsmeldinger er en viktig del av barnevernets arbeid for å ivareta barns rettigheter og beskytte dem mot skadelige forhold. Meldingene er ofte den første kontakten barnevernet har med en familie eller situasjon, og er derfor en sentral del av barnevernets prosesser og rutiner.

For å sikre god prosesskvalitet er det viktig at bekymringsmeldingene blir håndtert på en systematisk og effektiv måte. Det innebærer blant annet å sørge for at meldingene blir mottatt og vurdert på en rask og grundig måte, og at det blir gjort en grundig og objektiv undersøkelse av situasjonen. Det er også viktig at det blir etablert gode rutiner for kommunikasjon og samarbeid med familien og eventuelt andre relevante instanser, og at barnets behov og rettigheter blir ivare tatt gjennom hele prosessen.

I 2022 har det vært en reduksjon i antall bekymringsmeldinger som er blitt gjennomgått sammenlignet med året før (tabell 7.2.6). Likevel er det fortsatt høyt meldingstrykk på Heimdal sammenlignet med de andre bydelene. Av de meldingene som er blitt gjennomgått, utgjør barn fra 7 år og oppover 70 % av alle meldinger. De største melderne er politi, skole og barnevernvakt. Årsakene til meldingene er ofte knyttet til vold i hjemmet og/eller vitne til vold i nære relasjoner, og foreldres rusmisbruk. En observasjon fra 2022 er at 43 % av alle meldinger knyttet til barn og unge som enten har eller har hatt tiltak i barnevernet, dette kan indikere at disse barna er mer sårbare for å bli utsatt for nye bekymringsverdige forhold. Av alle meldinger går 54 % videre til undersøkelse for å vurdere om det er grunnlag for å iverksette tiltak. Det er også viktig å merke seg at det ofte gis tilbakemelding til melder etter at meldingen er behandlet og undersøkt.

I henhold til Lov om barneverntjenester §4-2 skal Barneverntjenesten snarest, og senest innen en uke, gjennomgå innkomne meldinger og vurdere om meldingen skal følges opp med undersøkelser. Samlede tall fra fagsystemet hele Trondheim for 2022 viser at 75 % av alle bekymringsmeldinger blir behandlet ferdig samme dag eller de tre påfølgende dagene etter at de ble mottatt. Fristbrudd på meldinger er på rundt 1 %.

Når en bekymringsmelding blir konkludert med at barneverntjenesten skal sette i gang en undersøkelse, sier kommunens rutiner at kontakten med familien skal skje innen 14 dager etter konklusjon på bekymringsmeldingen. I 2022 er 66 % av undersøkelsene startet opp innen fristen på 14 dager og 27 % av meldingene startet opp to til fire uker etter konklusjon av bekymringsmeldingen, mens 8 % hadde en oppstart senere enn 8 uker.

Den totale tiden det har tatt fra barnevernstjenesten har mottatt en bekymringsmelding til undersøkelsen er satt i gang sier noe om hvor lenge familien må vente før barneverntjenesten starter opp i deres sak. Av alle undersøkelser starter 34 % opp innen en uke etter at bekymringsmeldingen er mottatt av barneverntjenesten, 43 % starter opp mellom en og tre uker etter mottatt bekymringsmelding og 22 % av undersøkelsene starter opp tre uker eller mer fra barneverntjenesten mottok meldingen.

Tabell 7.2.6. Gjennomgåtte meldinger i barnevernet. Data er hentet fra Trondheim kommune*

Antall gjennomgåtte meldinger**	2018	2019	2020	2021	2022
Lerkendal	386	397	575	492	453
Østbyen	360	426	506	538	471
Midtbyen	372	336	380	364	317
Heimdal	380	493	854	752	634
Omsorgsenheten	-	-	9	21	45
Totalt	1 498	1 652	2 324	2 167	1 920

*Data er basert enhetenes årlige egenrapportering til Statsforvalter 30.06 og 31.12

**Data er basert på totalt antall gjennom hele året

Undersøkelser

Undersøkelse i barnevernet er en viktig del av barnevernets arbeid for å ivareta barns rettigheter og beskytte dem mot skadelige forhold. Undersøkelsen skal gi en grundig og objektiv beskrivelse av situasjonen, og danne grunnlaget for å fatte beslutninger om eventuelle tiltak som må settes i verk for å sikre barnets beste. For å sikre god prosesskvalitet er det viktig at undersøkelsen blir gjennomført på en systematisk og grundig måte. Det innebærer blant annet å sørge for at alle relevante opplysninger blir innhentet og vurdert, at det blir gjort en grundig kartlegging av barnets situasjon og behov, og at det blir etablert gode rutiner for kommunikasjon og samarbeid med familien og eventuelt andre relevante instanser.

Det er også viktig å sikre at undersøkelsen blir gjennomført på en etisk forsvarlig måte, og at barnets rettigheter og behov blir ivaretatt gjennom hele prosessen. Dette kan blant annet innebære å sørge for at barnet blir hørt og at barnets perspektiv blir inkludert i undersøkelsen.

Ved utgangen av 2022 var antallet barn som ventet på tiltak etter en konkludert undersøkelse redusert til 9, sammenlignet med 32 i 2021 (tabell 7.2.7). Dette representerer en betydelig nedgang i antall barn som venter på barnevernstiltak og er en positiv utvikling. Det betyr at barnevernet i løpet av året har klart å sette i gang tiltak for en stor del av de barna som tidligere ventet på hjelp. Selv om det er en positiv utvikling, må man fortsatt være oppmerksom på at det er 9 barn som venter på tiltak, og at det fortsatt er en oppgave for barnevernet å sikre at disse barna får hjelpen de trenger. Det er viktig å fortsette å følge utviklingen nøye og sette inn tiltak der det er nødvendig for å sikre at alle barn får en trygg og god oppvekst.

Tabell 7.2.7. Undersøkelser i barnevernet. Data er hentet fra Trondheim kommune*

Nye undersøkelser	2018	2019	2020	2021	2022
Lerkendal	367	381	374	299	257
Østbyen	251	412	312	323	263
Midtbyen	308	289	242	191	149
Heimdal	309	451	535	334	352
Omsorgsenheten	17	12	5	11	40
Totalt	1 252	1 545	1 468	1 158	1 061

*Data er basert enhetenes årlige egenrapportering til Statsforvalter 30.06 og 31.12

**Data er basert på totalt antall gjennom hele året

Fristbrudd (meldinger og undersøkelser)

Fristbrudd i barnevernet kan betraktes som en svikt i prosesskvaliteten. Prosesskvalitet handler om å utføre arbeidsprosesser i henhold til fastsatte standarder og krav. I barnevernet er det satt klare frister for å sikre at barn og familier får nødvendig hjelp og støtte så raskt som mulig. Dersom fristene ikke overholdes, kan det føre til forsinkelser i behandlingen av saker og at barn og familier ikke får den hjelpen de trenger.

Det er imidlertid viktig å merke seg at fristbrudd kan påvirke både struktur-, prosess- og resultat-kvaliteten i barnevernet. For eksempel kan hyppige fristbrudd føre til at saker hopper seg opp og skape en strukturell utfordring for barnevernet. Samtidig kan forsinkelser i behandling av saker ha negative konsekvenser for resultatene barnevernet oppnår, som for eksempel å sikre barns trygghet og trivsel.

Alt i alt kan fristbrudd i barnevernet betraktes som en prosesskvalitetssvikt, men det kan også ha konsekvenser for andre kvalitetsdimensjoner, som struktur og resultat. Det er derfor viktig å redusere fristbrudd for å sikre en helhetlig kvalitet i barnevernet.

I løpet av 2022 har antall rapporterte fristbrudd i barnevernet blitt redusert sammenlignet med året før (tabell 7.2.8). Spesielt i Heimdal bydel, som hadde et høyt antall fristbrudd på 115 i 2021, har det vært en positiv utvikling. Likevel er antallet fristbrudd fortsatt for høyt, og det er derfor utarbeidet en handlingsplan for alle bydelene. Den positive utviklingen har vært tydelig i løpet av andre halvår 2022, hvor det ble registrert 21 fristbrudd sammenlignet med 68 fristbrudd i første halvår. Selv om det er en betydelig reduksjon, er det fortsatt viktig å jobbe videre med å redusere antall fristbrudd for å sikre at barneverntjenesten leverer de tjenestene som barn og familier trenger innenfor de gitte fristene. Dette vil kunne bidra til å øke tilliten til barnevernet og sikre at barn og unge får den hjelpen de har behov for.

Tabell 7.2.8. Fristbrudd (meldinger og undersøkelser). Data er hentet fra Trondheim kommune*

Rapporterte fristbrudd	2018	2019	2020	2021	2022
Lerkendal	1	0	27	36	33
Østbyen	0	0	7	11	10
Midtbyen	6	0	26	13	10
Heimdal	0	0	103	115	36
Omsorgsenheten	0	0	0	2	0
Totalt	7	43	163	177	89

*Data er basert enhetenes årlige egenrapportering til Statsforvalter 30.06 og 31.12

**Data er basert på totalt antall gjennom hele året

Barn i tiltak

Barn i tiltak hos barnevernet refererer til barn og unge som er under omsorg (fosterhjem og institusjon) og frivillige hjelpetiltak i hjemmet. Dette kan inkludere fosterhjemsplassing, institusjonsopphold, besøkshjem, familievern, eller annen form for oppfølging og støtte fra barnevernet. Formålet med tiltakene er å sikre at barn og unge får den hjelpen og støtten de trenger for å ha en trygg og god oppvekst, og for å forebygge omsorgssvikt, mishandling eller andre negative erfaringer. Tiltakene kan være midlertidige eller mer langvarige, avhengig av barnets behov og situasjon.

Å plassere antall barn i tiltak i barnevernet i enten struktur-, prosess eller resultat kvalitet kan være utfordrende og innebærer en rekke dilemmaer. Derfor er det viktig å se på antall barn i tiltak i sammenheng med andre indikatorer og kvalitetsmål når man vurderer kvaliteten på barnevernstjenesten.

Ved utgangen av 2022 var det totalt 728 barn og unge i Trondheim kommune som mottok hjelpetiltak fra barnevernet (tabell 7.2.9). Av disse var 266 under kommunal omsorg, mens 9 fikk bistand etter atferdsbestemmelsene i barnevernsloven. Det er verdt å merke seg at det ble registrert en reduksjon i antall ungdommer med vedtak på ettervern fra 166 i 2021 til 145 i 2022, hvorav 120 var over 18 år. Det er også verdt å kommentere at det har vært en reduksjon i antall meldinger og undersøkelser i barnevernet i kommunen, og at antall barn og unge med barnevernvedtak har gått ned. Dette kan tolkes som en positiv utvikling i tråd med intensjonene i ny Oppvekstreform.

Tabell 7.2.9. Antall barn og unge i tiltak. Data er hentet fra Trondheim kommune*

Barn og unge i tiltak	2018	2019	2020	2021	2022
Lerkendal	194	188	239	205	154
Østbyen	219	194	147	154	118
Midtbyen	131	133	111	115	91
Heimdal	156	165	262	232	179
OE øvrig barnevern	349	345	372	385	377
OE EM	193	168	136	97	84
Totalt	1 242	1 193	1 267	1 188	1 003

*Data er basert enhetenes årlige egenrapportering til Statsforvalter 30.06 og 31.12

**Data er basert på antall barn og unge i tiltak ved utgangen av året, hentet 31.12.

Barn i hjelpetiltak med tiltaksplan

Tiltaksplan for barn i hjelpetiltak i barnevernet kan sies å tilhøre prosesskvalitet, da det er en plan for hvordan hjelpetiltaket skal gjennomføres. Planen beskriver de tiltakene som skal settes inn for å styrke barnets omsorgssituasjon og utvikling, og hvordan barnet og familien skal følges opp over tid. Tiltaksplanen er en viktig del av den løpende oppfølgingen av barnet og dets situasjon i hjelpetiltaket, og er dermed en del av prosesskvaliteten i barnevernet.

Barneverntjenesten er pålagt å utarbeide planer når det iverksettes tiltak. *Denne plikten gjelder enten tiltaket er et hjelpetiltak, omsorgsovertakelse eller plassering med hjemmel i barnevernlovens atferdsbestemmelser. Tall fra 2022 viser at 91 prosent av barn og unge med hjelpetiltak har tiltaksplan, mens 98 prosent av de som er under omsorg har sin omsorgsplan (7.2.10). Dette er på samme nivå som i 2020 og 2021. Det er verdt å merke seg at en av bydelene har en markant nedgang (fra 89 % til 79 %) noe som krever en nærmere analyse og nødvendige tiltak.

Tabell 7.2.10. Andel barn og unge i hjelpetiltak med tiltaksplan. Data er hentet fra Trondheim kommune*

Andel med tiltaksplan	2018	2019	2020	2021	2022
Lerkendal	93 %	91 %	96 %	81 %	90 %
Østbyen	97 %	97 %	95 %	95 %	95 %
Midtbyen	85 %	86 %	91 %	89 %	79 %
Heimdal	84 %	64 %	68 %	88 %	94 %
Omsorgsenheten	82 %	95 %	98 %	97 %	98 %
Totalt gjennomsnitt	88 %	87 %	90 %	90 %	91 %

*Data er basert enhetenes årlige egenrapportering til Statsforvalter 30.06 og 31.12

**Data er basert på antall barn og unge i tiltak ved utgangen av året, hentet 31.12.

Akutt plasseringer

Akutt plasseringer i barnevernet kan være knyttet til alle tre dimensjonene av kvalitet: struktur-, prosess- og resultat kvalitet.

Strukturkvalitet handler om å ha tilstrekkelig og adekvate ressurser og systemer på plass for å kunne håndtere akutte situasjoner på en god måte. Dette kan omfatte tilgang på akutt plasser, kvalifisert personell, rutiner og prosedyrer for akuttsituasjoner osv. Prosesskvalitet handler om selve håndteringen av den akutte situasjonen og hvordan barnevernet følger opp barnet og familien i etterkant. Dette kan omfatte hvordan akutt plasseringen blir gjennomført, hvordan barnet blir ivaretatt under plasseringen, og hvordan det følges opp med tiltak i etterkant. Resultat kvalitet handler om hvilken effekt akutt plasseringen har på barnets situasjon og livssituasjonen for familien. Dette kan omfatte hvordan barnet trives på akutt plasseringen, om det får tilstrekkelig støtte og hjelp, og om det er en positiv utvikling for barnet og familien på lang sikt.

Antall akutt plasseringer har blitt redusert siden 2020, og dette gjelder også akutt plasseringer etter atferdsbestemmelsene (§4-25). Totalt var det 5 slike plasseringer i løpet av 2022, noe som utgjør en liten nedgang fra 2021 da det var 7 slike plasseringer (tabell 7.2.11).

Tabell 7.2.11. Antall akutt plasseringer i 2022. Data er hentet fra Trondheim kommune*

Antall akutt plasseringer (§4-6)	2018	2019	2020	2021	2022
Lerkendal	4	17	17	12	9
Østbyen	15	7	7	7	9
Midtbyen	10	12	12	11	5
Heimdal	16	9	16	8	11
Omsorgsenheten	7	0	4	0	0
Totalt	52	45	56	38	34

*Data er basert enhetenes årlige egenrapportering til Statsforvalter 30.06 og 31.12

**Data er basert på totalt antall gjennom hele året

Fosterhjem

Trondheim kommune hadde ved utgangen av 2022 til sammen 307 barn og unge i ulike fosterhjem. Dette er et mindre antall sammenlignet med samme tidspunkt i 2021 (342).

Som følge av endringer i barnevernloven ble det fra 01.01.2022 en lovfestet kommunal plikt til å alltid søke etter fosterhjem i barnets familie og nære nettverk. Ved utgangen av 2022 var 25 prosent av kommunale fosterhjems plasseringer i familie og nettverk. Dette er en nedgang sammenlignet med 2021 (32 %).

Det skal føres tilsyn med hvert enkelt barn i fosterhjem fra plasseringstidspunktet fram til barnet fyller 18 år. Formålet med tilsynet er å føre kontroll med at barnet får tilfredsstillende omsorg i fosterhjemmet, og at de forutsetninger som ble lagt til grunn for plasseringen blir fulgt opp. Det er kommunen der fosterhjemmet ligger som har ansvaret for at det blir ført tilsyn. Trondheim kommune hadde tilsynsansvar for til sammen 202 barn og unge i 2022. Lovpålagte tilsynskrav ble ikke innfridd i 20 prosent av sakene. Dette er en økning sammenlignet med 2021(12 %).

I tillegg til tilsyn skal barneverntjenesten i omsorgskommunen følge opp og føre kontroll med hvert enkelt barns situasjon i fosterhjemmet. Barneverntjenesten skal besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig for å kunne oppfylle ansvaret, men minimum 4 (alternativt 2) ganger i året. Kommunen hadde et oppfølgings- og kontrollansvar for til sammen 307 barn og unge i ulike fosterhjem i løpet av 2022. Ved utgangen av året var det 7 prosent som ikke hadde fått oppfølging i tråd med lovkrav. På dette området ser vi en klar forbedring fra 2021 (21 %).

Innføring av nytt fagsystem i barnevernet

Trondheim kommune er en ledende kommune i et nasjonalt forbedringsprosjekt for barnevern, DigiBarnevern. De store målene er at barn og familier som trenger hjelp skal få hjelp som virker til rett tid. De skal møte et samarbeidende barnevern som gir reell mulighet til medvirkning, og skal gis styrket rettssikkerhet. DigiBarnevern skal også bidra til at barnevernet oppleves trygt for barna, yter likeverdige tjenester, og at tilliten til barnevernet styrkes. Fem [ulike leveranser](#) skal til sammen hjelpe det kommunale barnevernet med denne forbedringen, inkludert nytt fagsystem. Digbart er Trondheim kommunes innføringsprosjekt.

Digbart har i samarbeid med barneverntjenesten i Trondheim forberedt innføringen gjennom hele 2022. Papirarkivet og det gamle fagsystemet har vært ryddet for overføring til elektronisk arkiv, ansatte har øvd seg i nytt fagsystem, nye rutiner og arbeidsprosesser er i utvikling og barneverntjenesten har gjort seg kjent med nytt barnevernsfaglig kvalitetssystem. Det samlede arbeidet knyttet til innføringen av nytt fagsystem og tilhørende leveranser er et av de største kvalitetsløftene som er gjort i Trondheims barnevern. Dato for go-live for nytt fagsystem har blitt flyttet fra høsten 2022 til 2023, og ny dato er ikke besluttet.

Pedagogisk-Psykologisk Tjeneste (PPT)

Pedagogisk-Psykologisk Tjeneste, eller PPT, er en viktig instans for å sikre at barn og unges barnehage- og skoletilbud legges til rette, og at de får den hjelp og støtte de trenger for en best mulig utvikling.

PP-tjenestens mandat er regulert i opplæringsloven og barnehageloven, og inneholder både system- og individrettede arbeidsoppgaver. PP-tjenesten hjelper barnehager og skoler med å tilrettelegge det pedagogiske tilbudet for barn og elever både med og uten særskilte behov (systemrettet) og bidrar til å sikre at alle barn og elever får et inkluderende, likeverdig pedagogisk tilbud, tilpasset deres forutsetninger og behov (individrettet). Tjenesten har også ansvar for å delta i tverrfaglig arbeid rundt barn og unge knyttet til blant annet velferdslovgivning og Oppvekstreformen. PPT kan videre bistå i skolemiljøsaker etter kapittel 9A.

Forventningene til tjenesten er i endring. Stortingsmelding 6: Tett på, tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO (2019-2020), sammen med lokale føringer og prosjekter peker i samme retning. Tjenesten skal vektlegge tidlig innsats og arbeid med bedre tilrettelegging av barnehager og skoler for økt inkludering av alle barn innenfor de ordinære tilbudene. Slik kan flere barn og unge enn i dag få den hjelp og støtte de trenger uten at det er behov for sakkyndig vurdering og vedtak om spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning. Barn som likevel trenger mer omfattende støtte og formalisering av rettigheter skal få det. Barn og foreldres medvirkning skal vektlegges i alle faser av arbeidet, som skal baseres på deres samtykke, at de er involvert og informert og kan gi innspill til tiltak som kan hjelpe barnet.

For å hjelpe kommuner og fylkeskommuner med å utvikle PP-tjenesten, har Utdanningsdirektoratet utformet fire kvalitetskriterier. Hensikten med disse kriteriene er å bidra til kvalitetsutvikling i PP-tjenesten. De fire kriteriene er:

- PP-tjenesten er en faglig kompetent tjeneste
- PP-tjenesten er tilgjengelig og bidrar til helhet og sammenheng
- PP-tjenesten arbeider forebyggende
- PP-tjenesten bidrar til tidlig innsats

I denne meldingen vil derfor kvaliteten i PPT i Trondheim bli vurdert med utgangspunkt i Utdanningsdirektoratet sine kriterier for kvalitet (Utdanningsdirektoratet, u.å.c). Data og beskrivelser vil struktureres etter de tre hovedkategoriene for kvalitet: strukturkvalitet, prosesskvalitet og resultatkvalitet.

Henvisninger fra barnehage og skole til PPT

Indikatoren måler antall henvisninger fra barnehager og skoler til PP-tjenesten for vurdering av barnets eller elevens behov for spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning. Dersom det gjelder henvisning til PP- tjenesten for vurdering av barnet/elevens behov for spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning er det kommunen, i et samarbeid med foreldrene/eleven, som sender henvisning til PP-tjenesten. Det skal foreligge et samtykke fra foreldrene/eleven før kommunen sender en henvisning for sakkyndig vurdering.

PP-tjenesten kan samarbeide tverrfaglig på lokalt nivå, for eksempel med helse- eller barneverntjenesten, med spesialisthelsetjenesten (2.linje) og på statlig nivå med for eksempel Statped.

Etter innføringen av nytt fagprogram Visma Flyt PPT i 2019, har det vært jobbet kontinuerlig med lik saksflyt i systemet i de fire bydelene, og felles forståelse i analysen av data som hentes ut. Dette har vært utfordrende. Det har derfor vært behov for kvalitetssikring med manuell telling fram til høsten 2022, hvor det ble vurdert at dette kunne avsluttes. Det er imidlertid fortsatt usikkerhet knyttet til dataene som viser utviklingen i antall henvisninger og saksbehandlingstid. Arbeidet med kvalitetssikring gjennom felles rutiner og forståelse av data for PPT fortsetter og intensiveres . Til tross for denne usikkerheten, er det klare indikasjoner på en ønsket utvikling i tjenesten. Ønsket utvikling er at flere barn får tidlig hjelp som fører til at færre har behov for henvisning om sakkyndig vurdering og at arbeidet med sakkyndig vurdering for de som fortsatt trenger det, skjer innen rimelig tid. Eksisterende data viser at det var færre henvisninger i 2022 sammenlignet med tidligere år (DataStudio, u.å.). Dette gir indikasjoner på at de gjennomførte tiltakene har hatt en positiv effekt. Videre viser dataene en spredning i antall henvisninger mellom ulike enheter, hvor den skolen med flest henvisninger hadde 42 stk i løpet av 2022, mens for barnehage var dette 16 (DataStudio, u.å.). Snittet for alle skoler og barnehager var henholdsvis 5,7 og 2,1 henvisninger i 2022, som indikerer at det er fortsatt et betydelig antall henvisninger, men at det er en reduksjon sammenlignet med tidligere år (DataStudio, u.å.).

Beskrivelser strukturkvalitet PPT

Strukturkvalitet i PP-tjenesten handler om de forutsetningene og ressursene som er tilgjengelige for å kunne tilby en god tjeneste. Strukturkvalitet handler med andre ord om rammebetingelsene som er på plass for å sikre at PP-tjenesten fungerer godt og kan gi et tilpasset og helhetlig tilbud til barn, unge og deres foresatte.

Økonomi og bemanning

Kriteriefordelingene i PPT-ressurser er avhengig av både antall innbyggere 0-15 år, ikke-vestlige innvandrere, inntektsnivå og utdanningsnivå. Budsjettrammen til PPT i 2022 var 49.298' som er fordelt på ansatte og drift, tabell 7.3.1. I tillegg kommer styrking av PPT gjennom Tett på-piloten (2 årsverk), midlertidig styrking og enhetenes interne opprioritering (ca 8 årsverk).

Tabell 7.3.1. Årsverk PPT eksklusiv interne prioriteringer og styrking, data er hentet fra Trondheim kommune

Årsverk PPT ekskl. prioriteringer og styringer	Heimdal	Lerkendal	Midtbyen	Østbyen	Sum
Skole / barnehage	14,0	10,2	7,9	9,5	41,5
Logoped	2,0	1,3	2,0	1,6	6,9
Avd.leder	1,0	1,0	1,0	1,0	4,0
Sum	17,0	12,5	10,9	12,1	52,4

Lokaler og utstyr

Endrede forventninger til tjenesten med dreining mot økt systemfokus, vil medføre at arbeidsoppgavene i større grad enn tidligere utføres i barnehager og skoler. Fast kontaktperson i PPT og fast tilstedeværelse i alle barnehageklynger og skoler i kommunen medfører at lokaler og utstyr i disse arenaene vil bidra til å legge premisser for tjenestens arbeid. Det er derfor behov for at lokaler og utstyr bidrar til å fremme ønsket praksisutvikling, med økt tilstedeværelse der barna oppholder seg. Det gjelder for PPT, men også for tverrfaglig skolelag, barnehagelag og skolehelsetjeneste. Dette må ses i sammenheng.

Organisering av tjenesten og tydelige ansvarsområder

PP-tjenesten for barn i førskole- og grunnskolealder er organisert i Barne- og familietjenesten i de fire bydelene. I tillegg til kommunalsjef BFT og enhetsleder BFT, er det avdelingsleder for PP-tjenesten i hver bydel med ansvar for fag, personal og økonomi. Det er etablert byomfattende nettverk/møter både for enhetsledere og avdelingsledere.

Styrker i organiseringen er kjennskap og geografisk nærhet til barnehager og skoler i bydelen. Organisering i en tverrfaglig sammensatt enhet bidrar til relasjonell kapasitet i laget rundt barn og elever som fremmer helhetlig innsats. Utfordringer kan være fragmentering av tjenesten når det gjelder ledelse, utnyttelse av kompetanse, samordning og likeverdig tilbud i kommunen.

Rutiner og systemer for samarbeid med andre tjenester

Endringer i velferdstjenestelovgivningen, *Helhetlig gjennomgang av Barne- og familietjenesten*, *Helhetlig modell for organisering og finansiering av spesialpedagogisk tilrettelegging* og prosjektet *Tett på* medfører nye former og strukturer for samarbeid mellom tjenestene. Rutiner og systemer utarbeides i takt med praksisendringen. Endring er krevende, men det er god oppslutning om mål og retning i det tverrfaglige samarbeidet.

Beskrivelser prosess- og resultat kvalitet PPT

Saksbehandlingstid

Saksbehandlingstid er en viktig indikator for PP-tjenestens arbeid. PP-tjenesten mottar henvendelser om vurdering av behov for spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning fra både barnehager, skoler og foresatte, og det er viktig at disse sakene blir behandlet innen rimelig tid. Forvaltningsloven krever at saken blir behandlet "uten ugrunnet opphold", og dette gjelder også for PP-tjenesten. Hvis det tar mer enn én måned å fatte et enkeltvedtak, skal det gis et foreløpig svar som informerer om hvorfor saken ikke kan behandles tidligere og når man kan forvente svar. Det er viktig at PP-tjenesten ser sin rolle som saksforberedende organ i dette arbeidet, og at de gir beskjed til skolen dersom saksbehandlingstiden fører til at skolen ikke kan behandle saken innen én måned.

I barnehagelovens og opplæringslovens veiledere om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning beskrives forsvarlig saksbehandlingstid. Det legges til grunn at saksbehandlingen må være forsvarlig og skje i løpet av rimelig tid. Dette suppleres med forvaltningslovens regler. Disse gjelder for hele prosessen; fra barnehagen eller skolen starter vurderingen om eleven har behov for spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning og til enkeltvedtaket er fattet. PP-tjenesten er et ledd i utredningen av saken. I vurderingen av hva som er for lang saksbehandlingstid, vil barnets/elevens behov for å få avklart sine behov og rettigheter så raskt som mulig, føre til at f.eks en total saksbehandlingstid på over tre måneder kan være for lang tid.

Kravet om at saken skal behandles innen rimelig tid betyr også at det ikke kan innføres ventelister for utredning av barn/elevs behov for spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning. Retten til en vurdering av behov skal ikke treneres på grunn av lang saksbehandlingstid hos PP-tjenesten, og økonomiske eller kapasitetsmessige årsaker er ikke gyldige grunner for at det tar lang tid å utarbeide en sakkyndig vurdering.

Barnehage- og skoleeier har ansvar for å følge regelverket, og det er viktig å ha internkontroll for å sikre dette. Tidlig innsats er avgjørende for å fange opp og følge opp barn med spesielle utfordringer, og det er derfor viktig at PP-tjenesten arbeider effektivt og innenfor rimelig tidsfrist. Lange ventelister og saksbehandlingstid kan ha negativ påvirkning på kvaliteten i det spesialpedagogiske tilbudet i kommunen.

Tallene for saksbehandlingstid fra 2022 bærer preg av at det er skiftet fagsystem og at det i den sammenhengen har gått over fra en manuell registrering av tidspunkt for ferdigstilte saker, til et digitalt (august 2022). Dette gjør datamaterialet ufullstendig. Det er likevel tydelig at den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden er høy også i 2022 da PPT har hatt et stort fokus på å ferdigstille sakene med lengre saksbehandlingstid.

Tilgjengelighet og bidrar til helhet og sammenheng

Det at PP-tjenesten er tilgjengelig og bidrar til helhet og sammenheng er definert som kvalitetskriterier for PPT. PP-tjenesten har fast kontaktperson og fast tilstedeværelse i alle skoler og barnehageklynger i kommunen. Dette bidrar til bedre kjennskap til arenaen der barna er, mulighet for tilrettelegging i systemet og oppfølging av barna over tid. Tjenesten har også en koordinerende rolle mellom barnehager, skoler og øvrige faggrupper i Barne- og familietjenesten, som skal bidra til bedre sammenheng i laget rundt barna og elevene.

Kapasiteten i tjenesten er en utfordring når det gjelder robusthet, kontinuitet og likeverdighet i tilstedeværelsen. Det kan være en utfordring å få utnyttet spisskompetanse i tjenesten der det er behov for det, og ulik faglig og personlig erfaring og bredde hos ansatte i tjenesten som påvirker støtten til den barnehagen og skolen hver enkelt er kontaktperson for. Det samme gjelder sykefravær og andre forhold i tjenesten.

Forebyggende og tidlig innsats

Tidlig innsats og forebyggende innsats er definert som kvalitetskriterier for PPT. PP-tjenesten jobber i økende grad forebyggende ved å være mer tilstede der barna er, og ved å være lett tilgjengelig gjennom tilstedeværelsen. Det er innført fast tilstedeværelse og kontaktperson i 2022. Det er også tatt i bruk mulighet for dokumentasjon av tidlig innsats i fagprogrammet Visma Flyt PPT. Tjenesten kan slik komme tidligere inn når vansker oppstår eller avdekkes, og har bedre mulighet til å følge opp i prosess sammen med foresatte, barnehager, skoler og evt andre faggrupper i BFT. Styringstall så langt indikerer at antall henvisninger til PP-tjenesten går ned etter at dette arbeidet ble intensivert. Det er en oppfatning at dette kan skyldes at flere barn/elever får den hjelp de trenger uten behov for henvisning til PP-tjenesten.

Utfordringene ved at økt andel av tjenestens totale kapasitet legges i tidlig innsats og forebyggende arbeid, er at tilsvarende mindre kapasitet kan brukes på produksjon av sakkyndige vurderinger. Tjenesten har fortsatt et stort etterslep på sakkyndige vurderinger. Andre oppgaver som påvirker tjenestens totale kapasitet er tverrfaglig samarbeid, logopedtjeneste, oppfølging av henviste barn/elever over tid, deltagelse i ansvarsgrupper og nødvendig kompetanseheving i tjenesten. Det er nødvendig med samarbeidstid innad i tjenesten for å kunne utnytte tjenestens samlede kompetanse og spisskompetanse i et bredt fagfelt. En og samme kontaktperson for skoler og barnehager vil ikke kunne sikre god nok kvalitet i bredden av utfordringer alene. Samlede oppgaver sett opp mot tjenestens kapasitet er utfordrende. Selv om det er mange som uttrykker begeistring og tror på endringene i den helhetlige spesialpedagogiske modellen, så er det likevel slik at omorganiseringene utfordrer både ansatte og organisasjonen.

Ståstedsanalysen og refleksjonsverktøy for inkluderende praksis

Alle bydelenes PP-tjenester har i 2022 påbegynt arbeidet med Utdanningsdirektoratets (u.å.j) ståstedsanalyse for PP-tjenesten. Ståstedsanalysen for PPT er et refleksjons- og prosessverktøy for støtte til kvalitet i tjenesten.

Alle bydelenes PP-tjenester har videre forberedt oppstart av opplæring i et refleksjonsverktøy for inkluderende praksis, som skal skje sammen med skoler og barnehager i kommunen. Verktøyet er utviklet av Statped, og blir veiledet av Statped og UH-sektoren ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning. Verktøyet brukes i systemrettet arbeid med å fremme inkluderende læringsmiljø i barnehager og skoler.

Arbeidet knyttes opp mot Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Dette er et tiltak for ledere og ansatte i barnehager, skoler og PP-tjenesten som skal bidra til at den spesialpedagogiske hjelpen er tett på de barna som har behov for det. Målet er at alle barn og unge opplever et godt tilpasset og inkluderende tilbud i barnehage og skole.

Helsetjenester

I denne delen beskrives kommunens helsetjenester til barn og unge som er organisert under Barne- og familietjenesten. Disse inkluderer:

1. Helse- og avlastningstjenesten for barn og unge (HABU) som har ansvar for behandling, habilitering og avlastning for barn og unge med store sammensatte helseutfordringer og deres familier
2. Helsefremmende og forebyggende tjenester til alle barn og unge
 - svangerskaps- og barselomsorgen
 - helsestasjon
 - skolehelsetjenesten
 - helsestasjon for ungdom (HFU)
3. Andre lavterskeltjenester med fokus på forebygging, tidlig innsats og behandling av lette tilstander
 - psykisk helse og familiearbeid
 - kompetansesenter for kjønn og seksualitet (KKS)

Fysioterapi-, ergoterapi- og legetjenester er organisert under Helse og velferd og er ikke vurdert systematisk her.

Kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet i kommunehelsetjenesten

Norsk lov pålegger alle kommunens helsetjenester å arbeide systematisk for kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet (helse- og omsorgstjenesteloven §4.2, videre beskrevet i Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten) (Helse- og omsorgstjenesteloven, 2011). Det foreligger imidlertid ingen anbefalt mal for hvordan man bør rapportere om kvalitet i tjenesten, slik det gjør på skole- og barnevernsfeltet. Det foreligger også et begrenset antall kvalitetsindikatorer til bruk.

Helseplattformen og HelsaMi

7. mai 2022 ble Helseplattformen innført som felles journalsystem for hele helsetjenesten i kommunen. Samtidig ble pasientportalen HelsaMi tilgjengelig for alle som bor i Midt-Norge. Disse nye verktøyene har som mål å lette arbeidsvilkårene for helsepersonell, øke kvaliteten på behandlingen og bedre pasientsikkerheten, både gjennom å samle alle helsedata i ett felles system og ved å gi innbyggerne enklere tilgang til egen journal.

Helseplattformen og HelsaMi vil på sikt gi mulighet for å bedre arbeidet med

kvalitet i tjenestene gjennom å gi oversikt for ledere, beslutningsstøtte for ansatte og medvirkning rundt egen helse for innbyggerne. Verktøyene vil være en viktig kilde til tall og statistikk og utvikling av nye og gode kvalitetsindikatorer, forutsatt at det jobbes videre med utvikling og optimalisering av løsningene.

I 2022 har imidlertid innføringen av Helseplattformen utfordret tjenestene og kvaliteten på disse. Før innføring ble det brukt tid og ressurser på opplæring. Den første tiden etter innføring var driften i tjenestene redusert. Datasystemet har også i ettertid vært krevende for ansatte, idet det er lite intuitivt og brukervennlig, og det har vært mange mindre og større feil i systemet. Dette har i noen av tjenestene ført til redusert drift og etterslep/forsinkelser.

Det er en svakhet at avvik knyttet til innføringen av og bruken av Helseplattformen i Trondheim kommune i liten grad er registrert systematisk. Ansatte har stort sett meldt avvik på datasystemet inn til Helseplattformen, mens det er usikkert hvorvidt og hvor avvik som har påvirket drift, egen arbeidshverdag, tjenesteutøvelse eller pasientsikkerhet er meldt inn i det interne avvikssystemet. Som det fremgår i kapittel 9 om internkontroll er det fra hele BFT kun meldt 28 avvik relatert til Helseplattformen i 2022. Dette står i skarp kontrast til erfaring fra praksis og fortellingene fra tjenestene.

Pasientportalen HelsaMi har i løpet av 2022 blitt lastet ned og benyttet av en god del av kommunens innbyggere. Å øke oppslutningen vil være viktig i arbeidet med å bedre kvalitet i kommunikasjonen mellom tjenestene og innbyggerne.

Manglende og usikre tall og statistikk for aktivitet i helsetjenestene for 2022

Overgangen til Helseplattformen midt i kalenderåret 2022 gjør det vanskelig å hente ut aktivitetstall for hele 2022. Særlig er det vanskelig å hente ut tall som kan sammenlignes med foregående år. Som nevnt over vil Helseplattformens verktøy for oversikt kunne være svært nyttig i vurdering av prosesskvalitet fremover, forutsatt at journalløsningen videreutvikles/optimaliseres. Det bør også arbeides parallelt og samordnet med å identifisere gode kvalitetsindikatorer og for å sikre ensartet bruk fra tjenestene. ***Vi har i årets melding valgt å presentere enkelte tall fra Helseplattformen som gjenspeiler prosesskvalitet, men det er viktig å være klar over usikkerheten i disse tallene.***

I det følgende vil vi presentere kvalitet for 1)HABU, 2) Helsefremmende og forebyggende tjenester til alle barn og unge og 3) Lavterskeltjenester med fokus på forebygging, tidlig innsats og behandling av lette tilstander separat. Data og beskrivelser vil struktureres etter de tre hovedkategoriene for kvalitet: strukturkvalitet, prosesskvalitet og resultat-kvalitet.

Helse- og avlastningstjenesten for barn og unge (HABU)

Helse- og avlastningstjenesten tilbyr tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse og deres familier, og bidrar til å sikre at familier med barn som har behov for sammensatte tjenester, får den støtten de trenger. Disse tjenestene gir omsorgsytere en mulighet til å få en pause fra omsorgsoppgavene, slik at de kan ha tid til å delta i vanlige aktiviteter og ha en nødvendig og regelmessig fritid og ferie.

Det er viktig at avlastningstjenestene tilpasses den enkelte families behov, og at det legges vekt på god brukermedvirkning. Ved å lytte til familiene og deres behov, kan tjenestene tilpasses og optimaliseres for å gi best mulig støtte. Faglig kunnskap, innsikt og forståelse for den enkeltes situasjon er også avgjørende for å kunne tilby riktig type støtte og tjenester.

Likeverdsreformen er en viktig satsing som har som mål å sikre at alle, uavhengig av funksjonsnedsettelse, skal ha mulighet for personlig utvikling, deltakelse og livsutfoldelse (Helse- og omsorgsdepartementet, 2021). For barn med behov for sammensatte tjenester betyr dette at de skal inkluderes i samfunnet på lik linje med andre barn. Dette er også nedfelt i FNs Barnekonvensjon (FN-sambandet, 2022) og Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD) (United Nations, 2022), som fastslår at barn med nedsatt funksjonsevne har rett til et fullverdig og anstendig liv, og aktiv deltakelse i samfunnet.

Likeverdsreformen og FNs Barnekonvensjon og CRPD understreker betydningen av å inkludere barn med nedsatt funksjonsevne i samfunnet på lik linje med andre (Helse- og omsorgsdepartementet, 2021; Høstmælingen et. al., 2020; FN-sambandet, 2022; United Nations, 2022). I sum er Helse- og avlastningstjenesten en viktig del av å sikre at familier med barn som har behov for sammensatte tjenester får den støtten de trenger for å kunne delta i samfunnet på lik linje med andre. Det er også viktig at tjenestene tilpasses den enkeltes behov og at det legges vekt på god brukermedvirkning, faglig kunnskap og innsikt.

Antall og andel

Tabell 7.4.1. Helse- og avlastningstjenesten i tall, antall og vedtatte timer. Data er hentet fra Trondheim kommune, Styringskraftportalen og tiltaksspor

Helse- og avlastningstjenesten i tall 2022		
Informasjon	Antall TK	Kilde
Antall avdelinger	10	
Antall årsverk	208	HR*
Vedtatte timer i barnebolig 2022. Dette er inkl. kjøpte/private plasser)	93 112	Helseplattformen Tiltaksspor
Antall brukere barnebolig ved utgangen av 2022 Dette er inkl. kjøpte/private plasser)	10	Helseplattformen Tiltaksspor
Vedtatte timer avlastning privat 2022 (private personer)	171 204	Helseplattformen Tiltaksspor
Antall brukere avlastning privat ved utgangen av 2022 (private personer)	301	Helseplattformen Tiltaksspor
Vedtatte timer avlastning i institusjon 2022	136 850	Helseplattformen Tiltaksspor
Antall brukere avlastning i institusjon ved utgangen av 2022	65	Helseplattformen Tiltaksspor
Vedtatte timer helsetjenester i hjemmet	73 917	Helseplattformen Tiltaksspor
Vedtatte timer BPA	90 830	Helseplattformen Tiltaksspor
Antall brukere BPA ved utgangen av 2022	45	Helseplattformen Tiltaksspor
Vedtatte timer omsorgsstønad	10 514	Helseplattformen Tiltaksspor
Antall brukere omsorgsstønad ved utgangen av 2022	141	Helseplattformen Tiltaksspor

HR*: Årsgjennomsnitt ansattandel med ansattkode F, FU, FV, FUV

Beskrivelser strukturkvalitet

Strukturkvalitet handler om organiseringen av tjenesten og tilgjengeligheten til den. Dette kan omfatte faktorer som tilgjengelighet av ressurser, tilstedeværelse av fagpersonell, og tilgjengelighet av passende utstyr og fasiliteter.

I HABU var det i desember 2022 totalt 189 årsverk, hvorav 60 % har 3 år høyskoleutdanning eller mer (tabell 7.4.2). Variasjonen i andel med 3 år høyskoleutdanning eller mer i HABU er fra 30 % på Søndre til 89 % i Helseteamet inklusiv APT (tabell 7.4.2). I tillegg har privat avlastning 12,55 årsverk fordelt på 134

ansatte som utfører døgnavlastning. 127 ansatte utfører timeavlastning og har ingen stillingsprosent. Administrasjon består av 7,6 årsverk inkludert enhetsleder.

Tabell 7.4.2. Bemanning og kompetanse i HABU i desember 2022. Data er hentet fra Trondheim kommune, Innsikt 2022/12*

Bemanning og kompetanse i HABU**			
Avdeling	Årsverk fast ansatt	Årsverk med 3-årig høyskoleutd. eller mer	Andel med 3 år høyskoleutd. eller mer
Vikåsen	18,7	10,4	56 %
Dalgård	25,6	10,5	41 %
Perslia	14,3	7,1	50 %
Uståsen	24,5	10,5	43 %
Søndre	18,8	5,6	30 %
Helseteamet inkl APT	39,9	35,4	89 %
Gartneriet	28,3	19,6	69 %
HVK 0-18	19,1	19,1	100 %
Sum	189,1	118,2	60 %

* Data i denne tabellen har et utdrag for kun desember, mens de andre bemanningstabellene i BFT har et utdrag med gjennomsnitt gjennom året.

**Årsverk pr avdeling eller prinsippene i bemanning er en voksen per barn, ekstra bemanning utover dette der det er påkrevet ut fra vurderinger knyttet til helse miljø og sikkerhet for barn eller ansatte.

Helse- og avlastningstjenesten har sin hovedtyngde av oppgaver på kveld, natt og helg. Dette medfører utfordringer med tanke på heltid / deltid. Når det gjelder tilgang på kvalifisert personell er faggruppene sykepleiere og vernepleiere der utfordringene ligger i hovedsak. Enheten erfarer også at det er i disse attraktive yrkesgruppene at enheten har høyest turnover.

Økonomi

Helse- og avlastningstjenesten for barn og unge har hatt utfordringer knyttet til økonomi både i 2021 og 2022. Det ble på bakgrunn av dette gjennomført en kartlegging av enheten fra Økonomitjenesten som er lagt fram i rapporten Kartlegging HABU 2022 (Vindspoll, H. og Aakre, M., 2022). Rapporten beskriver en sakte endring i brukernes tjenestebehov og type brukere. Det er ifølge rapporten tjenester som helsetjenester i hjemmet, avlastning i private hjem, BPA og omsorgsstønad og støttekontakt som øker i etterspørsel og omfang. Barnebolig og avlastningsbolig har en relativ stabil oppdragsmengde, men har en endring i type brukere som benytter seg av tjenestene, herunder mer utagerende atferd og grensesnittutfordringer mellom helse og barnevern i stadig flere saker. Enheten endte opp med et merforbruk på 42 millioner i 2022 før overførte

engangsbevilgninger fra 2. økonomirapport. Tjenestene innen BPA, omsorgsstønad og støttekontakt hadde om lag 15 millioner i merforbruk i 2022. Dette skyldes hovedsakelig en økning i BPA vedtak, både når det gjelder antall og omfang. Tjenesteområdet opplever en stor økning i privat avlastning, både store og små saker, og dette ga et merforbruk på 7 millioner. Både barneboligene og avlastningsboligene og Helseteamet hadde et aktivitetsnivå over budsjett, og gikk samlet med merforbruk på 20 millioner. Enheten har implementert en ny budsjettmodell og har tatt i bruk *Helt innafor* som verktøy for å planlegge turnus innenfor budsjetttrammene. Ny budsjettmodell har gitt en tydeligere budsjettering for hvert ansvar/bolig. Enheten har som videre tiltak ansatt flere faste årsverk ved Helseteamet i et forsøk på å redusere kostnadene på innleie fra Dedicare og lignende private aktører. Målet er at kostnadene totalt sett går ned. Enheten har i 2022 økt med 22,9 årsverk hvorav 19,1 av disse årsverkene skyldes omorganisering av BFT der HVK 0-18 ble en ny avdeling på enheten. Sykefraværet var 13,6 % for hele enheten i 2022, som er en økning fra 11,3 % i 2021. Høyere sykefravær påvirker økonomien til enheten gjennom høyere turnusutgifter.

Lokaler og utstyr

Helse og avlastningstjenesten sin administrasjon og Helse og velferdskontor 0-18 år ble samlokalisert i 2022. De leide lokalene i Reier Søbstdsvei er egnede og møteromskapasiteten ser ut til å være tilstrekkelig. Flere av barne- og avlastningsboligene har større variasjon i brukergruppen enn på byggetidspunkt. Det er flere barn i tjenesten med høyt aktivitetsnivå og behov for skjerming og regulering enn tidligere. Dette har utfordret tjenesten også i 2022. Mangel på egnet botilbud til psykisk syk ungdom er også noe som har blitt mye mer synlig i 2022. Behovet for alternativ omsorgsbasis til denne kategorien ungdom har økt betraktelig etter pandemien.

Beskrivelser prosess- og resultat kvalitet

Prosesskvalitet omhandler hvordan tjenestene leveres, og inkluderer elementer som koordinering av tjenestene, tilpassing av tjenester til brukernes individuelle behov, og effektiv og hensiktsmessig kommunikasjon mellom tjenesteyter og bruker. Resultatkvalitet fokuserer på effekten av tjenestene på brukernes livskvalitet og trivsel. Dette kan omfatte faktorer som redusert belastning på pårørende, økt selvstendighet og livskvalitet for brukere, og lavere risiko for helseproblemer eller skader.

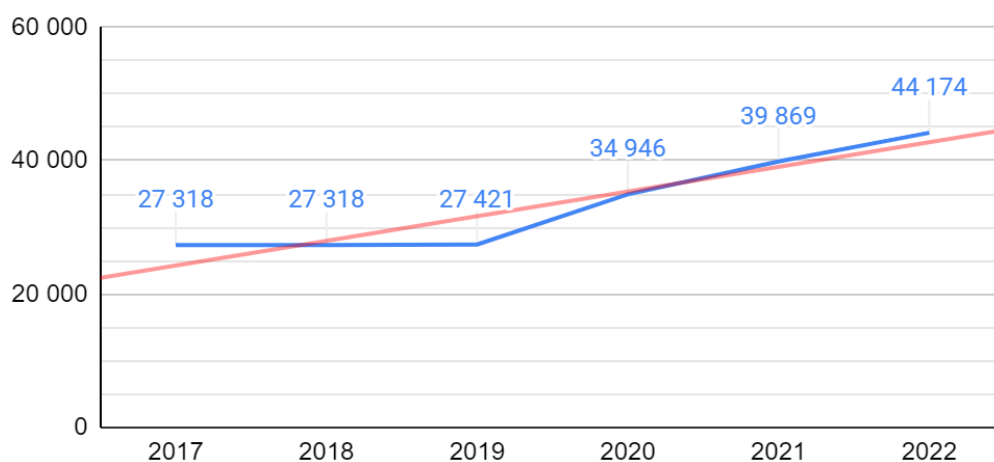
Omsorgsstønad

Omsorgsstønad er et tilbud til personer som har særlig tyngende omsorgsarbeid, og som utfører omsorgsoppgaver som er vesentlig mer omfattende enn for

jevnaldrende barn eller personer. I Trondheim kommune tilbys omsorgstønad til foreldre som har særlig tyngende omsorg for barn eller unge med funksjonsnedsettelse.

For å kunne få omsorgstønad må det vurderes at det er best og hensiktsmessig for barnet at foresatte utfører omsorgsoppgavene. Omsorgstønaden må ses i sammenheng med andre tiltak som kan lette foreldrenes omsorgsoppgaver, og forhøyet hjelpestønad fra folketrygden ytes til samme formål som omsorgstønad og forutsettes benyttet før tjenesten omsorgstønad kan vurderes.

Omsorgstønaden er en støtteordning som hjelper foreldre med særlig tyngende omsorgsarbeid ved å gi dem avlastning og støtte i hverdagen. Dette kan føre til en bedre livskvalitet både for foreldrene og barna, samtidig som det sikrer at barnet eller den unge får den omsorgen og støtten som er nødvendig for å utvikle seg og leve så selvstendig som mulig. Det er en økning i trenden for antall vedtatte timer med omsorgstønad de siste årene, som kan ses i figur 7.4.1.

Figur 7.4.1. Antall vedtatte timer omsorgstønad i perioden 2017-2022

Privat avlastning

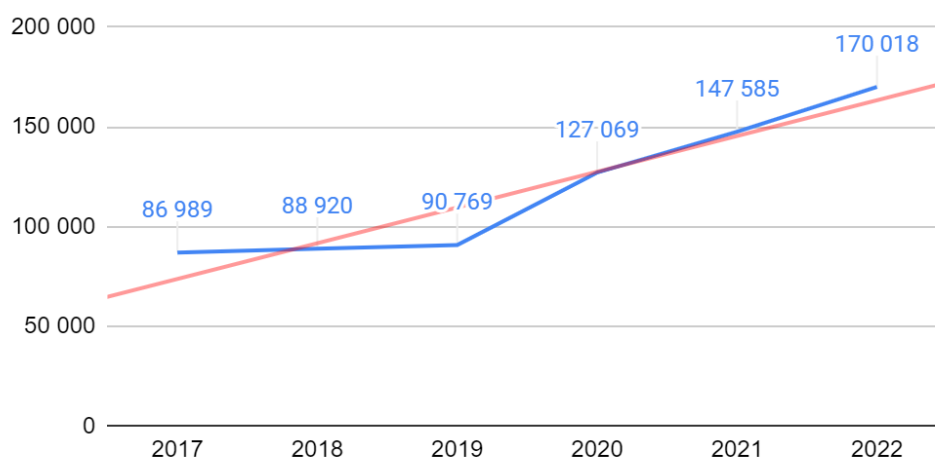
Privat avlastning er en tjeneste som tilbys av kommunen for å gi pårørende av personer med særlig behov for omsorg og avlastning en pause i omsorgsarbeidet. Dette innebærer at kommunen kan ansette en privatperson som avlaster, enten som oppdragstaker eller som fast ansatt.

I Trondheim kommune tilsettes private avlastere i hovedsak fast etter avlasterdommen i 2016. Dette kan være personer som kommunen rekrutterer etter utlysning, eller det kan være en person i familiens eller nettverk som foreldre eller foresatte har tillit til.

Bruken av privat avlastning har vært økende de siste årene, og det er omtrent 200

vedtak på slike tjenester i Trondheim kommune. Av disse utgjør timeavlastning omtrent 30 prosent, mens resten får avlastning på døgnbasis. I perioden 2017-2022 har det vært en økning i antall vedtakstimer for privat avlastning i Trondheim kommune (figur 7.4.2). Det er ikke utført en grundig nok analyse av årsaker til veksten. To kjente årsaker er en stor økning i antall små barn med autisme-diagnose og ungdom med alvorlige psykiske lidelser.

Privat avlastning er en viktig tjeneste for pårørende av personer med behov for særlig omsorg og avlastning. Tjenesten kan bidra til å redusere pårørendes belastning og gi dem mulighet til å få en nødvendig pause i omsorgsarbeidet. Samtidig kan det også være en verdifull erfaring for den som blir ansatt som privat avlaster, da de får mulighet til å jobbe med og hjelpe personer som trenger ekstra omsorg og oppmerksomhet.

Figur 7.4.2. Antall vedtatte timer privat avlastning i perioden 2017-2022

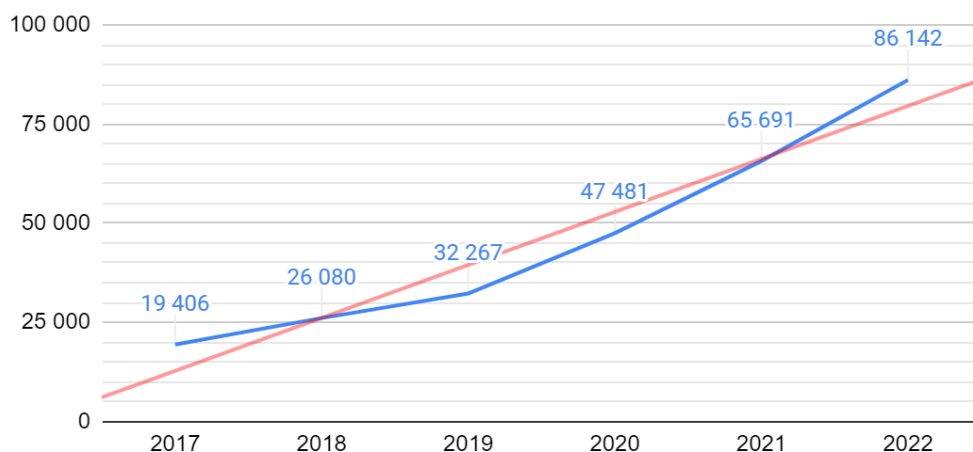
Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er en tjeneste som gir personer med funksjonsnedsettelse mulighet til å ha større kontroll over sin egen hverdag. Ved å være arbeidsleder for assistentene som gir hjelp, kan man tilpasse assistansen etter egne behov og ønsker. Dette kan være alt fra hjelp til personlig hygiene og matlaging, til hjelp til å delta i sosiale aktiviteter utenfor hjemmet.

BPA er en alternativ måte å organisere praktisk og personlig hjelp på, og erstatter tradisjonell hjelp fra hjemmetjenesten, omsorgsboliger eller institusjoner. Ordningen har som mål å styrke menneskers muligheter til å leve og bo selvstendig, og til å delta aktivt i samfunnet. Ved å ha mer kontroll over egen assistanse, kan man også ha større frihet til å planlegge og delta i aktiviteter som man ellers kanskje ikke ville hatt mulighet til.

Trondheim kommune tilbyr BPA til barn og unge etter loven, men oppfordrer også

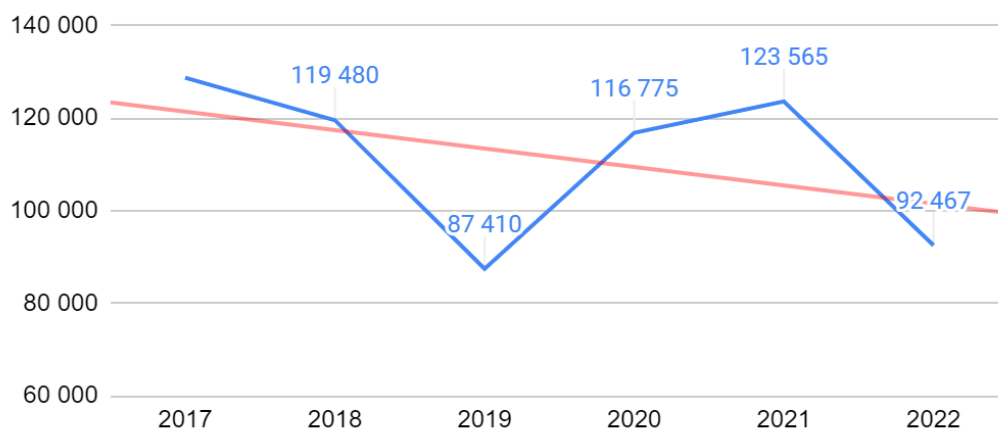
til bruk av ordningen der det er hensiktsmessig og rettigheter via loven ikke slår inn. Det har vært en kontinuerlig økning i bruken av BPA for barn og unge i Trondheim kommune de siste årene (figur 7.4.3). I 2015 ble BPA rettighetsfestet for barn, og dette har ført til en økning i antall vedtatte timer BPA. Familier har nå rett til å inkludere avlastning i BPA-ordningen, noe som gjør det lettere for dem å ta vare på sine barn hjemme. Trondheim kommune har blitt kritisert for å være strenge i utmålingen av antall timer, og dette har resultert i klagesaker som behandles av Statsforvalteren. En ny trend er at familier søker om BPA i skolen, men hittil har slike søknader blitt avslått, og Statsforvalteren har gitt kommunen medhold i avslagene.

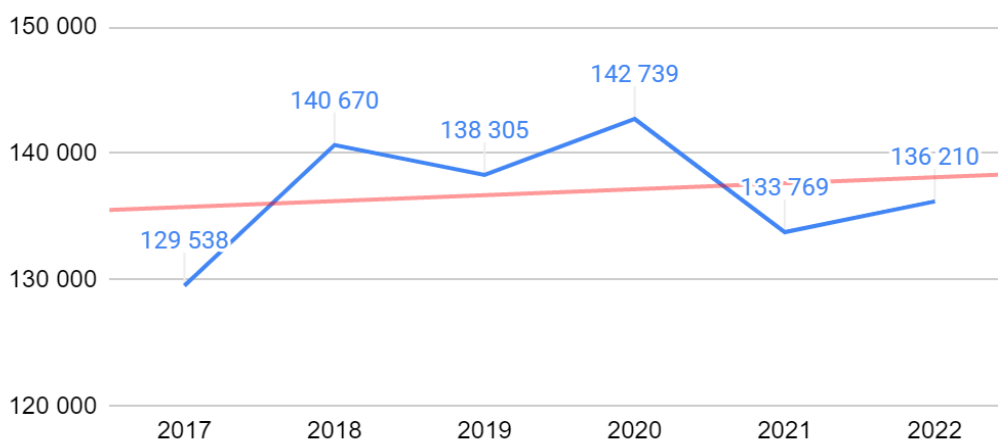
Figur 7.4.3. Antall vedtatte timer til BPA i perioden 2017-2022

Barnebolig og avlastningsopphold

Barnebolig kan være en nødvendig løsning for barn og unge med store pleie- og tilsynsbehov som foresatte ikke kan ivareta. Selv om det for det meste har vært fullt belegg i hele perioden har vedtatte timer for barneboliger hatt en nedgang i perioden 2018-2022, dette skyldes hovedsakelig variasjoner i antall barn under 18 år som opptar plasser (figur 7.4.4). Det er imidlertid en økning i vedtatte timer for avlastningsopphold i samme periode. Bruk av BPA kan være en forebyggende faktor for behovet for barneboligplasser. Det er også behov for kommunale tilbud til ungdom med alvorlige psykiske lidelser, og per i dag kjøper kommunen tjenester fra private leverandører for å imøtekomme dette behovet (figur 7.4.5).

Figur 7.4.4. Antall vedtatte timer barnebolig i perioden 2017-2022

Figur 7.4.5. Antall vedtatte timer avlastningsopphold i perioden 2017-2022

Brukertilfredshet

Basert på tilbakemeldinger fra enkelte foreldre i politisk sak *PS 0286/21* fra 2021, er brukernes opplevelser av avlastningstjenestene i HABU preget av ulike erfaringer avhengig av om de nettopp har fått avlastning eller har hatt det over flere år. Mange beskriver en følelsesmessig reise preget av både sorg, usikkerhet og utrygghet i startfasen, men at dette bedrer seg med årene. Enkelte opplever avlastningstjenestene som begrenset og ikke alltid tilpasset det enkelte barn, og at de må ta ansvar for å sikre at barnet får tilstrekkelige og meningsfulle opplevelser. Bemanning og de ansatte i avlastningstjenestene trekkes frem både i positiv og negativ forstand, der noen beskriver de ansatte som engasjerte og omsorgsfulle, mens andre beskriver tjenestene som kaotiske med mye utskifting av ansatte og for

lite bemanning. Tilbakemeldingene gir en klar indikasjon på betydningen av de ansatte for å skape gode tjenestetilbud, sammen med familien og andre ressurspersoner for barnet.

Enheten opplever og rapporterer at de får få klager på gjennomføring av tjenester. Brukerne er både foreldre som får avlastning og barna som er på avlastning. Denne typen tjenester er etterspurt og søkt om av foreldre og dialogen med foreldre oppleves god. Helse- og avlastningstjenesten har startet et arbeid med videreutvikling av barnets beste-vurderinger og med å få innarbeidet disse i kartleggingsverktøyet. Planlagt ferdigstillelse av barnets beste-vurderingene i kartleggingsverktøyet er våren 2023.

Helsefremmende og forebyggende tjenester: Svangerskaps- og barselomsorgen, helsestasjon og skolehelsetjeneste

Dette er lovpålagte helsetjenester for gravide, barn, ungdom og deres familier, og som i sin innretning først og fremst skal fremme god helse og forebygge sykdom hos hele befolkningen. Tjenestene tilbyr i tillegg styrket oppfølging til grupper med risiko og mulighet for ekstra kontakt for de som trenger det. Skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom yter dessuten lavterskel helsehjelp for lette tilstander. Kombinasjonen av universelle tjenester og muligheten for å gi ekstra til de som trenger det mest setter disse tjenestene i en unik posisjon for å bidra til å minske sosial ulikhet i helse. Tjenestene er gratis for alle.

Norsk lov pålegger alle kommunens helsetjenester å arbeide systematisk for kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet. Målet med kvalitetsforbedringsarbeidet i helsestasjon, skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom er å avdekke, rette opp og sikre at tjenestene drives i tråd med lov- og forskriftskrav. Vesentlige elementer i dette vil være å utvikle, iverksette, kontrollere og forbedre nødvendige rutiner, instruksjoner, prosedyrer eller andre tiltak.

Året 2022 bød på store utfordringer for tjenestene, som pandemi, innføring av nytt elektronisk journalsystem og fastlegekrise.

- Pandemien preget fortsatt tjenestene i starten av året. Både ansatte og brukergruppene opplevde smitte og sykdom, og driften av tjenestene var preget av smittevernrestriksjoner. Etter at pandemien slapp taket utover våren tok det noe tid å komme tilbake til normal drift og normale rutiner.
- Helseplattformen ble innført 7. mai. I forkant av innføringen ble det brukt mye tid til opplæring og utstyr. Den første tiden etter innføring var driften i tjenestene redusert, men også i ettertid har datasystemet vært krevende for

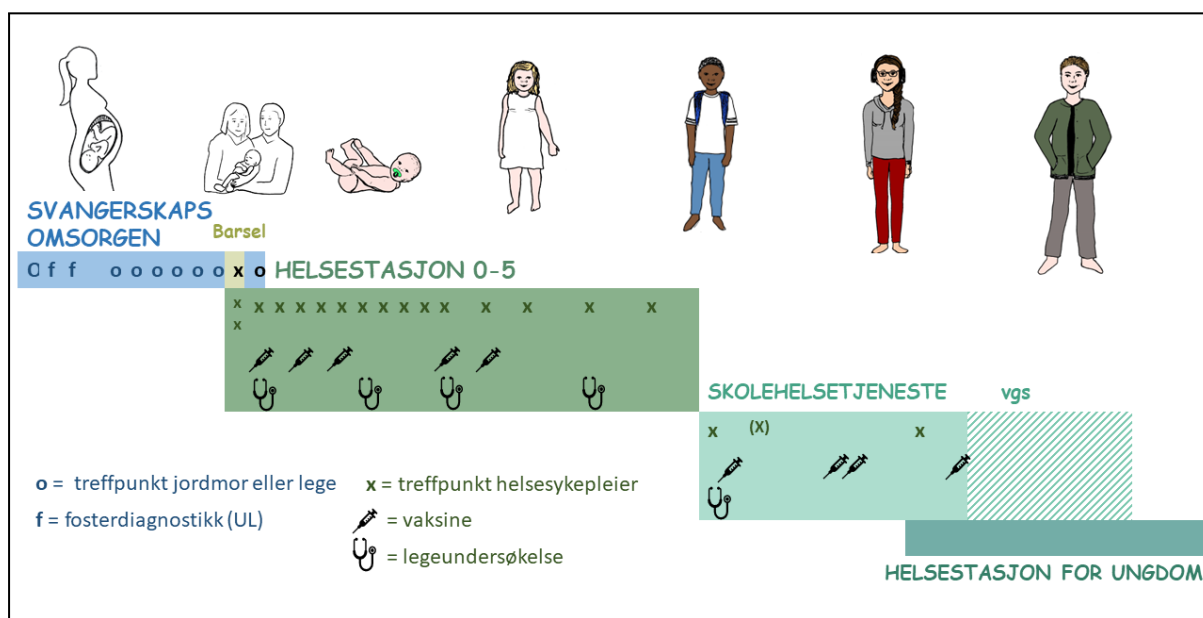
ansatte. Dette har ført til redusert drift og etterslep (se tidligere omtale av Helseplattformen og HelsaMi). Statistikken vi kan hente ut av Helseplattformen er usikker, og må tolkes og brukes med forsiktighet.

- Fastlegekrisa i Trondheim i store deler av 2022 reduserte tilgang til fastlegetjenester generelt og enkelte barn og familier stod uten fastlege. Dette har særlig hatt konsekvenser for svangerskapsomsorgen ettersom ansvaret for svangerskapsoppfølgingen er delt mellom fastlege og jordmor.

Disse utfordringene har hver for seg, og ikke minst til sammen, påvirket kvaliteten i tjenestene, både struktur, prosess og resultat kvalitet. Likevel har disse utfordringene i liten grad ført til avvik i de lovpålagte “programmene”, inkludert vaksinasjon. Og på tross av disse utfordringene har tjenestene hatt fokus på kompetanseheving og etablert flere nye tilbud.

Organisering og innhold

Innholdet i tjenestene er i stor grad definert i lov og forskrift, og i “programmer” som er anbefalt i nasjonal faglig retningslinje (Helsedirektoratet, 2006, 2018). Her inngår også barnevaksinasjonsprogrammet. Anbefalte treffpunkt i de ulike delene av tjenesten er vist i Figur 7.4.6.

Figur 7.4.6. Oversikt over innhold og treffpunkter i tjenestene (tidsskalaen er ikke realistisk). Illustrasjon er laget av og brukt etter tillatelse fra Kristine Pape, Trondheim kommune (Tillatelse til bruk i Kvalitetsmeldingen 2022 er fått 30.mars 2023)

Både helsestasjon og skolehelsetjenesten er tverrfaglige tjeneste bestående av helsesykepleier, lege og fysioterapeut. I tillegg inngår jordmor i helsestasjon og ergoterapeut i skolehelsetjenesten (se tabell 7.4.4). Samarbeid med ulike aktører og faggrupper er sentralt i tjenestene. Dette kan være samarbeid innad i barne- og familietjenesten (f.eks med psykologer og spesialpedagoger) og utad mot NAV, skoler, barnehager, fastleger og spesialisthelsetjenesten.

Trondheim har ni helsestasjoner, og fire av disse - en i hver bydel - tilbyr svangerskapsoppfølging av jordmor. Skolehelsetjenesten finnes på hver enkelt skole - både på kommunale og private barneskoler, ungdomsskoler og videregående skoler. Se tabell 7.4.3 for oversikt.

Tabell 7.4.3. Oversikt over hvor de ulike tjenestene er lokalisert. Data er hentet fra Trondheim kommune

Organisering av ulike tjenester				
Tjeneste	Midtbyen	Østbyen	Heimdal	Lerkendal
Svangerskap- og barselomsorg	Sentrum	Falkenberg	Saupstad	Nidarvoll
Helsestasjon 0-5	Sentrum Byåsen	Falkenberg	Rosten Saupstad Klæbu	Nidarvoll Blussuvoll Romolslia
Skolehelsetjenesten	8 barneskoler 3 ung.skoler 4 friskoler 3 vgs	9 barneskoler 1 1-10 skoler 3 ung.skoler 4 friskoler 1 (2*) vgs	10 barneskoler, 3 1-10 skoler, 3 ung.skoler 3 friskoler 5 (4*) vgs	10 barneskoler 1 1-10 skoler, 3 ung.skoler 1 vgs
Helsestasjon for ungdom	Sentrum HFU		Rosten HFU	

* Cissi Klein er nå plassert på Heimdal, men skal fra 2025 (?) høre til Østbyen.

Beskrivelser strukturkvalitet

I denne delen vil vi se på strukturer og faktorer som er viktige for kvaliteten i tjenestene, og som er identifisert i samarbeid mellom avdelingsledere, kommuneoverlege og fagutviklere. Dette omfatter faktorer som organisering, tilgjengelighet av ressurser, bemanning og infrastruktur som lokaler og datasystemer.

Bemanning

Tjenestene består av forskjellige ansattgrupper med ulike oppgaver og ansvar (se tabell 7.4.4). Sammensetning og rolle er i stor grad definert i forskrift og nasjonal faglige retningslinjer (Helsedirektoratet, 2006, 2014, 2018).

Tabell 7.4.4. Yrkesgrupper som er tilknyttet de ulike tjenestene

Ansattegrupper i ulike tjenester	
Tjeneste	Yrkesgrupper
Svangerskap- og barselomsorg	Jordmor Merkantil/helsesekretær
Helsestasjon 0-5	Helsesykepleier Merkantil/helsesekretær Lege* Fysioterapeut ^b
Skolehelsetjenesten	Helsesykepleier Skolelege* Fysio- og ergoterapeut**
Helsestasjon for ungdom	Helsesykepleier Jordmor Psykolog og sexologisk rådgiver Lege*

*Leger er ansatt i Enhet for legetjenester og smittevernarbeid (ELS) og ikke i BFT

**Fysioterapeuter og ergoterapeuter er ansatt i egne enheter og ikke i BFT

Helsedirektoratet har utviklet et [verktøy for beregning av bemanning i helsestasjons- og skolehelsetjenesten](#). Foreløpig er det kun tilgjengelig for jordmortjenesten på helsestasjon og helsestasjon 0-5 og ikke for skolehelsetjenesten. Trondheim kommune har ikke tatt denne i bruk, men benytter fortsatt en "gammel" bemanningsnorm for helsesykepleiere på helsestasjon; 65 fødsler per 100 % stilling per år. For skolehelsetjenesten benyttes en bemanningsnorm som er under oppdatering nasjonalt. Dette tar utgangspunkt i behov for 1 årsverk helsesykepleierressurs pr. 300 elever i barneskolen, pr. 550 elever i ungdomsskolen og pr. 800 elever i videregående skole. I 2022 var det 160,2 årsverk fast ansatte i BFT tilknyttet svangerskapsomsorgen, helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom (HFU). Dette inkluderer alle yrkesgrupper/funksjoner på det spesifikke ansvaret (jordmødre, helsesykepleiere, helsesekretærer/merkantile, avd. ledere), men ikke leger, fysio- og ergoterapeuter som er ansatt utenfor BFT.

Tabell 7.4.5. Antall årsverk faste ansatte*. Data er generert fra Trondheim kommune, HR-portalen

Antall faste BFT-ansatte fordelt på tjeneste og bydel			
Jordmor	2020	2021	2022
Midtbyen	3,7**	4,9**	4,9
Østbyen	4,6	4,7	5,2
Heimdal	3,3	3,8	3,8
Lerkendal	4,3	5,0	4,5
Hele BFT	15,9	18,4	18,4
Helsestasjon 0-5			
Midtbyen	14,1**	14,7**	15,4
Østbyen	16,7	16,3	16,5
Heimdal	13,9	12,8	14,8
Lerkendal	15,3	15,9	14,8
Hele BFT	60,0	59,7	61,5
Skolehelsetjenesten			
Midtbyen	17,3	18,2	18,1
Østbyen	15,9	18,2	20,0
Heimdal	17,7	18,5	20,8
Lerkendal	15,1	15,5	16,8
Hele BFT	66,0	70,3	75,7
Helsestasjon for ungdom (HFU)			
HFU i hele BFT	2,3	3,5	4,8

*Data inkluderer alle ansatte i BFT på det spesifikke faste ansvaret (jordmødre, helsesykepleiere, helsesekretærer/merkantile, avd. ledere). Leger og fysio- og ergoterapeuter er ikke inkludert.

**Tallene fra HR-portalen er manuelt justert da jordmødre i Midtbyen var feilaktig registrert som helsestasjon i 2020 og 2021.

Årsverkene var omtrent likt fordelt mellom helsestasjon 0-5 inkl. jordmor (79,7) og skolehelsetjeneste og HFU (75,7 + 4,8), se tabell 7.4.5. Sammenlignet med 2021 var det i 2022 en økning på 1,8 årsverk i helsestasjon, 5,4 årsverk i skolehelsetjenesten i 2022 og 1,3 årsverk i HFU, mens antallet jordmorårsverk var uendret.

Rekruttering

En Sintefrapport (Lassemo og Melbye, 2020) viser at det nasjonalt er helsesykepleiemangel og rekrutteringsutfordringer til helsesykepleiestillinger. I Trondheim kommune var alle helsesykepleiestillinger i 2022 besatt av helsesykepleiere, men det har løpet av året blitt merkbart vanskeligere å rekruttere helsesykepleiere. Det er f.eks gitt dispensasjon fra kommuneoverlegen til å benytte helsesykepleierstudenter som vikarer for å kunne gjennomføre planlagt helsestasjonsprogram gjennom sommeren 2023. Også på legesiden er det store utfordringer med både å rekruttere og beholde leger i helsestasjon og skolehelsetjenesten. Selv om legene ikke er ansatt i BFT, har dette i stor grad påvirket drift på helsestasjonene. Tall fra helseplattformen for 2. halvdel av 2022 viser at det avlyses mange legeundersøkelser fra tjenesten.

Økonomi - tilskuddsmidler

Kommunen har siden 2016 mottatt årlige i tilskuddsmidler fra Helsedirektoratet med mål å styrke kapasitet og videreutvikle tilbudet i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Det innvilgede beløpet for 2022 var ca 13 millioner. Disse midlene har vært en forutsetning for å kunne sikre kvalitet og utvikling i tjenesten. For svangerskapsomsorg og helsestasjon har midlene bidratt til å få på plass hjemmebesøk av kommunejordmor, digitalisering/hjemmesider, amместasjoner og forsterket amместasjon. De har dessuten bidratt til å utvikle skolehelsetjenesten i grunnskolen og videregående skole, styrket utviklingen av MEST i skolehelsetjenesten og bidratt inn mot minoritetsgrupper, spesielt i videregående skole.

Lokaler

Arealer, fysisk utforming og romløsninger kan bety mye for kvaliteten på tjenestene. Egnede lokaler er viktig for å kunne gjennomføre gruppetilbud og kurs til barn, ungdom og foreldre. I tillegg er det viktig for ansattes trivsel og arbeidsmiljø og for at de som bruker tilbudene skal ha lett tilgang og føle seg trygge og velkommen. Det er stor variasjon i kvaliteten på lokalene som benyttes av alle deler av tjenesten i Trondheim kommune, og lokalene er ofte ikke tilpasset til arbeidsmetodene som benyttes. For eksempel er det utfordrende med lokaler til gjennomføring av gruppevirksomhet. Ny organisering og nye samarbeidsformer av tjenestene i hele BFT vil sette ytterligere krav til lokalene.

Det ble gjennomført en kartlegging ut til skoler og skolehelsetjenesten i slutten av 2022 og rapporten konkluderer med at lokalene til skolehelsetjenesten har ulik areal, størrelse og funksjon på skolene. Noen få skoler mangler lokaler for å kunne øke bemanningen i skolehelsetjenesten opp til normtall, mens de fleste skoler har

nøkternt gode lokaler sett ut fra skolens byggeår. På funksjoner mangler det medisinsk kjøleskap og berøringsfri håndvask på enkelte skoler, og den tekniske delen i bookingsystemet for rombooking på skolen må tilpasses så skolehelsetjenesten kan bruke det. Det er anbefalt en å gjennomføre en befaring for å se hvordan ventesoner og mulighet for skjermet areal er løst og bør løses.

Infrastruktur/journalsystem (Helseplattformen)

Elektroniske journalsystemer benyttes for å dokumentere pasientarbeid og er et viktig virkemiddel for kvalitet i tjenesten. I 2022 (6. mai) tok hele kommunehelsetjenesten i Trondheim kommune i bruk Helseplattformen som felles elektronisk journalsystem, slik at alle ansatte og yrkesgrupper nå dokumenterer i den samme pasientjournalen. Frem til 2022 benyttet tjenestene flere ulike systemer, som verken fungerte godt hver for seg eller kommuniserte godt med hverandre. Etter at St. Olavs Hospital gikk over til Helseplattformen 12. november 2022 brukes journalsystemet også på tvers av primær- og spesialisthelsetjenesten. Helseplattformen har potensielt gode verktøy for styring/oversikt, beslutningsstøtte og samhandling, og vil på sikt bidra til kvalitetsforbedring både i tilknytning til enkeltpasienter og tjenestene som helhet forutsatt at løsningen forbedres.

I 2022 har imidlertid innføringen av systemet og alle startproblemene tatt mye plass og hatt negativ påvirkning på kvaliteten på tjenesteutøvelsen, på tilbudet og muligheten for kvalitetsarbeid. Omfanget på dette er imidlertid uklart, da det ikke foreligger dokumentasjon eller evaluering av dette. Fra tjenestene rapporteres det at ansatte har brukt mye tid på systemet, og at den betydelige ansatteressursen som går med til superbrukere gir mindre kapasitet til vanlig drift. Fagmøter har i stor grad blitt viet til helseplattformen og andre tema har dermed blitt fortrengt.

Pasientportalen HelsaMi vil kunne bidra til god kommunikasjon mellom tjenestene og brukere av disse. Dette forutsetter imidlertid at løsningen tas i bruk av flest mulig. Ved utgangen av 2022 var oppslutningen varierende, se tabell 7.4.7 og 7.4.8.

Beskrivelser prosess- og resultat kvalitet

Innholdet i svangerskapsomsorgen, helsestasjon og skolehelsetjenesten er som nevnt tidligere i stor grad definert i lov og forskrift, og i "programmer" som er anbefalt i nasjonal faglig retningslinje. Gjennomføringen av disse programmene utgjør dermed en viktig del av prosesskvaliteten i tjenestene, dvs. hvorvidt gravide, barn og ungdom får vaksiner og blir undersøkt til rett tid. I tillegg innebærer det hvordan tjenestene jobber med sitt helsefremmende arbeid utover dette, og om fordelingen av tid og innsats mot individer, grupper og hele befolkningen. Tilgjengelighet og kommunikasjon mot brukere er også viktig, og samarbeid innad på helsestasjonen og med andre aktører.

Resultatkvalitet handler om effekten av tjenestene på brukernes livskvalitet og trivsel, og på hvorvidt man klarer å avdekke og forebygge risiko og sykdom og utjevne sosiale helseforskjeller. Vurdering av resultatkvalitet byr på utfordringer for denne typen tjenester. Det er vanskelig å måle resultatet eller effekten av tjenester som primært skal fremme god helse, trivsel og forebygge sykdom. Det er ikke rett frem å måle god helse, og særlig ikke hos små barn som i liten grad kan gi oss svar selv. Resultatet av innsatsen vil dessuten ofte påvirke mange livsområder over et lengre tidsspenn, og dermed være vanskelig å kvantifisere. Et sentralt aspekt ved resultatkvaliteten vil være brukernes tilfredshet med og nytte av tjenestene, og ansattes opplevelser av dette.

Vurdering av prosess- og resultatkvalitet for 2022 gjøres ved enkelte indikatorer og ved en beskrivelse av noe av det arbeidet som med kvalitet og utvikling som har pågått i 2022. Årets fremstilling er imidlertid preget av mangel på tilgjengelige tall fra Helseplattformen og at det ikke er gjennomført brukerundersøkelser. Dette vil inngå i neste års kvalitetsmelding. I tillegg er det en utfordring at det foreløpig ikke finnes mer standardiserte anbefalinger på hva som er gode mål og indikatorer for tjenestene (utover de seks indikatorene som alle kommuner i Norge hvert år rapporterer til Statistisk sentralbyrå som del av kommune-stat-rapporteringen (KOSTRA) og som vises i tabell 7.4.9).

Aktivitet og brukere i tjenestene

Som nevnt mangler vi tall for en mer detaljert beskrivelse av aktiviteter og brukere av tjenestene for 2022. I denne delen presenterer vi noen få tall for tjenestenes mer overordnede aktivitet som vi har kunnet hente ut, Tabell 7.4.6 viser antall fødsler og antall gravide som har møtt til svangerskapskontroll hos kommunejordmor i perioden fra 2020 til 2022. Trondheim kommune tilbyr svangerskapskontroll hos jordmor på helsestasjon til alle gravide, og vi ser av tabellen at nesten alle benytter seg av dette.

Tabell 7.4.6. Fødte og gravide i svangerskapsomsorgen. Data er hentet fra SSB/KOSTRA, tabell 13533

Svangerskapsomsorgen			
	2020	2021	2022
Fødte i løpet av året (antall)	2 115	2 362	2 148
Antall nyinnskrevne gravide som har møtt til svangerskapskontroll	1 976	2 023	2 012

Kontakter/besøk og pasienter/brukere i svangerskapsomsorgen, helsestasjon 0-5 og skolehelsetjenesten for perioden fra 01.07.2022 til 31.12.2022 vises i tabell 7.4.7. Selvom disse tallene er noe usikre, illustrerer denne tabellen godt at tjenestene har et stort antall treffpunkt med et stort antall brukere. Aktiviteten i de ulike tjenestene er imidlertid ulik, f.eks er individuelle konsultasjoner vanligere i helsestasjon og grupperettede konsultasjoner vanligere i skolehelsetjenesten. Dette kan illustreres med data fra Helseplattformen på sikt.

Tabell 7.4.7. Aktivitet i svangerskapsomsorgen, helsestasjon 0-5 og skolehelsetjenesten for perioden 01.07.2022-31.12.2022. Data er hentet fra Helseplattformen*

Besøk** og brukere ("pasienter") 2 halvår 2022					
Svangerskaps og barselomsorgen	Trondheim	Midtbyen	Østbyen	Heimdal	Lerkendal
Antall besøk 01.07.22-31.12.22***	7 207	1 801	2 195	1 479	1 732
Antall 1.gangs svangerskapskontroll 01.07.22-31.12.22	1 007	233	329	199	246
Andelen pasienter med HelsaMi nedlastet (pr 31.12.22)	81 %	84 %	89 %	73 %	75 %
Helsestasjon 0-5	Trondheim	Midtbyen	Østbyen	Heimdal	Lerkendal
Antall besøk 01.07.22-31.12.22	25 165	6 149	6 505	6 359	6 152
Antall pasienter 01.07.22-31.12.22	8 505	2 263	2 310	2 011	2 055
Andelen pasienter med HelsaMi nedlastet (pr 31.12.22)	42 %	48 %	48 %	37 %	33 %
Skolehelsetjenesten	Trondheim	Midtbyen	Østbyen	Heimdal	Lerkendal
Antall besøk 01.07.22-31.12.22	40 263	7 911	9 549	10 682	12 121
Antall pasienter 01.07.22-31.12.22	19 356	4 668	5 032	4 774	4 982
Andelen pasienter med HelsaMi nedlastet (pr 31.12.22)	21 %	23 %	33 %	21 %	15 %

*Usikkerhet knyttet til kvalitet på data

**Besøk betegner alle typer registrerte kontaktpunkter, som f.eks konsultasjon, gruppekonsultasjon, vaksine osv.

***Kun kontorbesøk (ikke hjemmebesøk)

I tabell 7.4.8 vises aktivitet i helsestasjon for ungdom for perioden 01.07.2022-31.12.2022. En interessant observasjon og erfaring er at hovedvekten av de besøkende er i aldersgruppen 18 til 25 år.

Tabell 7.4.8. Aktivitet i helsestasjon for ungdom for perioden 01.07.2022-31.12.2022. Data er hentet fra Helseplattformen*

Helsestasjon for ungdom: Kontakter og brukere ("pasienter") 2 halvår 2022	
Besøk 01.07.22-31.12.22	2 680
Alder <16 år	2 %
Alder 16-18 år	16 %
Alder 18-25 år	82 %
Pasienter 01.07.22-31.12.22	1 780
Andelen pasienter med HelsaMi nedlastet (pr 31.12.22)	35 %

*Usikkerhet knyttet til kvalitet på data

Vaksinasjonsdekning barnevaksinasjonsprogrammet

Gjennomføring av barnevaksinasjonsprogrammet er en av hovedoppgavene til helsestasjon og skolehelsetjenesten, og dekningsgraden er både et mål på prosess- og resultat-kvalitet. Dekningsgraden for samtlige vaksiner er høy i Norge. Trondheim har over tid ligget høyere enn landsgjennomsnittet med over 97 % fullvaksinerte for samtlige vaksiner ved 2, 9 og 16 år (unntak HPV vaksine for jenter ved 16 år, hvor dekningsgraden ligger på 95 %, også dette over landsgjennomsnittet på 92 %). Folkehelseinstituttet publiserer vaksinasjonsdekningen for barnevaksinasjonsprogrammet hver vår. Tallene for 2022 er ikke kommet enda pr. 31.03.2023, men tjenestene rapporterer ingen forsinkelser eller avvik i gjennomføring av barnevaksinasjonsprogrammet dette året.

Gjennomførte besøk/konsultasjoner

Gjennomførte besøk/konsultasjoner ved 3 dager, 10 dager, 8 uker, 2 år, 4 år og ved skolestart rapporteres hvert år fra alle landets kommuner til Statistisk Sentralbyrå (kommune-stat-rapportering KOSTRA). I tabell 7.4.9 er disse indikatorene presentert for 2020, 2021 og 2022. I Trondheim hentes tallene fra det elektroniske journalsystemet som benyttes av tjenestene. Det er verdt å merke at tallene for 2022 er hentet fra to ulike systemer, og dermed er forbundet med noe usikkerhet. I Trondheim ser vi at nesten alle barn fikk gjennomført undersøkelse/konsultasjon ved 8 uker, 2 år, 4 år og ved skolestart i 2022. Hjemmebesøk ved helsesykepleier ble gjennomført til 81 % av alle 7-10 dager gamle barn. Alle får imidlertid tilbud om besøk, og for de resterende ble hjemmebesøket erstattet med barselbesøk på helsestasjonen eller tilbud i spesialisthelsetjenesten, og i noen få tilfeller ønsket ikke familien å benytte seg av tilbudet. Det har vært en økning i andel som får hjemmebesøk av jordmor etter hjemkomst, men tallene som ble innrapportert til SSB for 2022 viste seg å være for høye grunnet dobbeltregistreringer. Det reelle tallet lå trolig på ca 55 %, men tallene er foreløpig usikre og derfor fjernet i tabellen.

Tabell 7.4.9. Antall og andel med gjennomført besøk/konsultasjon for utvalgte indikatorer. Data er hentet fra SSB/KOSTRA, tabell 11993.

Indikatorer (ASSS/KOSTRA indikatorer)						
	Barn (antall)			Andel barn (prosent)		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Hjemmebesøk av jordmor innen tre døgn etter hjemkomst	399	828	*	18,9	35,1	*
Hjemmebesøk av helsesykepleier til nyfødte	489	1 032	1 733	23,1	43,7	80,7
Undersøkt 8.leveweke	2 102	2 285	2 095	99,4	96,7	97,5
Undersøkt ved 2-års alder	1 963	1 867	1 973	90,9	87,8	94,4
Undersøkt ved 4-års alder	2 286	1 946	1 980	99,7	88,8	95,8
Undersøkt grunnskole 1.trinn	2 227	2 079	2 186	98,0	92,0	96,2

* innrapporterte data fra Helseplattformen var feil og ga et falskt forhøyet tall på antall besøk - disse tallene er derfor fjernet

Gruppetilbud på helsestasjonen

I nasjonal faglig retningslinje er det en sterk anbefaling at helsestasjonen bør gi alle foreldre tilbud om å delta i gruppekonsultasjoner. Formålet med et grupperettet tilbud i helsestasjon er å bidra til å skape et sosialt nettverk, og til at foreldre i samme situasjon kan få innsikt, forståelse og hjelp til å mestre foreldrerollen. Grupper kan gi økt rom for brukermedvirkning og likemannsarbeid i helsestasjon. Tilbud om og deltakelse på gruppetilbud er dermed et egnet mål på prosesskvalitet (og kanskje også resultatkvalitet). Trondheim kommune har gruppetilbud ved 4 uker (oppstart av "barselgruppe", med helsesykepleier og fysioterapeut), 4 måneder (helsesykepleier) og 8 måneder (helsesykepleier og fysioterapeut). I perioden 12. mars 2020 til 1. august 2022 var gruppene 4 mnd og 8 mnd på pause pga pandemien. Gruppetilbud ved 4 uker var på pause 12. mars 2020 til mars 2022. Fra august 2022 hadde alle helsestasjonene i kommunen startet opp igjen med gruppetilbud. Tallene fra Helseplattformen er foreløpig av for dårlig kvalitet til å inngå i kunnskapsgrunnlag for tjenesten for 2022.

Arbeid med kvalitet og tjenesteutvikling i 2022

I helsestasjonstjenesten inkl. svangerskaps- og barselomsorgen har det vært jobbet spesielt med følgende områder i 2022:

- Styrking av jordmortjenesten, særlig med tanke på å gi alle tilbud om tidlig svangerskapskontroll/livsstilssamtale (fra svangerskapsuke 6/7) og etablere

tilbud om etterkontroll og innsetting av langtidsvirkende reversibel prevensjon (LARC) som p-stav og hormonspiral i alle bydeler, særlig til utsatte kvinner.

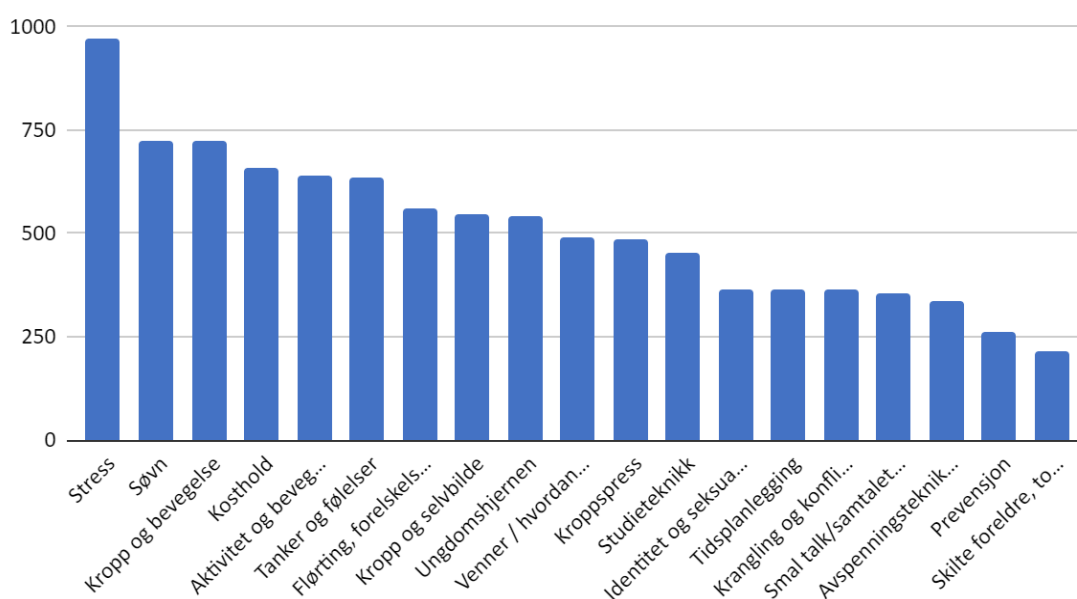
- For å sikre god ammeveiledning har det blitt satt av 20% ressurser på alle bydeler til jordmødre eller helsesykepleiere med videreutdanning i ammeveiledning. TK har også en koordinator for Ammekyndig helsestasjon. I august 2022 lanserte TK sammen med Folkehelseinstituttet og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet det nasjonale digitale opplæringsverktøyet AmmE-Læring for helsepersonell, som nå er tatt i bruk av mange kommuner og føde-barselavdelinger, og implementert i jordmor- og helsesykepleierutdanningene i Norge. Alle ansatte i helsestasjonene i TK skal ha deltatt på fagdager etter å ha tatt kurset, og det er også utarbeidet opplæringsplaner for helsestasjonslegene.
- Fødsels- og foreldreforberedende kurs har vært etterspurt over tid og har i løpet av 2022 startet opp i tre bydeler. I Heimdal bydel har de gjennom hele 2022 arrangert månedlige kurs hvor førstegangsførelde har fortrinn. Fordelt på 11 kursdager har 242 deltatt. De har 10-13 par hver gang.
- Tjenestene har over tid opplevd stort behov for veiledning til foresatte. Alle faste helsesykepleiere har i løpet av 2022 fått kompetanse i NBO (Newborn behaviour observation), som kan benyttes til samspillsveiledning til spedbarn mellom 0-3 mnd.
- For å øke kommunikasjonen og informasjonen til brukergruppen, har det blitt opprettet oppdaterte nettsider og en egen Facebook-side som inneholder helseopplysninger, forskning og informasjon rettet mot småbarnsførelde. Informasjonsbrosjyrer er samlet på nettsidene og er lett tilgjengelige, og det er også blitt laget/samlet samiske brosjyrer i 2022.

“Sammen på vei” er et tilbud (nytt fra januar 2022) for førstegangsgravide med sammensatte utfordringer som følger familier fra graviditet og til barnet er 2 år. Tilbudet er byomfattende/interkommunalt (organisert under BFT Heimdal) og del av et nasjonalt prosjekt med utprøving flere steder i landet og planlagt effektevaluering. De 8 ansatte (helsesykepleiere og jordmødre) jobber styrkebasert og endringsfokusert etter standardiserte metoder, og oppfølgingen av familiene gjøres i stor grad ved hjemmebesøk. Til nå (mars 2023) er det mottatt 80 henvendelser, og 50 mødre følges opp.

Skolehelsetjenesten jobber etter nasjonale faglige retningslinjer, men også strategisk for å nå flere barn og unge med generell og målrettet helsekompetanse. MEST i skolehelsetjenesten er en systemisk tilnærming der det årlig gjennomføres spørreundersøkelser og settes i gang tiltak ut til barn og unge (Trondheim kommune, 2022). Det ble gjennomført en ny MEST covid-undersøkelse i mai 2022, der nedgangen i elevenes helse som vi så i 2021 hadde flatet ut. Hovedtallene er

fremdeles lave der 20-21 % oppgir at de er nedstemt og misfornøyd, mens 38 % oppgir at de er ofte eller veldig ofte bekymret. Dette gir en indikasjon på at elevene kan ha økt oppfølgingsbehov også i tiden framover.

Ny MEST-undersøkelse ble gjennomført på 10 ungdomsskoler høsten 2022, og resultatene ble presentert for skolens ledelse og skolehelsetjeneste. Sosiodemografi ser ut til å påvirke hovedtrendene. Elever fra ulike elevråd og Ungdommens Bystyre samarbeidet med helsesykepleiere for å bestemme tema for helsekunnskap som de ønsket fra skolehelsetjenesten. Temaene ble inkludert i MEST-undersøkelsen, og resultatene ble formidlet tilbake til skolene for å gi kunnskap om tema tilbake til elevene. Fordelingen av ønsket helsekunnskap fra elevene (n=1860) vises i figur 7.4.7.

Figur 7.4.7. Temaønsker for helsekunnskap fra skolehelsetjenesten. n=1860 ungdomsskoleelever

Helsestasjon for ungdom har stort sett opprettholdt tilgjengelighet og tilbud under pandemien. Mandag, tirsdag og onsdager er det timebestilling, og etter sommeren har tilbudet blitt utvidet med mulighet for drop-in timer på torsdager. Høsten 2022 ble også brukt til å planlegge gjennomføringen av HFU-besøk på alle 9. trinn i Trondheimsskolene i 2023. I tilknytning til HFU fins tilbudet “En som lytter”, hvor psykologstudenter under veiledning tilbyr samtaler med unge mellom 16-25 år en kveld i uken uten henvisning og med kort ventetid.

Andre lavterskeltjenester med fokus på forebygging, tidlig innsats og behandling av lettere tilstander

I denne delen omtales Psykisk helse- og familiearbeid (PHF) og Kompetansesenter for kjønn og seksualitet (KKS).

Psykisk helse og familiearbeid

I november 2022 ble psykisk helse- og familiearbeid (PHF) etablert som en ny avdeling i hver bydel. Ettersom avdelingene fortsatt er i oppstart vil vi i denne delen ikke gjøre noen systematisk gjennomgang av struktur-, prosess- og resultat kvalitet, men kort presentere organisering, innhold og arbeid så langt. Det foreligger heller ingen sikre tall for tjenesten foreløpig. Dette vil komme i rapportering utover året 2023, og selvsagt i neste års kvalitetsmelding.

Avdelingen har 56,2 årsverk faste ansatte. Dette inkluderer alle yrkesgrupper og funksjoner som ligger under avdelingen; bl.a. pedagoger, helsesykepleiere, sosionomer, barnevernspedagoger og psykologer.

Psykisk helse og familiearbeid er et lavterskel psykisk helsetilbud til barn og unge. Hjelpen skal samskapes med innbyggere og ta utgangspunkt i hva den enkelte ønsker for sitt liv, heller enn i hvilke metoder kommunen har tilgjengelig. Dette betyr et skifte i hvordan vi yter tjenester, og hvordan vi leder og styrer. Vi trenger ny kompetanse og nye strukturer for å realisere målene med arbeidet. Utviklinga er forankret i Trondheimsløftet, Stein saks papir og vil også teste ut hvordan Regjeringens tillitsreform kan realiseres.

Psykisk helse og familiearbeid er en tverrfaglig helsetjeneste som tar hensyn til familieperspektivet. Dokumentasjon av avdelingenes arbeid blir registrert i Helseplattformen.

Tjenesten tilbyr personlig oppfølging av barn og foreldre, og de som kan dra nytte av et gruppebasert tilbud får ulike alternativer. Avdelingen legger spesielt vekt på å gi hjelp som skapes i samarbeid med barn og foreldre. Derfor innføres verktøyet FIT Outcome for tilbakemelding, for å sikre at den hjelpen som tilbys, er effektiv. Dette gir en åpen måte å arbeide på, hvor barn og foreldre gir kontinuerlig og systematisk tilbakemelding på hvordan samarbeidet oppleves. Medvirkning og tro på at familiesystemet er viktig er sentrale elementer. Alle ansatte har startet opplæring i familie- og nettverksarbeid, som støtter en tilnærming for å styrke både privat og offentlig nettverk rundt familier som trenger det.

Kompetansesenter for kjønn og seksualitet (KKS)

KKS er et tverrfaglig tilbud om individuelle samtaler, samtaler i grupper av barn og unge og samtaler i grupper av foreldre og med sosialt nettverk. De har også undervisning og kompetanseheving til lærere, fastleger, barnehagepersonell, ansatte i helsestasjon og skolehelsetjenesten og BUP med flere. Det er både rådgivere i sexologi med også annen helsefaglig bakgrunn, psykolog og lege i kompetansesenteret.

KKS har som mål at 60 - 70% av tjenesten brukes til kompetanseheving og undervisning og 30% til individuelle samtaler med unge og med familier. Den sistnevnte delen er illustrert i Tabell 7.4.9, som viser kontakter og brukere av KKS i 2022.

Tabell 7.4.9 Aktivitet i Kompetansesenter for kjønn og seksualitet for perioden 01.07.2022-31.12.2022. Data er hentet fra Helseplattformen*

Kontakter og brukere ("pasienter") 2 halvår 2022	
Besøk 01.07.22-31.12.22	200
Alder <12 år	3
Alder 12-16 år	104
Alder 16-18 år	55
Alder 18-25 år	38
Pasienter 01.07.22-31.12.22	52
Andelen lastet ned HelsaMi pr 31.12.22	23 %

*Usikkerhet knyttet til kvalitet på data

Uteseksjonen

Uteseksjonen er et rus- og kriminalitetsforebyggende lavterskeltilbud for unge mellom 13 og 25 år hvor det er behov for en mer langvarig og målrettet intervensjon for å bedre ungdommens helhetssituasjon og til grupper av ungdom der det er bekymring rundt et miljø. Uteseksjonen driver oppsøkende arbeid og er tilstede der ungdommene er. I tillegg kan unge selv, deres familier eller samarbeidspartnere ta kontakt for hjelp. Oppfølging (på lavterskel, etter Lov om barneverntjenester eller Lov om sosiale tjenester) som tilbys fra uteseksjonen er ulike sosialpedagogiske og miljøterapeutiske tiltak, foreldreveiledning og kognitive programmer. Uteseksjonen har en ansatt psykolog. Tabell 7.4.10 viser Uteseksjonens kjerneaktiviteter i 2022.

Tabell 7.4.10. Uteseksjonens kjerneaktiviteter beskrevet med aktivitetstall for 2022. Data er hentet fra Uteseksjonens egen rapporteringer

Uteseksjonen i tall	
Oppsøkende sosialt arbeid - antall økter/timer	363 / 2 036
Oppsøkende sosialt arbeid - antall ungdomstreff	2 667
Individuell oppfølging - antall individer	213
- med barnevernvedtak (under 18/18-25 år)	74 (51/23)
- lavterskeloppfølging (13 - 25 år):	139
Henvendelser totalt*	489

*Henvendelsene til Uteseksjonen kommer hyppigst fra barnevern, foreldre eller unge selv og er ofte knyttet til bekymring for individer og illegale rusmidler.

Uteseksjonen i Trondheim har i 2022 hatt fokus på få til en intern organisering som gjør oss i stand til å møte en ungdomsgruppe som er sammensatt og mer komplekse utfordringer på flere områder. Foruten kjerneaktivitetene har Uteseksjonen i 2022 hatt fokus på følgende områder:

- Innhenting og deling av kunnskap med politisk ledelse, kompetansedeling med samarbeidspartnere
- Prosjekter som blant annet bidrar til at ungdommer får deltidsjobb, fullfører videregående opplæring og førerkort (Mestringskapital, Veien til førerkortet)
- Brukermedvirkning og erfaringskompetanse:
 - tjenesteutvikling der ungdommer og familien tas med i planlegging, utvikling og iverksettelse.
 - 4 ansatte i 2022 med erfaring fra eget liv.
 - 2 ungdommer / unge voksne er ansatt som ung til ung formidlere

Dagskolen

Dagskolen er organisatorisk plassert i Barne- og familietjenesten, ved Østbyen bydel. Det er et byomfattende tilbud som primært bistår skoler i Trondheim kommune som opplever behov for akutt hjelp eller løsning av en krise knyttet til elever med utfordrende elevatferd, samspillsvansker og store motivasjonsvansker. Dagskolen vil først og fremst gi bistand til skoler der skolen over tid har opplevd at de kommer til kort i å få endringer i atferd, samspill og skolefungering. Gjennom kartlegging og veiledning vil Dagskolen bidra til at skolene får bedre verktøy til å forbedre elevers skolefungering, øke skolemotivasjonen og redusere uønsket atferd.

Skoleteamet i Trondheim kommune mottok 113 henvendelser fra skolene i 2022, hvorav 21 handlet om høyt skolefravær. Deltidstilbudet har fulgt opp 21 elever med deltids-tilbud på 1-2 dager, og samarbeidet med 12 elever som har med seg medelever (omvendt integrering). Totalt har over 300 elever besøkt Dagskolens deltidsarenaer. Målet med oppfølgingen er å forbedre skolefunksjonen og øke elevenes tilstedeværelse på skolen. Heltidstilbudet hadde 12 elever på våren og 13 elever på høsten i 2022. Disse ungdomsskoleelevene avslutter hovedsakelig sin skoletid på Dagskolen.

I stort opplever Dagskolen å få gode tilbakemeldinger fra skolene og elevene; godt samarbeid og god oppfølging. Utfordringene har handlet om å gi et tilbud som favner bredt nok for å imøtekomme alle behov.

Tabell 7.4.11. Andel ansatte i BFT Dagskolen. Data er hentet fra HR*-portalen, bemanningsrapport innsikt.

Ansattandel Dagskolen	2020	2021	2022
037743 - BFT Østbyen, Dagskolen	15,4	15,8	16,0
BFT Dagskolen	15,4	15,8	16,0

HR*: Årsgjennomsnitt ansattandel med ansattkode F, FU, FV, FUV

Kommunedirektørens vurderinger for Barne- og familietjenesten

2022 var et spennende og krevende år for Barne- og familietjenesten, preget av omstillingsarbeid og normalisering etter pandemien. Kommunedirektøren ser store utfordringer knyttet til merforbruk og økende antall barn med omfattende behov. Samtidig er det grunn til optimisme. Ny organisasjonsstruktur, med helhetlig barnevern- og helsetjeneste, etablering av lavterskel psykisk helsehjelp og økt tverrfaglighet vil på sikt kunne bidra til å heve kvaliteten ytterligere.

Oppvekstreformen

Oppvekstreformen trådte i kraft 1. januar 2022. Intensjonen er å gi kommunene insentiver og muligheter til mer forebygging og mer samarbeid på tvers av tjenester (Bufdir, 2022). Det er flere indikasjoner på at vi er på rett vei i Trondheim. I 2022 var det færre bekymringsmeldinger og barn med tiltak i barnevernet og en betydelig nedgang i antall sakkyndige henvisninger. Dette tyder på at flere barn får tidlig hjelp. Helsestasjon og skolehelse møter alle barn, og har over tid økt kompetansen overfor barn som lever i utsatte livssituasjoner. PPT er fast til stede ved alle skoler og barnehager og den tverrfaglige innsatsen er styrket.

Reformen gir kommunen større faglig og økonomisk ansvar for barnevernet, og de kommunale egenandelene for institusjonsplasseringer har økt fra 76 900 til 170 000 kroner per måned. Selv om mye er positivt, så var det i 2022 en økning i antall barn og unge plassert i barneverninstitusjon, og antall barn som bor i barnebolig eller oppholder seg utenfor hjemmet fordi foreldrene har store behov for avlastning. I tillegg til at disse barna ikke bor sammen med sin familie, klarer vi ikke godt nok å inkludere dem som en del av barnefelleskapene i skolen og på fritiden. Alle barn og unge som i dag bor utenfor hjemmet har hatt tilbud ved helsestasjon, gått i barnehage, er elever i skolen og har ofte hatt oppfølging av PPT. På tross av fokuset på forebyggende og helsefremmende tilbud har vi en vei å gå for å bli bedre til å fange opp og skape endring for dem som strever mest. Utfordringene vokser seg ofte gjennom barneårene og blir svært alvorlige når barna blir ungdommer. Denne gruppen barn og unge har stor risiko for å havne i et langvarig utenforskap i voksenlivet.

Situasjonen medfører at store ressurser er bundet opp til et få og økende antall barn med svært omfattende behov. De økte egenandelene i barnevernet forsterker utfordringene betraktelig. Merforbruket begrenser handlingsrommet til å styrke det helsefremmende og forebyggende arbeidet. En styrking av helsestasjonen, skolehelse, PPT og psykisk helse og familiearbeid, ville gjøre det forebyggende arbeidet mer robust. Det er satt i gang arbeid for å finne bedre og mer bærekraftige løsninger for større faglig og økonomisk kontroll. Dette vil være et langsiktig utviklingsarbeid.

Samtidig er det viktig å understreke at ressurser alene ikke løser utfordringsbildet.

Det vil være behov for økt kompetanse for bedre treffsikkerhet og bevissthet i det helsefremmende og forebyggende arbeidet. Universelle tjenester er gode til å bistå barn og familier, men vi kan bli bedre til å skape endring for de mest marginaliserte. Dette løses ikke av OU alene. Det er behov for et større familieperspektiv i tjenestene i BFT, og bedre samarbeid mellom BFT og voksensiden i kommunen.

Ny organisasjonsmodell BFT

Et resultat av helhetlig gjennomgang BFT er at “bestiller - utfører - modellen” avvikles og erstattes av dialog og samarbeid om utfordringer og løsninger. Det betyr at der barn tidligere ble henvist mellom ulike avdelinger og måtte vente på hjelp, finner vi i dag løsninger i dialog mellom oss og familiene. Med utgangspunkt i barn og familiers behov skal den kompetansen som er nødvendig utløses, uavhengig av BFT sin organisering og ledelse. Kommunedirektøren vurderer dette som et nødvendig faglig og verdimestlig valg, og som en solid grunnmur for framtidens BFT.

PP-tjenesten

PPT har hatt store omstillinger i 2022. Resultatene viser at tjenesten likevel har levert gode resultater både på tidlig innsats/systemarbeid og sakkyndighet. Antall henvisninger på sakkyndighet er redusert. Dette indikerer godt systemarbeid. Antall barn og unge som venter på sakkyndighet er også på vei ned. PPT sin faste tilstedeværelse i barnehage og skole bygger relasjoner og strukturer som gjør det mulig å jobbe mer systematisk med tidlig innsats. Når antall barn i barnevern også er redusert kan det være en indikasjon på at flere barn er fanget opp tidligere. PPT fungerer som koordinerende ledd mellom de ulike faggruppene i BFT. Det betyr at PPT innen en uke kan koble på annen kompetanse om nødvendig. Endringene i BFT har ikke virket lenge, og det forventes en betydelig kvalitetsmessig styrking av den tverrfaglige tidlige innsatsen i barnehage og skole framover slik at BFT i større grad vil være i stand til å innfri intensjonene i Oppvekstreformen.

Lavterskel psykisk helsehjelp

Kommunedirektøren vurderer det som svært viktig at kommunen i 2022 etablerte et lavterskel psykisk helsetilbud til barn og unge. Avdelingene har jobbet fram et solid verdigrunnlag og en faglig plattform som styrker barn og foreldres rettigheter, og som sikrer tilbakemeldinger fra barn og foreldre og medvirkning i alle arbeidets faser. Kommunedirektøren har store forventninger til de fire nye avdelingene, og at de vil møte mange av de behovene som foreldre og barn har gitt tilbakemeldinger om at de har savnet.

Helsestasjon og skolehelsetjenesten

Helsestasjonen og skolehelsetjenesten kom i normal drift etter pandemien.

Tjenestene er grunnmuren i kommunens helsefremmende tjenester, da de møter alle barn og foreldre fra svangerskapet til gjennomført videregående skole.

Vaksinasjonsprogrammet er en sentral del av de lovpålagte oppgavene. Trondheim har over tid ligget høyere enn landsgjennomsnittet med over 97 % fullvaksinerte for samtlige vaksiner ved 2, 9 og 16 år. Helsestasjonene i Trondheim bidrar allerede fra barseltiden til å bygge fellesskap mellom foreldre, ved å tilby ulike gruppetilbud.

Etter en pause i pandemien kom dette i full drift i løpet av 2022. Tjenestene har ansatte med høy kompetanse, men det er likevel igangsatt kompetanseutviklingsaktivitet på barn som lever i risikosituasjoner. Tjenestene har store forventninger fra omgivelsene. Kommunedirektøren ser det som nødvendig at den tverrfaglige helsestasjonen og skolehelsetjenesten blir behørig gjennomgått for å skape felles retning for framtidens helsetjenester for barn.

Helse- og avlastningstjenesten for barn og unge (HABU)

HABU har ansatte med erfaring og kompetanse og som leverer tjenester til et mangfold av barn og deres foreldre. Tjenesten er fleksibel og løsningsorientert, og finner ofte innovative løsninger når nye behov oppstår. Ambulant psykisk team (APT) er et slikt eksempel. Sammen med ungdom og familier finner teamet løsninger for de unge som ofte er "inn og ut av psykiatrien". HABU har på bakgrunn av de positive erfaringer med APT tatt initiativ til etablering av FACT Ung. FACT står for Flexible Assertive Community Treatment og kan oversettes til fleksibel, aktiv oppsøkende behandling. Teamet er tverrfaglig sammensatt og har en teambasert tilnærming og leverer både kommunale tjenester og spesialisthelsetjenester. Det betyr at eksisterende ressurser i APT inngår i et oppsøkende og fleksibelt team sammen med ansatte ved BUP. FACT Ung vil komme i drift høsten 2023, og vil møte mange av de utfordringene vi har i dag. Samtidig tilsier befolkningsgrunnlaget i byen vår at det vil være behov for tre FACT team for å gi hjelp til hele målgruppen. Det vil derfor fremover sees på muligheten til etablering av flere.

HABU har de siste årene hatt en endring i brukergruppen. Det har blitt et tydeligere skille mellom barnevern og helse i statlige tiltak, og flere av barna som tidligere ble plassert etter barnevernloven i institusjoner får nå et helsetilbud i barnebolig. Det er en betydelig endring i utfordringsbildet, og er en målgruppe som barneboligene ikke var tenkt til. Barna har ofte store helse- og barnevernsutfordringer og tiltakene til kommunen er ikke godt nok tilpasset barnas behov. Det er satt i gang et arbeid med å utvikle kommunale tiltak for denne målgruppen.

Barn og unge med rusproblemer

BFT har ikke gode nok tiltak til å bistå barn og unge med rusproblemer og deres foreldre. Innsiktsarbeid viser at foreldrene opplever seg overlatt til seg selv, og får

ikke hjelp som bidrar til endring. Uteseksjonen har høy kompetanse på området og de unge og foreldrene er tilfreds med oppfølgingen derfra. Samtidig er det behov for sterkere tiltak som både kan ramme inn, behandle og støtte hele familien. Det er satt i gang arbeid for å se på mulighet for å etablere team på tvers av kommunale tjenester (Uteseksjonen og Ephor) og St.Olav (rusklinikken) etter modell av FACT.

Barneverntjenesten

Barneverntjenesten har spisset kompetanse på flere områder. Det er høy kvalitet på fosterhjemsomsorgen ved at vi over år har samlet og spesialisert denne i Omsorgsenheten. Utfordringene framover er å få bedre sammenheng for barn og foreldre, før, under og etter plassering. I 2022 ble det etablert tiltaksavdelinger i hver bydel for å skape en helhetlig barneverntjeneste. Videre ble tiltakene Gartnerhaugen og Link avvirket og slått sammen til en byomfattende avdeling (BRA). Dette fordi vi så at tiltakene ble for fragmenterte. Den nye byomfattende avdelingen har et ambulant familieteam, i tillegg til aldersinndelte team med høy kompetanse på familie- og nettverksarbeid, miljøterapi og annet endringsarbeid.

Kommunedirektøren er tilfreds med at det ble etablert "et avvvergested" som skal fungere som et midlertidig frivillig oppholdssted når familier opplever kriser. Dette med sikte på å forhindre akutt plasseringer, som vi vet kan være svært uheldig for barn og unge.

Barnevernsvakta og psykososialt kriseteam

Kommunedirektøren er svært tilfreds med kvaliteten ved Barnevernsvakta og psykososialt kriseteam. Gjennom flere hendelser i 2022 leveres det svært høy kvalitet på arbeidet og kriseledelsen. Det er god informasjonsflyt, ivaretagelse av rammede og pårørende og stødig ledelse gjennom krisearbeidet.

Avslutningsvis vil Kommunedirektøren understreke at grepene som ble gjort som en del av helhetlig gjennomgang BFT i november 2022 langt på vei vil møte utfordringene som er beskrevet ovenfor. Det handler både om arbeid med kultur i organisasjonen og ny organisering. "Det nye BFT" vil gi mer helhetlig barnevern og helsetjenester for de som strever mest. I tillegg vil den tidlige innsatsen gis raskere, være mer tverrfaglig og den vil i større grad enn tidligere utformes sammen med barn, unge og deres foreldre.

Foto: Markus Spiske, Unsplash

8. Sykefravær

Sykefraværet innen Oppvekst og utdanning i Trondheim kommune økte fra 11,3 prosent i 2021 til 11,6 prosent i 2022 (tabell 8.1) (Trondheim kommune, 2023). Dette er i tråd med den nasjonale trenden, og skyldes rekordhøyt sykefravær i første kvartal 2022 som følge av gjenåpningen av samfunnet, og spredning av koronaviruset (Trondheim kommune, 2023). Korttidsfraværet (1-16 dager) økte for hele året fra 3,0 prosent i 2021 til 4,0 prosent i 2022, mens langtidsfraværet gikk ned med 0,2 prosentpoeng (Trondheim kommune, 2023). Selv om Oppvekst og utdanning hadde en marginal økning i sykefraværet, hadde området en større reduksjon i sykefraværet enn de øvrige store områdene etter toppen i første kvartal (Trondheim kommune, 2023).

Tabell 8.1. Sykefravær for Oppvekst og utdanning, fordelt på tjenesteområde

Virksomhetsområde	Årsverk	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Diff (22-21)	Relativ endring (%)
Oppvekst og utdanning	6 267	9,0	8,7	8,9	9,8	10,5	11,3	11,6	0,3	2,7
Skole	3 225	7,3	6,6	7,0	8,6	9,0	9,6	9,9	0,3	3,1
Barnehage	1 926	11,9	11,7	11,9	11,9	13,5	15,1	14,9	-0,2	-1,3
Barne- og familietjenesten	941	10,0	10,0	9,8	10,3	10,2	10,5	11,6	1,1	10,5
Hele kommunen	13 456	9,6	9,2	9,3	10,0	10,5	10,8	11,6	0,8	7,4

Det er store forskjeller i gjennomsnittlig sykefravær mellom områdene. Skole hadde det laveste sykefraværet i 2022, med 9.9 prosent (variasjon 4.8-18.2) (Trondheim kommune, 2023). Barnehage har høyest sykefravær, med et gjennomsnitt på 14.9 (variasjon 5.0-24.1) (Trondheim kommune, 2023). BFT lå på 11.6 prosent i gjennomsnitt, med en variasjon mellom enhetene på 7.6 prosent til 13.5 prosent (Trondheim kommune, 2023). Det er også store forskjeller i sykefravær for ulike stillingsgrupper innen Oppvekst og utdanning (Trondheim kommune, 2023). Blant de større gruppene hadde barne- og ungdomsarbeidere, pedagoger, miljøarbeidere, barnevernspedagoger, miljøterapeuter og assistenter det høyeste sykefraværet. Barnehager og pleie- og omsorgstjenester har et betydelig høyere fravær enn gjennomsnittet i kommunen (Trondheim kommune, 2023). KS viser til demografisk utvikling og politisk prioritering som gir en årsverksvekst i bransjer med høyt sykefravær relativt til bransjer med lavt sykefravær. Disse prosessene trekker i retning av en økning i sykefravær for kommunen som helhet, selv om sykefraværet

er uendret innenfor hver bransje (Trondheim kommune, 2023).

Sykefraværet forventes å øke for Trondheim kommune som helhet, med mindre sykefraværet innenfor tjenesteområdene med høyt sykefravær reduseres (Trondheim kommune, 2023). Oppvekst og utdanning hadde en økning i sykefraværet fra 2021 til 2022, men det var også en stor nedgang i fraværet i løpet av året, spesielt innenfor skole og barnehage (Trondheim kommune, 2023).

Satsinger innen Oppvekst og utdanning

En av satsingene innen barnehageområdet i Trondheim, er prosjektet Toppet bemanning. Prosjektet ble initiert i 2021, og har nå blitt forlenget ut juli 2024. Bakgrunnen for videreføringen er at prosjektet har gitt positive indikasjoner på sykefraværet, samtidig som de ansatte i de deltakende enhetene har rapportert om forbedringer i deres faglige og omsorgsrelaterte arbeid, større forutsigbarhet og mindre stress.

En annen satsning innen barnehageområdet, er Bransjeprogrammet for barnehage. Programmet har som mål å redusere sykefraværet, og fokuserer på tre innsatsområder: *En bra dag på jobben*, *HMS og helsefremmende arbeid i barnehagen* og *Tidlig innsats i sykefraværarbeidet*. Partssamarbeid, ledelse og medarbeiderskap er sentrale temaer i programmet.

Prosjektet Utvidet partssamarbeid er et tredje prosjekt, som har mål om å se på hvordan et utvidet partssamarbeid kan bidra til et bedre arbeidsmiljø. Ved å inkludere ansattes representanter tidligere og mer i utviklingen av arbeidsmiljøet, håper ledelsen å få bedre informasjon for å kunne ta bedre beslutninger. I tillegg til at det kan bidra til å gjøre det mer attraktivt å inneha rollen som tillitsvalgt og verneombud. To kommunale barnehager deltar i prosjektet. Videre skal prosjektet RiskOff, et intervensjonsbasert forskningsprosjekt ved SINTEF, undersøke risikofaktorer for uhelse i kvinnedominerte yrker i offentlig sektor. Prosjektet skal også undersøke hvordan samarbeid mellom partene lokalt og med de ansatte kan bidra til styrket innsats for å forebygge arbeidsrelaterte helseproblemer og belastninger.

Kommunedirektørens vurderinger

Sykefraværet innenfor Oppvekst og utdanning er altfor høyt, og det er nødvendig med tiltak for å redusere dette. Kommunedirektøren har, i tråd med bystyret sine vedtak, satt i gang flere prosjekter og tiltak for å styrke arbeidsmiljøet i barnehagene, og for å forebygge høyt sykefravær. Målet med disse prosjektene og tiltakene er å øke kunnskapen om årsakene til sykefravær i barnehagene, og å utvikle bedre innsats og tiltak for å redusere dette. Kommunedirektøren mener at skole og Barne- og familietjenesten bør se til barnehageområdet og lære av

erfaringene fra prosjektene som allerede er satt i gang. Ved å samarbeide og dele erfaringer på tvers av områdene, kan man utvikle en helhetlig tilnærming til å redusere sykefraværet innenfor Oppvekst og utdanning. Dette vil ha positive effekter, både for ansatte og for brukerne av tjenestene.

Foto: Alexander Dummer, Unsplash

9. Internkontroll

En rekke lover og forskrifter regulerer internkontrollen i offentlig sektor, og det er viktig at Oppvekst og utdanning følger disse. Blant annet er kravene til internkontroll beskrevet i kommuneloven (Kommuneloven, 2018, §§ 23 og 24), barnehageloven (Barnehageloven, 2005, §§ 8 og 8a), opplæringsloven (Opplæringsloven, 1998, §§ 9a-2 og 13-10), helse- og omsorgstjenesteloven (Helse- og omsorgstjenesteloven, 2011, §§ 3-1 og 3-2) og sosialtjenesteloven (Sosialtjenesteloven, 2009, §§ 4-1 og 4-2). En annen sentral lov som regulerer internkontroll i Norge er internkontrollforskriften, som ble innført i 1996. Forskriften pålegger virksomheter å etablere et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, som også innbefatter oppvekstområdet i en kommune (Internkontrollforskriften, 1996).

Ifølge bestemmelse om internkontroll i kommunelovens § 25-1 innebærer internkontroll for oppvekstområdet at det må utvikles og implementeres systematiske rutiner for å sikre at tjenestene som tilbys, oppfyller kravene til kvalitet og lovlighet. Dette kan inkludere:

- Utvikling av nødvendige prosedyrer og retningslinjer for tjenestene som tilbys
- Implementering av systemer for å sikre at prosedyrene følges
- Opplæring av ansatte i internkontroll og kvalitetsarbeid
- Rapportering og evaluering av resultatene av internkontrollen
- Avdekking av og oppfølging av avvik og risiko for avvik
- Evaluering av, og ved behov forbedring av, skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll

Samlet er arbeidet med internkontroll i Trondheim kommune beskrevet i Kvaliteket og i Kvalitetshåndbok for Trondheim kommune (Trondheim kommune, 2022) som en kontinuerlig prosess gjennomført av ledere og medarbeidere, med mål om å sikre:

- Etterlevelse av lover og regler
- Kvalitet og effektivitet i tjenesteproduksjon
- Godt omdømme og legitimitet
- Helhetlig styring og riktig utvikling

I tillegg til de ulike fagsystemene, økonomisystemet og HR-systemet bruker enhetene i Trondheim kommune Kvaliteket og Styringskraftportalen i arbeidet med internkontroll på egen enhet. Styringskraftportalen har en sjekkliste, "Orden i eget hus", som enhetene bruker til dette. Innen 1. november hvert år skal enhetene ha gjennomført en egenvurdering av prioriterte områder og av eget lovverk.

Oppfølging av enhetenes internkontroll skjer i løpet av 1. kvartal året etter at enhetene har gjennomført sine egenvurderinger.

Internkontrollen som en del av kvalitetsarbeidet

Internkontroll er en viktig del av kommunens måte å sikre at oppgaver og tjenester innen Oppvekst og utdanning blir utført i samsvar med gjeldende lover og regler. Dette innebærer at kommunen må ha beskrevet prosedyrer og rutiner, foretatt jevnlig risikovurderinger, og at den har systemer for å avdekke og rette opp avvik og mangler, og for å forbedre og videreutvikle tjenestene. Selv om internkontroller og kvalitetsmeldinger er separate krav, kan de sees i sammenheng.

Kvalitetsmeldingen gir en overordnet beskrivelse av tilstanden og kvaliteten på tjenestene som tilbys, mens internkontrollen beskriver hvordan kommunen arbeider for å sikre at lover og regler overholdes. Sammen utgjør disse to prosessene en helhetlig tilnærming til å sikre høy kvalitet for oppvekstområdet i kommunen.

Avvik og avvikshåndtering

Avvikshåndtering er en systematisk og planmessig tilnærming for å avdekke, registrere, analysere og håndtere avvik eller uønskede hendelser som kan påvirke kvaliteten på tjenestene eller arbeidsmiljøet i en organisasjon. Avvikshåndtering er viktig og grunnleggende for å drive systematisk kvalitetsarbeid for enhetene innen Oppvekst og utdanning. Eksempler på avvik kan være brudd på prosedyrer, skader på ansatte, feil i arbeidsprosesser, mangler i dokumentasjon eller andre uønskede hendelser som kan føre til problemer eller risiko for skade.

Avvikshåndtering omfatter ulike trinn, som rapportering og registrering av avvik, vurdering og analyse av årsakene til avviket, implementering av tiltak for å forhindre gjentakelse, og oppfølging av tiltakene for å sikre at de fungerer som de skal. Formålet med avvikshåndtering er å redusere risikoen for feil og problemer, og å sikre at tjenestene som tilbys er av høy kvalitet.

Innen Oppvekst og utdanning kan avvikshåndtering være spesielt viktig for å sikre at barn og ungdom får tilstrekkelig og god omsorg, og at de har et trygt og godt læringsmiljø. Håndtering av avvik kan være relatert til pedagogiske metoder, fysisk sikkerhet, hygiene og matservering, rutiner og prosedyrer, opplæring av ansatte, tilgjengelighet av ressurser og andre områder som kan påvirke kvaliteten på tjenestene.

Avviksrapporteringer kan gi kommunen et verdifullt innblikk i utfordringene som finnes innen Oppvekst og utdanning. Rapporteringene kan også være en kilde til forbedring av tjenestene. Kommunen kan bruke avviksrapporteringer til å identifisere områder der det er behov for endringer, justeringer i rutiner eller tilførsel av ressurser. Dersom avviksrapporteringer håndteres på en systematisk og effektiv måte, kan de også bidra til å øke tilliten til kommunens oppveksttjenester. Ved å vise at kommunen tar slike rapporteringer på alvor, og at den setter i gang

tiltak for å rette opp feil og forbedre tjenestene, kan kommunen bidra til å bygge tillit og trygghet blant innbyggerne.

Avvik og skademeldinger for oppvekst og utdanning

Det er meldt inn 4520 avvik fra ansatte innen Oppvekst og utdanning i 2022. Dette er en økning på 1049 fra året før. Snittet for de fem siste årene er 3238 avviksmeldinger fra ansatte.

I 2022 leverte ansatte i BFT 968 avviksmeldinger. Ansatte i skolene leverte 2281 avviksmeldinger, mens ansatte i barnehagene leverte 1271. Innen Oppvekst og utdanning er det en trend at ansatte i barnehage og skole melder flere hendelser gjennom året, sammenlignet med BFT. Korona forklarer mye av den markante økningen i barnehage og skole. Innen BFT er det en markant nedgang i antall meldte hendelser. Dette må imidlertid sees opp mot antall samle-meldinger fra helsestasjonene. Her er det meldt inn flere hundre avvik på helsestasjonskontroller, hjemmebesøk og lignende. Videre er avvik relatert til Helseplattformen levert i et annet system. Dette betyr at det faktiske antallet hendelser er usikkert. Det totale antallet ligger mest sannsynlig på tilsvarende nivå, eller høyere, sammenlignet med tidligere år for BFT.

Avvikssystemet har fem hendelsestyper. Når vi ser på hendelsestypen Skade, nestenulykke og belastninger (emosjonelle og fysiske) blant ansatte, viser statistikken at det ble levert 2099 hendelser i 2022, og at snittet for de siste fem årene er på 1369. Økningen handler i hovedsak om korona. Ansatte i BFT leverte 276 meldinger i 2022. Ansatte i skole leverte 1380 meldinger, og ansatte i barnehage 443. Det er store variasjoner i antall meldinger fra skoler og barnehager. Noen skoler og barnehager leverer mange, mens andre leverer få eller ingen. I og med at ansatte melder hendelser ulikt, viser ikke statistikken det hele bildet. Et eksempel på ulik avvikspraksis kan være at skader blir meldt inn som et avvik eller en uheldig hendelse, heller enn en skade. Dette fører til at skaden ikke kommer med i skadestatistikken. For å gjøre systemet mer brukervennlig er det satt i gang en arbeidsgruppe som skal forbedre og tilpasse systemet til Oppvekst og utdanning. Gjennom dette arbeidet vil vi også forbedre kvaliteten på statistikken, noe som vil gjøre denne til et bedre beslutningsgrunnlag. Det er videre igangsatt tre opplæringsforløp for henholdsvis skole, barnehage og BFT.

Tabellen nedenfor viser det reelle innholdet i meldte hendelsene i 2022 (tabell xx).

Tabell 9.1 . Antall hendelser etter kategorier for barnehage, skole og Barne- og familietjenesten

Barnehage		Skole		Barne- og familietjenesten	
Antall	Hendelser	Antall	Hendelser	Antall	Hendelser
374	Korona/smitte	1 216	Skader, nestenulykker, belastninger (emosjonelle og fysiske), ansatte	337	Skader, nestenulykker, belastninger (emosjonelle og fysiske), ansatte
177	Avvik rutine (telling, port/barn utenfor barnehagen, renhold, mat)	523	Korona/smitte	255	Medisinske avvik
164	Adecco kan ikke levere vikar	165	Inventar/utstyr/lokaler	198	Avvik rutiner
133	Forhold i uteområde/innelokaler (inventar, brøyting, temperatur, sol, støy, luft, vann)	131	Hendelser som gjelder elever	47	Fristbrudd barnevern
133	Skader, nestenulykker, belastninger (emosjonelle og fysiske), ansatte	109	Manglende bemanning	44	Avvik inventar/utstyr
124	Skader på barn	60	Manglende spes.ped	30	Avvik informasjonssikkerhet
103	Ikke nok voksne på jobb	60	Avvik rutine	28	Avvik Helseplattformen
39	Uhell for voksne	17	Diverse enkelthendelser	13	Klager
7	Manglende spes.ped			10	Korona/smitte
6	Test			6	Gjelder barn
5	Emosjonell belastning				
4	Informasjonssikkerhet				
2	Hentet barn etter stengetid				
1 271	Hendelser totalt	2 281	Hendelser totalt	968	Hendelser totalt

Når antall avvik øker, kan dette indikere at det er problemer eller utfordringer som må løses. En økning i meldte avvik kan skyldes flere faktorer, som for eksempel endringer i arbeidsprosesser, mangel på ressurser eller opplæring, eller at ansatte ikke følger prosedyrer og retningslinjer som de skal. Det kan også bety at det er blitt bedre rutiner for å registrere og rapportere avvik, slik at avvik som tidligere ikke ble registrert nå blir fanget opp.

Hvis antall avvik reduseres, kan det indikere at kommunen har lyktes med å identifisere og rette opp problemer eller utfordringer i arbeidsprosessene. Det kan også bety at det har blitt gjort endringer i arbeidsprosessene eller i kommunen som har ført til færre avvik. Det kan imidlertid også bety at det er problemer med rapporteringssystemet, eller at ansatte ikke registrerer avvik som de burde.

Uansett om antall avvik øker eller reduseres, er det viktig å analysere årsakene til endringen og å ta nødvendige tiltak for å forbedre kvaliteten på tjenestene eller arbeidsmiljøet. Det kan også være nyttig å vurdere om rapporteringsprosessen fungerer optimalt, eller om det er behov for justeringer eller forbedringer i denne prosessen.

Kommunedirektørens vurderinger

Kommunedirektøren ser behov for forbedring av avvikshåndteringen innen Oppvekst og utdanning. Det er i dag svakheter ved hendelsestypene i avviksrapporteringen, som at de ikke er enkelt tolkbare og at det er vanskelig å skille de meldte hendelsenes alvorlighetsgrad uten manuell gjennomgang. Dette gir en risiko for at organisasjonen ikke identifiserer alvorlige hendelser og ikke tar nødvendige tiltak for å forbedre situasjonen.

Kommunedirektøren har også tidligere identifisert svakheter i avvikshåndteringen innen Oppvekst og utdanning. Svakheter ble funnet i en undersøkelse som ble gjennomført i 2020 og i et stormøte om avvikssystemet med ledere, tillitsvalgte og verneombud i februar 2022. Det ble, på bakgrunn av dette, besluttet at det skal lages opplæringsplaner for de tre områdene. Opplæringsplanene skal tilpasses hvert område, og skal inneholde informasjon om praktisk bruk og opplæring, kultur, felles forståelse og systematisk oppfølging. BFT er i gang med gjennomføringen av denne planen, og skole og barnehage har startet arbeidet med å utforme planer med oppstart august 2023.

Barnehage, skole og Barne- og familietjenesten deltar i en arbeidsgruppe og referansegruppe i "Mandat for forbedring av avvikssystemet innen Oppvekst og utdanning". Gruppen har fokus på brukervennlighet og tilpasning av systemet til Oppvekst og utdanning.

I 2023 skal det også startes en gjennomgang av prosesser, dokumenter og rutiner for å øke brukervennligheten og oppdatere innholdet for skole og barnehage. BFT startet denne prosessen høsten 2022, og vil arbeide videre med dette i 2023.

Alt i alt vurderer Kommunedirektøren at de gjennomførte analysene for Oppvekst og utdanning viser klare svakheter som må forbedres. Tiltak er allerede satt i verk for å løse disse problemene. Spesielt har oppmerksomheten vært rettet mot avvikssystemet i barnehage, skole og Barne- og familietjenesten, hvor det er satt i gang en omfattende forbedringsprosess. Forbedringsprosessen innebærer blant annet å lage en plan for opplæring i forbedrings- og avvikssystemet, å forbedre selve avvikssystemet for Oppvekst og utdanning, og å gå gjennom prosesser, dokumenter og rutiner for å øke brukervennligheten. Når disse ulike tiltakene er gjennomført er det grunn til å tro at kvaliteten på internkontrollen for Oppvekst og utdanning vil bli betydelig forbedret.

10. Referanser

Bergkastet, I., Dahl, L., & Hansen, K. A. (2011). *Elevenes læringsmiljø*. Oslo: Universitetsforlaget.

Barnehageloven. (2005) Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64) Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64> (Hentet fra Lovdata 19. februar 2023)

Barnevernloven. (1992) Lov om barneverntjenester (LOV-1992-06-17-100) Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1992-07-17-100#KAPITTEL_2 (Hentet fra Lovdata 19. februar 2023)

Buudir. (u.å.) *Tilstandsrapportering for kommunale barnevernstjenester*. Hentet 19.januar 2023 fra https://ny.buudir.no/fagstotte/produkter/tilstandsrapportering_for_kommunale_barn_evernstjenester/#heading-contentlink-114773

Buudir. (2022). *Turnover blant ansatte i barnevernet – hvorfor slutter så mange? En nasjonal omfangsundersøkelse av årsaker og kjennetegn ved tjenester og institusjoner med høy turnover*. Oslo: Buudir.

Datastudio. (u.å.) *PPT*. Hentet 24.mars 2023 fra <https://sites.google.com/trondheim.kommune.no/bftstyringsdata2021/start/ppt>

FN-sambandet (2022, 04.februar). *Barnekonvensjonen*. Hentet 21. desember 2022 fra <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/barnekonvensjonen>

Folkehelseinstituttet. (2023, a). *Folkehelseprofil for 5001 Trondheim Tråanten, 2023*. <https://www.fhi.no/fp/oppvekstprofiler/hent-oppvekstprofil/>

Folkehelseinstituttet. (2022, a). *Folkehelseprofil for 5001 Trondheim, 2022*. <https://www.fhi.no/fp/oppvekstprofiler/hent-oppvekstprofil/>

Folkehelseinstituttet. (2023, b). *Oppvekstprofil for 5001 Trondheim Tråanten, 2023*. <https://www.fhi.no/fp/oppvekstprofiler/hent-oppvekstprofil/>

Folkehelseinstituttet. (2022, b). *Oppvekstprofil for 5001 Trondheim, 2022*. <https://www.fhi.no/fp/oppvekstprofiler/hent-oppvekstprofil/>

Folkehelseinstituttet. (u.å.). *Kommunehelsa statistikkbank*. Hentet 27.mars 2023 fra <https://khs.fhi.no/webview/>

FN-Sambandet. (2023, 07.februar). *Barnekonevnsjonen*. FN-Sambandet, United Nations Association of Norway. Hentet 4.mars 2023 fra <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/barnekonvensjonen>

Gundersen, D. & Halbo, L. (2018, 28. mai). *Kvalitet*. I Store norske leksikon. Hentet 19. januar 2023 fra <https://snl.no/kvalitet>

Helsedirektoratet (2006). *Nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom [nettdokument]*. Oslo: Helsedirektoratet (sist faglig oppdatert 18. januar 2023). Hentet 30.mars 2023 fra <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten>

Helsedirektoratet (2018). *Nytt liv og trygg barseltid for familien Nasjonal faglig retningslinje for barselomsorgen*. Oslo: Helsedirektoratet

Helsedirektoratet (2018). *Nasjonal faglig retningslinje for svangerskapsomsorgen [nettdokument]*. Oslo: Helsedirektoratet (sist faglig oppdatert 22. desember 2022). Hentet 30. mars fra <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/svangerskapsomsorgen>

Helse- og omsorgstjenesteloven. 2011. Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (LOV-2011-06-24-30). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30> (Hentet fra Lovdata 19. februar 2023)

Helse- og omsorgsdepartementet. (2021). *Meld. St. 25 (2020–2021) Likeverdsreformen. Et samfunn med bruk for alle*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-25-20202021/id2841293/>

Høstmælingen, N., Kjørholt, E.S., & Sandberg, K. (2020). *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge, 4. utgave*. Universitetsforlaget

Internkontrollforskriften. 1996. Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (FOR-1996-12-06-1127). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1996-12-06-1127> (Hentet fra Lovdata.no 19. februar 2023)

Kvistad, K. & Søbstad, F. (2005). *Kvalitetsarbeid i barnehagen*. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag.

Kommuneloven. (2018). Lov om kommuner og fylkeskommuner (LOV-2018-06-22-83). Lovdata.

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-09-25-107/KAPITTEL_2 (Hentet fra Lovdata 19. februar 2023)

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen. Fastsatt som forskrift ved kongelig resolusjon*. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. Hentet 30.mars fra

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/verdier-og-prinsipper-for-grunnopplaringen/id2570003/>

Lassemo, E. & Melbye, L. (2020). *Rapport - Helsesykepleiere i helsestasjons- og skolehelsetjenesten Status, utvikling og behov*. (2020:01346 - Åpen). Sintef.

https://www.sintef.no/globalassets/sintef-digital/helse/2020_01346_rapport-part-1---signert.pdf

Norsk kulturskoleråd. (2016). *Rammeplan for kulturskolen. Mangfold og fordypning*. Hentet fra <https://www.kulturskoleradet.no/rammeplanseksjonen/rammeplanen>

Opplæringsloven. 1998. Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61> (Hentet fra Lovdata 19. februar 2023)

Prop. 57 L (2022-2023). Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Det kongelige kunnskapsdepartement.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/f50a3e82602c4dd9b7a6e8d558fb328f/nn-no/pdfs/prp202220230057000dddpdfs.pdf>

Roald, K. (2010). «Kvalitetsvurdering som organisasjonslæring mellom skole og skoleeigar» (Doktorgradsavhandling). Universitetet i Bergen.

https://bora.uib.no/bora-xmlui/bitstream/handle/1956/3849/Dr.thesis_Knut%20Roald.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Skulberg, H. & Aaslid, B.E. (2019). *Begrepet kvalitet – hva dreier det seg om?* Temanotat 3/2019. Seksjon for samfunn og analyse i avdeling for profesjonspolitik.

https://www.utdanningsforbundet.no/globalassets/var-politikk/publikasjoner/temanotat/2019/temanotat_2019.03.pdf

Sosialtjenesteloven. 2009. Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (LOV-2009-12-18-131). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-12-18-131> (Hentet fra Lovdata 19. februar 2023)

Statsforvalteren. (2022). *Områdebilde: Barnehage. Samlet vurdering av område*. Hentet 4.mars 2023 fra
<https://kommunebilde.statsforvalteren.no/publisert/50/5001/8a2e973c-2592-4c9e-aa05-92d435e3887a/7416c7dd-ce4a-45e7-8808-0d5d90bfc857>

Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I., & Taggart, B. (2004). *The effective provision of pre-school education (EPPE) project: Findings from pre-school to end of key stage 1*. Department for Education. ISBN: 1844785165

Trondheim kommune. (2022). *Kvalitetshåndbok for Trondheim kommune. Beskrivelse av kvalitetssystem og kvalitetspolitikk (oppdatert 04.05.2022)*. Hentet fra intranett. trondheim.kommune.no 20.februar 2023:
<https://intranett.trondheim.kommune.no/kvaliteket/>

Trondheim kommune. (2022). *MEST i skolehelsetjenesten. Hvordan går det med elevene? 2022*. Hentet 20. mars fra
<https://sites.google.com/trondheim.kommune.no/mestalle/mest-unders%C3%B8kelseser?authuser=0>

Trondheim kommune. (2023). *Rapport sykefravær og uførhet 2022*.

Trondheim kommune. (u.å. a). *SteinSaksPapir*. Hentet 3.mars fra
<https://steinsakspapir.org/>

Trondheim kommune. (u.å. b). *Trondheimsløftet. Ny samfunnsplan 2020-2032*. Hentet 4.mars 2023 fra
<https://sites.google.com/trondheim.kommune.no/kommuneplanen/samfunnsdelen>

Utdanningsdirektoratet. (u.å.a). *Kvalitetsarbeid – hvordan gjøre opplæringen bedre*. Hentet 17.01.2023 fra
<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/kvalitetsarbeid-i-oppleringen/>

Utdanningsdirektoratet. (u.å.b). *Hva er kvalitet?* Hentet 27.02.2023 fra
<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/hva-er-kvalitet/>

Utdanningsdirektoratet. (u.å.c). *Kvalitetskriterium i PP-tenesta*. Hentet 7.03.2023 fra
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/spesialpedagogikk/pp-tjenesten/kvalitetskriterium-i-pp-tenesta/#a180064>

Utdanningsdirektoratet. (u.å.d). *Veilederen Spesialundervisning*. Hentet 16.03.2023 fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/spesialpedagogikk/spesialundervisning/Spesialundervisning/Tilpasset-opplaring/1.3/>

Utdanningsdirektoratet. (u.å.e). *Høy trivsel og godt læringsmiljø, men flere forteller om mobbing og lav motivasjon*. Hentet 16.03.2023 fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/analyser/hoy-trivsel-og-godt-laringsmiljo-men-flere-elever-rapporterer-om-mobbing-og-lav-motivasjon/>

Utdanningsdirektoratet. (u.å.f). *Statistikkbanken*. Hentet 15.03.2023 fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/>

Utdanningsdirektoratet. (u.å.g.). *Oppfølging av bemanningsnorm og forsterket pedagognorm i barnehagen*. Hentet 28.03.23 fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/oppfolging-av-bemanningsnorm-og-forsterket-pedagognorm-i-barnehagen/statistikk-om-barnehagenes-tilpasning-til-bemannings--og-pedagognormen/>

Utdanningsdirektoratet. (u.å.h). *Kvalitet i barnehagen*. Hentet 27.02.2023 fra <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/utviklingsarbeid-i-barnehagen/kvalitet-i-barnehagen/#a171874>

Utdanningsdirektoratet. (u.å.i). *Tilstandsrapport - mal og kjennetegn på gode rapportar*. Hentet 27.02.2023 fra <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/tilstandsrapport/>

Utdanningsdirektoratet. (u.å.j). *Ståstedsanalysen for PP-tjenesten*. Hentet 15.03.2023 fra <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/stastedsanalyse/statedsanalysen-for-pp-tjenesten/>

Utdanningsdirektoratet. (u.å.k). *Foreldreundersøkelsen i barnehage*. Hentet 31.03.2023 fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/brukerundersokelser/foreldreundersokelsen-i-barnehage/>

United Nations. (2022). *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)*. Hentet 27.januar 2023 fra <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

Vindspoll, H. og Aakre, M. (2022). *Kartlegging HABU 2022*. Økonomitjenesten, Trondheim kommune.

11. Vedlegg

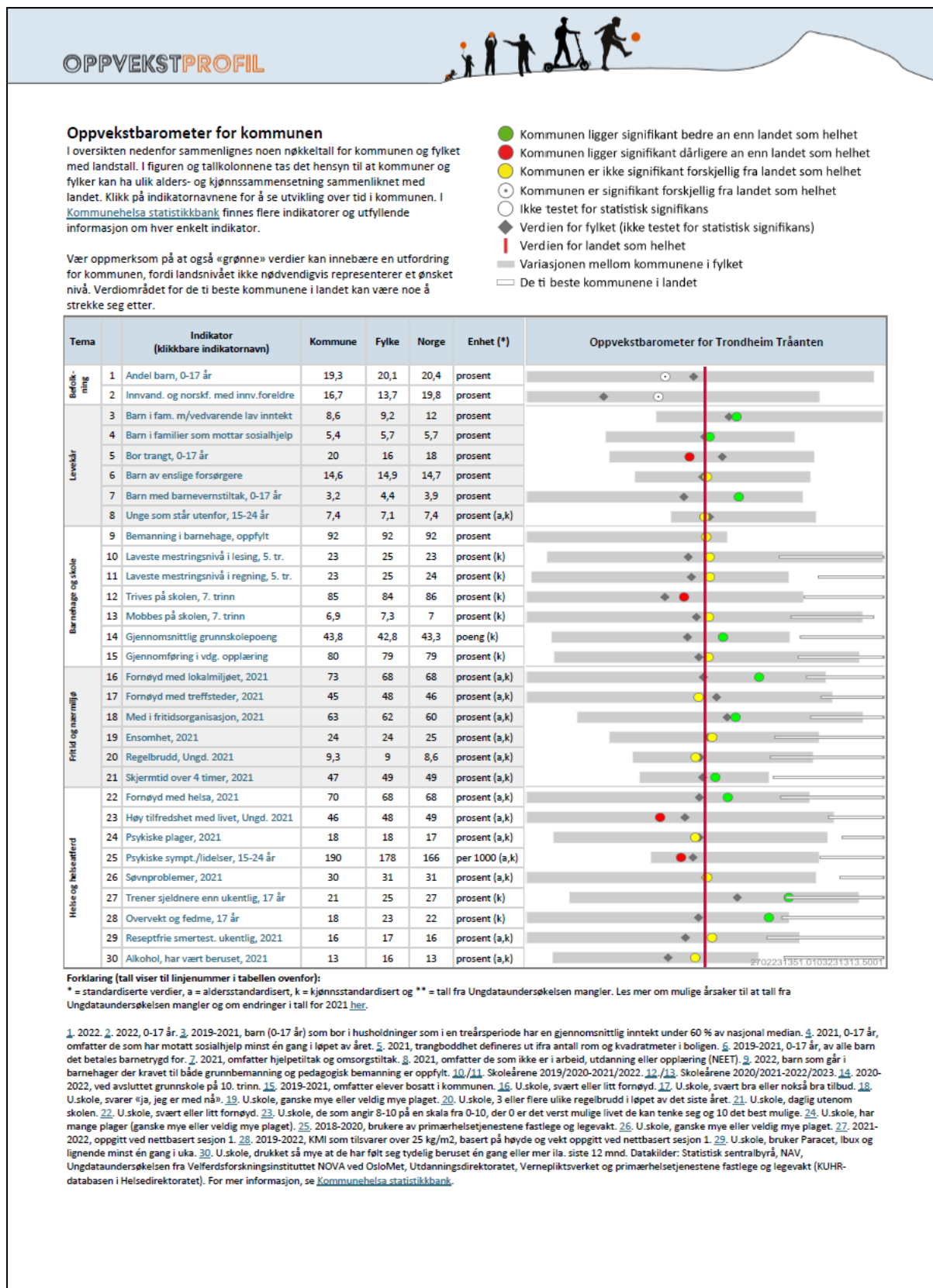
Vedlegg 1. Forkortelser

Barne- og familietjenesten	BFT
Folkehelseinstituttet	FHI
Grunnskolens informasjonssystem	GSI
Forente Nasjoner	FN
Not in Education, Employment, or Training	NEET
Skolefritidsordningen	SFO
Risikostratifiserte forebyggende arbeidsmiljøintervensjoner på kvinnedominerte arbeidsplasser i offentlig sektor	RiskOff
Pedagogisk-psykologisk tjeneste	PPT
Ungdata er et system for samordnede lokale ungdomsundersøkelser i Norge. Formålet er å kartlegge norske ungdommers hverdagsliv	Ungdata
Vigilo er et oppvekstadministrativt system som skal dekke mange ulike behov og funksjoner for barnehage, skole og SFO	Vigilo
MEST i skolehelsetjenesten er et målrettet, helsefremmende og forebyggende folkehelsearbeid for å styrke elevenes helsekompetanse, uavhengig av bakgrunn og forutsetning. Det er et lavterskelarbeid til elever ved ungdomsskole og videregående skole, og fokuset er på mestring av normale hverdagsutfordringer.	MEST
Spesialpedagogikk	Spes ped
Statistisk sentralbyrå	SSB
Utdanningsdirektoratet	Udir
Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storbykommuner. Samarbeidet skal bidra til læring og utvikling i partnerskap mellom kommunene og KS. Per 22.09.22 er det et samarbeid mellom Asker, Bergen, Bærum, Drammen, Fredrikstad, Kristiansand, Lillestrøm, Oslo, Sandnes, Stavanger, Trondheim, Tromsø og KS.	ASSS
Kommunesektorens organisasjon	KS
Desentralisert kompetanseutvikling	Dekom
Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage	Rekom

Kvalitetsmelding 2022 for Oppvekst og utdanning

Dronning Mauds Minne høyskole for barnehagelærerutdanning	DMMH
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	NTNU
Handlings- og økonomiplan	HØP
Helsestasjon for ungdom	HFU
Kompetansesenter for kjønn og seksualitet	KKS
Helse- og avlastningstjenesten for barn og unge	HABU
Oppvekst og utdanning	OU
DigiBarnevern er et prosjekt som skal levere innbyggertjenester og saksbehandlingsstøtte i barnevernet. Prosjektet består av fire delprosjekter a) nasjonal portal for bekymringsmeldinger, b) innbyggertjenester, c) barnevernfaglig kvalitetssystem og c) rapporteringsbank	DigiBarnevern
Brukerstyrt Personlig Assistanse	BPA
Helse- og Velferdskontor	HVK

Vedlegg 2. Oppvekstprofil Trondheim kommune 2023

[Hent oppvekstprofil for Trondheim kommune](#)

Vedlegg 3. Folkehelseprofil Trondheim kommune 2023

FOLKEHELSEPROFIL 2023

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelse statistikkbank, <http://khs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt mer informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- ▭ De ti beste kommunene i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Trondheim Tråntan
Befolkning	1 Andel barn, 0-17 år	19,3	20,1	20,4	prosent	
	2 Andel over 80 år	3,5	4,5	4,4	prosent	
	3 Andel 80 år+, framskrevet til 2040	6,7	8,3	8,2	prosent	
	4 Personer som bor alene, 45 år +	27,1	25,7	26,3	prosent	
	5 Befolkningsvekst	1,4	0,64	0,63	prosent	
Oppvekst og leveår	6 VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	85	83	81	prosent	
	7 Vedvarende lav inntekt, 0-17 år	8,6	9,2	12	prosent	
	8 Inntektsulikhet, P90/P10	2,8	2,6	2,8	-	
	9 Barn av enslige forsørgere	14,6	14,9	14,7	prosent	
	10 Unge som står utenfor, 15-29 år	9,3	9,2	9,5	prosent (a,k)	
	11 Leier bolig, 45 år +	10,4	12,1	12,2	prosent	
	12 Bor trangt, 0-17 år	20	16	18	prosent	
	13 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. tr.	23	25	23	prosent (k)	
Miljø, steder og utbykk	14 Laveste mestringsnivå i regning, 5. tr.	23	25	24	prosent (k)	
	15 Gjennomføring i vdg. opplæring	80	79	79	prosent (k)	
	16 Høy tilfredshet med livet, Ungd. 2021	46	48	49	prosent (a,k)	
	17 Drikkevann, hygienisk og stabilt	99,4	88,4	90,7	prosent	
	18 Luftkvalitet, finkornet svevestøv	5,2	3,8	4,8	µg/m³	
	19 Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2021	85	86	85	prosent (a,k)	
	20 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2021	63	62	60	prosent (a,k)	
	21 Formøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2021	73	68	68	prosent (a,k)	
	22 Formøyd med treffsteder, Ungd. 2021	45	48	46	prosent (a,k)	
	23 Ensomhet, Ungdata 2021	24	24	25	prosent (a,k)	
Helse-relatert atferd	24 Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	21	25	27	prosent (k)	
	25 Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2021	47	49	49	prosent (a,k)	
	26 Røyking, kvinner	1,4	2	2,8	prosent (a)	
Helsestand	27 Forventet levealder, menn	80,6	80,5	80,1	år	
	28 Forventet levealder, kvinner	84,1	84,1	83,9	år	
	29 Utd.forskjeller i forventet levealder	5,3	4,9	5,1	år	
	30 Psykiske sympt./idelser, 0-74 år	172	164	160	per 1000 (a,k)	
	31 Overvekt og fedme, 17 år	18	23	22	prosent (k)	
	32 Hjerter- og karsykdom	16,3	16,6	17,2	per 1000 (a,k)	
	33 Antibiotikabruk, resepter	240	257	262	per 1000 (a,k)	
	34 Vaksinasjonsdeknning, meslinger, 9 år	98,3	97,6	97,3	prosent	

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert, k = kjønnsstandardisert og ** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler. Les mer om mulige årsaker til at tall fra Ungdataundersøkelsen mangler og om endringer i tall for 2021 [her](#).

1./2. 2022. 3. 2040, beregning basert på middels vekst i fruktbarhet, levealder og netto innflytting. 4. 2022, i prosent av befolkningen. 5. 2021. 6. 2021, høyeste fullførte utdanning (av alle med oppgitt utdanning). 7. 2019-2021, barn (0-17 år) som bor i husholdninger som i en treårsperiode har en gjennomsnittlig inntekt under 60 % av nasjonal median. 8. 2021, forholdet mellom inntekten til den personen som befinner seg på 90-prosentilen og den som befinner seg på 10-prosentilen. 9. 2019-2021, 0-17 år, av alle barn det betales barnetrygd for. 10. 2021, omfatter de som ikke er i arbeid, utdanning eller opplæring (NEET). 11. 2021, andelen er presentert i prosent av personer i privathusholdninger. 12. 2021, trangbodddhet defineres ut ifra antall rom og kvadratmeter i boligen. 13./14. Skoleårene 2019/2020-2021/2022. 15. 2019-2021, omfatter elever bosatt i kommunen. 16. U.skole, de som angir 8-10 på en skala fra 0-10, der 0 er det verst mulige livet de kan tenke seg og 10 det best mulige. 17. 2021, definert som tilfredsstillende resultater mht. E. coli og stabil levering av drikkevann. Omfatter vannverk som forsyner minst 50 personer. Tallene bør vurderes i lys av andelen som er tilknyttet vannverk i kommunen, se Kommunehelse statistikkbank. 18. 2021, mikrogram per kubikkmeter (µg/m3) finkornet svevestøv (PM2.5) som befolkningen i kommunen er utsatt for. 19. U.skole, opplever at nærområdet er trygt på kveldstid. 20. U.skole, svarer «ja, jeg er med nå». 21. U.skole, svært eller litt formøyd. 22. U.skole, svært bra eller nok så bra tilbud. 23. U.skole, ganske mye eller veldig mye plaget. 24. 2021-2022, oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 25. U.skole, daglig utenom skolen. 26. 2017-2021, fødende som oppga at de røykte i begynnelsen av svangerskapet, oppgitt i prosent av alle fødende med røykeopplysninger. 27./28. 2007-2021, beregnet basert på aldersspesifikk dødelighet. 29. 2007-2021, vurdert etter forskjellen i forventet levealder ved 30 år, mellom de med grunnskole som høyeste utdanning og de med videregående eller høyere utdanning. 30. 2018-2020, brukere av primærhelsetjenestene fastlege og legevakt. 31. 2019-2022, KMI som tilsvarende over 25 kg/m2, basert på høyde og vekt oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 32. 2019-2021, omfatter innlagte på sykehus og/eller døde. 33. 2021, 0-79 år, utleveringer av antibiotika ekskl. metenamin på resept. 34. 2017-2021.

Datakilder: Statistisk sentralbyrå, NAV, Ungdata-undersøkelsen fra Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet, Vernepliktsverket, Vannverksregisteret, Primærhelsetjenestene fastlege og legevakt (KURH-databasen i Helsedirektoratet), Hjerter- og karregisteret, Reseptregisteret, Meteorologisk institutt, Medisinsk fødselsregister og Nasjonalt vaksinasjonsregister SYSVAK. For mer informasjon, se <http://khs.fhi.no>.

[Hent folkehelseprofil for Trondheim kommune](#)

Vedlegg 4. Organisasjonskart for BFT

Illustrasjon er laget av og brukt etter tillatelse fra Hilde Vindspoll, Trondheim kommune (30.mars 2023)

